

Mid-term evaluatie

JTF-programma Nederland

Procesevaluatie opzet en inrichting

Annex A: Regionale hoofdstukken

Opdrachtgever:
Ministerie van Sociale
Zaken en Werkgelegenheid

Publicatienummer:
2023.125-2412

Datum:
Utrecht, 6 september 2024

dialogic
innovatie • interactie

ckham|IPS

Inhoudsopgave

1	Uitvoering van JTF in regio Groningen-Emmen	3
	Regionale context	3
	Opzet en inrichting van het programma.....	3
	Tussentijdse resultaten	6
	Uitvoering van het programma	14
	Conclusie.....	16
2	Uitvoering van JTF in regio IJmond	18
	Regionale context	18
	Opzet en inrichting van het programma.....	18
	Tussentijdse resultaten	21
	Uitvoering van het programma	26
	Conclusie.....	28
3	Uitvoering van JTF in regio Groot-Rijnmond	30
	Regionale context	30
	Opzet en inrichting van het programma.....	30
	Tussentijdse resultaten	33
	Uitvoering van het programma	38
	Conclusie.....	39
4	Uitvoering van JTF in regio Zeeuws-Vlaanderen Vlissingen-Oost	41
	Regionale context	41
	Opzet en inrichting van het programma.....	41
	Tussentijdse resultaten	44
	Uitvoering van het programma	48
	Conclusies	50
5	Uitvoering van JTF in regio West-Noord-Brabant.....	51
	Regionale context	51
	Opzet en inrichting van het programma.....	51
	Tussentijdse resultaten	54
	Uitvoering van het programma	59
	Conclusie.....	60
6	Uitvoering van JTF in regio Zuid-Limburg	62
	Regionale context	62
	Opzet en inrichting van het programma.....	62
	Tussentijdse resultaten	65
	Uitvoering van het programma	70
	Conclusie.....	72

1 Uitvoering van JTF in regio Groningen-Emmen

Regionale context

De provincie Groningen en de gemeente Emmen vormen samen een industriecluster waarin gaswinning en de fossiele industrie een dominante rol spelen. Met het afsluiten van de gaskraan verliest de regio daarmee een belangrijke economische pijler én veel werkgelegenheid; naar schatting zullen ruim 20.000 banen geraakt worden door de transitie.¹

Daarnaast vindt deze transitie plaats in een lastige sociaaleconomische context, is er een krimpende potentiële beroepsbevolking door vergrijzing en wegtrekkende jongeren en (brede) maatschappelijke onvrede door de aardbevingen als gevolg van de gaswinning. Het baanverlies als gevolg van de transitie zet het (lage) besteedbaar inkomen van de inwoners verder onder druk.

Bij de eerste publicaties over het JTF-programma had de Europese Commissie Groningen geselecteerd als regio in Nederland. De transitieopgaven waar Groningen voor staat sluiten binnen Nederland het best aan bij de programmadoelstellingen van het JTF. Uiteindelijk is, na onder andere een lobby van de andere regio's en politieke besluiten, besloten om 51% van de JTF-gelden aan de regio Groningen-Emmen toe te kennen. Emmen is voor een groot deel afhankelijk van de regionale olie- en gasindustrie en chemieclusters.

Daarnaast heeft het JTF-programma in Groningen-Emmen ook te maken met energieproblematiek, waarbij de focus van het programma niet alleen ligt op de transitie naar groene energie, maar ook op energieschaarste en leveringszekerheid.

Opzet en inrichting van het programma

Regionale beleidstheorie

Het Gronings programma is zowel geografisch als thematisch breder dan de andere regio's; er is meer mogelijk. Dit is duidelijk te verklaren door 1) het feit dat Groningen-Emmen het grootste budget heeft en 2) dat de problematiek van Groningen-Emmen het best aansluit bij de programma brede doelstellingen van het JTF. Figuur 1 toont de regionale beleidstheorie voor de regio Groningen-Emmen.

De grote uitdaging in de regio Groningen-Emmen is het wegvallen van het huidige fossiele industriecluster en de transitie naar groene energie en groene chemie. De sporen binnen het TJTP zijn er daarom op gericht om een nieuwe, duurzame en diverse economie te creëren. Omdat de uitgangspositie op het gebied van inkomen en arbeidsparticipatie van de beroepsbevolking ook slechter is dan in de overige regio's en de toegang van de inwoners tot energie op het spel staat richten de sporen zich ook op het vergroten van de toegang tot duurzame energie van de inwoners van de regio.

Spoor 1: Een nieuw economisch perspectief

¹ Spisto, A., Gerbelova, H., Masera, M. and Barboni, M., The socio-economic impacts of the closure of the Groningen gas field, EUR 30208 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2020, ISBN 978-92-76-18607-6, doi:10.2760/039540, JRC120521

De regionale innovatiestrategie (RIS3) 2021-2027 vormt de basis voor dit spoor. Projecten die in aanmerking willen komen voor subsidie moeten aansluiten bij één van de vier RIS3 transities:

1. van lineaire naar circulaire economie
2. van analoog naar digitaal
3. van zorg naar (positieve) gezondheid
4. van fossiele naar duurzame energie

Door het stopzetten van de gaswinning en de stijgende vraag naar technisch geschoold personeel wordt een deel van het budget van Spoor 1 integraal ingezet, waarbij investeringen in innovatie of nieuwe bedrijvigheid worden ondersteund met investeringen in het om- en bijscholen van (potentiële) werknemers.

In Spoor 1 worden activiteiten A, B, C en H gesubsidieerd. Productieve investeringen in het mkb die leiden tot economische diversificatie, modernisering en reconversie (A) komen in aanmerking voor subsidie vanuit Spoor 1. Daarnaast moeten investeringen in de oprichting van nieuwe bedrijven, onder meer via bedrijfsincubatoren en adviesdiensten, leiden tot nieuwe banen (B). Activiteiten uit actielijn C bestaan uit investeringen in onderzoek en innovatie, onder meer door universiteiten en openbare onderzoeksorganisaties, ter bevordering van de overdracht van geavanceerde technologie. Ten slotte vallen investeringen in digitalisering, digitale innovatie en digitale connectiviteit onder actielijn H.

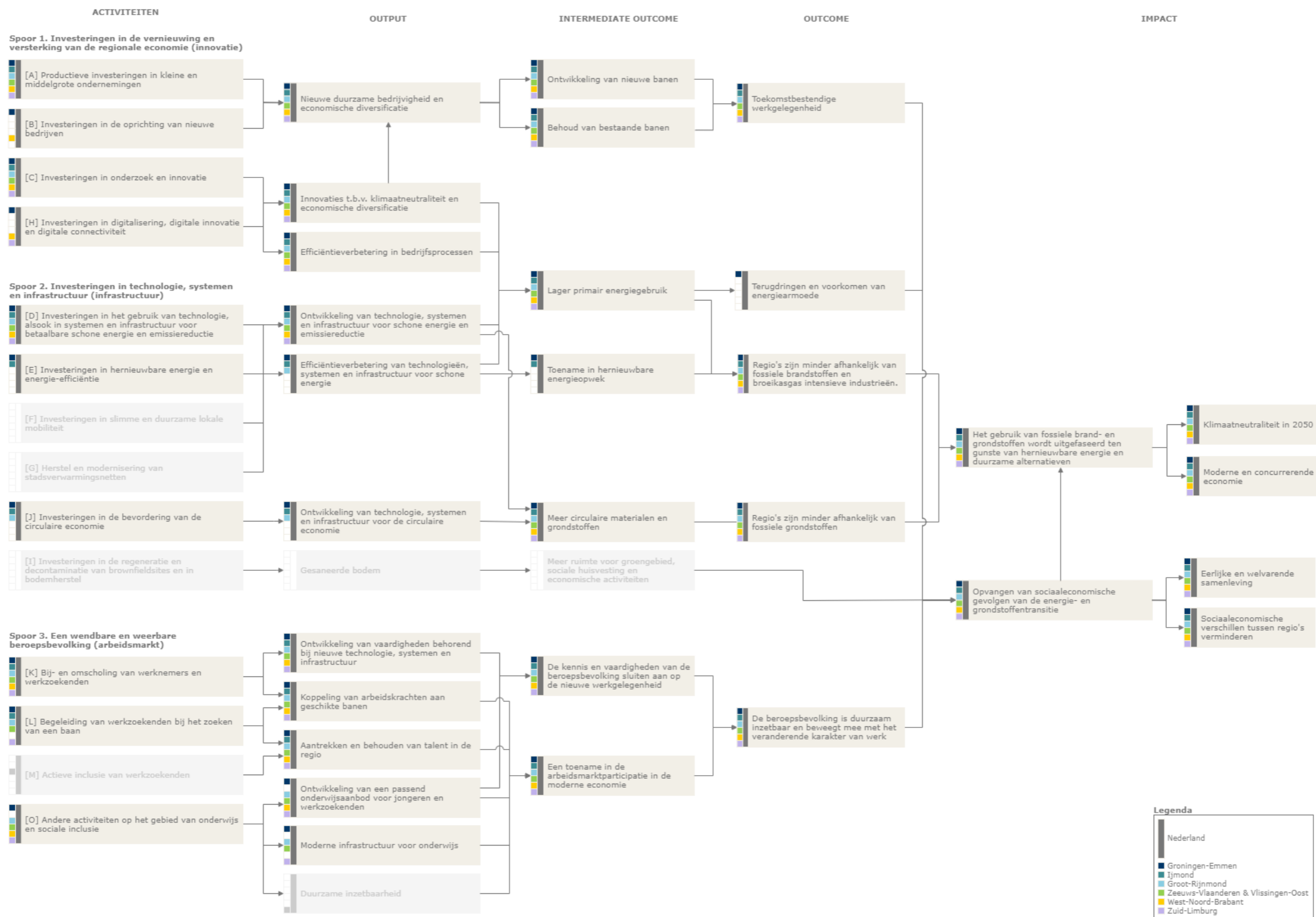
Spoor 2: Groen perspectief

Spoor 2 is gericht op investeringen in technologie, systemen en infrastructuur die de transformatie naar groene productieprocessen in de industrie stimuleren. Om dit te bewerkstelligen zijn investeringen in het gebruik van technologie, als ook in systemen en infrastructuur voor betaalbare schone energie, met inbegrip van technologieën voor energieopslag, en ter vermindering van broeikasgasemissies (D) nodig. In Groningen-Emmen zijn daarnaast investeringen in hernieuwbare energie en in energie-efficiëntie, onder meer met het oog op het terugdringen van de energietoename (E) opgenomen in het regionale programma. Ten slotte vallen ook investeringen in de bevordering van de circulaire economie, onder meer door het voorkomen en verminderen van afval, efficiënt gebruik van hulpbronnen, hergebruik, herstel en recycling (J) onder Spoor 2.

Spoor 3: Menselijk kapitaal en maatschappelijk perspectief

Spoor 3 heeft als doel om een wendbare en weerbare beroepsbevolking te creëren. Via dit spoor worden ondersteunende acties aan Spoor 1 en 2 voorzien, gericht op het versterken van het menselijk kapitaal. Daarnaast zijn specifieke acties voorzien voor de relatief grote groep kwetsbaren in JTF regio Groningen, die door de gevolgen van de energie en klimaattransitie extra geraakt dreigen te worden. Voor deze groep liggen er juist nu kansen om betrokken te worden, hiermee moet ook het maatschappelijk draagvlak voor de transitie naar hernieuwbare energie vergroot worden.

Binnen dit spoor wordt ingezet op het werven van, en om- en bijscholen van (potentiële) werknemers in (technische) beroepen (K). Daarnaast worden werkzoekenden begeleid bij het zoeken van een baan, hierbij moet ook expliciet jong talent worden aangetrokken (L). Ten slotte moeten er ook investeringen gedaan worden in de onderwijsinfrastructuur (O).

Figuur 1. Regionale beleidstheorie Groningen-Emmen

Synergie

Het JTF-programma in de regio Groningen-Emmen beoogt samenhang met diverse andere regionale en nationale instrumenten. Ten eerste sluit het JTF-programma in de Regio Groningen-Emmen aan op het Klimaatakkoord en het Grondstoffenakkoord, welke afspraken bevatten tussen de Rijksoverheid en andere partijen over respectievelijk de vermindering van broeikasgasuitstoot en de transitie naar een circulaire economie. Daarnaast beoogt het JTF-programma van de regio Groningen-Emmen aansluiting bij regionale programma's, zoals het Nationaal Programma Groningen en de Research and Innovation Strategy for Smart Specialization NN (RIS 3), die richting geven aan de toekomst van Noord-Nederland en de provincie Groningen specifiek.

In de regio Groningen-Emmen wordt echter met name synergie ervaren met programma's als EFRO en Interreg, maar wordt er aangegeven dat JTF meer nadruk legt op slimme en groene initiatieven en ook expliciet de sociale kant betreft. Door de volledig andere governance en opzet van de regelingen van JTF in vergelijking met ESF+ worden daar geen voordelen van synergie ervaren. Een voorbeeld van synergie is de openstelling voor middelgrote valorisatie projecten, waarbij heel Noord-Nederland samenwerkt. De subsidie voor projecten uit de regio Groning-Emmen komt uit JTF en voor de rest van de provincie Drenthe en provincie Friesland komen de gelden uit EFRO. De subsidievoorwaarden zijn voor beide fondsen gelijk. Hier heeft de regio zelf dus synergie gecreëerd tussen de verschillende fondsen.

De regio kent ook een aantal strategische en consistente doelen (o.a. RIS3 en het Kaderplan arbeidsmarkt), die deels al werden ingevuld door de beschikbare programma's. De uitvoering van het JTF sluit hier goed bij aan. Wel geven betrokkenen aan dat het af en toe passen en meten is om het JTF te kunnen koppelen aan het Kaderplan 2023-2027 van Werk in Zicht, maar dat dit wel lukt. Een voorbeeld van een project dat in staat is gebleken om synergie te creëren is een project dat een compleet nieuwe en innovatieve fabriek wil bouwen voor de productie van BioMPG. Dit project ontving €7 miljoen JTF subsidie, maar had eerder al €3 miljoen subsidie ontvangen vanuit SITI.² De SITI-subsidieregeling liep van begin 2021 tot eind 2023 en was bestemd voor industriële bedrijven in de provincie Groningen om de duurzame industrieketens te versterken en een impuls te geven aan het vestigingsklimaat en de werkgelegenheid in Groningen. Deze subsidie kwam voort uit het Nationaal Programma Groningen en de doelstellingen sluiten nauw aan bij het JTF-programma.

Tussentijdse resultaten

Overzicht openstellingen

In de regio Groningen-Emmen zijn er in de periode van 23-01-2023 en 31-03-2024 (peildatum) **twaalf openstellingen** geweest (Tabel 1). Openstellingen zijn georganiseerd naar thema en kunnen één of meerdere sporen beslaan. Voor deze twaalf openstellingen is in totaal €283 miljoen aan JTF-subsidie opengesteld en €25 miljoen aan EZK-cofinanciering. Dat bedrag is minder dan de beschikbare €318 miljoen (€330 minus uitvoeringskosten), maar er zijn momenteel ook nog openstellingen in ontwikkeling. Daarnaast biedt dit nog de mogelijkheid om succesvolle openstellingen te verhogen (wat ook regelmatig gebeurt om projectvoorstellen te kunnen honoreren). Per 31 maart 2024 is er iets meer dan €60 miljoen aan subsidie beschikbaar, wat inhoudt dat het beschikbare budget tot op heden voor 19% beschikbaar is. Daarnaast is er ook nog voor €93 miljoen positief beoordeeld door de

² [Provinciegroningen.nl]

deskundigencommissie. In totaal is nu 50% van het JTF-budget al gealloceerd aan projecten. Ook zijn er nog aanvragen in afwachting van beoordeling.

Tabel 1. Openstellingen JTF-regio Groningen-Emmen tot 31-03-2024 (n = 12).

Regeling-code	Omschrijving	Start	Einde	S1	S2	S3	Beschikbare JTF-subsidie	Beschikbare EZK-cofinanciering	Beschikte subsidie	Aantal projecten
INVOPL23-1	Subsidie investering en opleiding (Provincie Groningen- Gemeente Emmen)	23-1-2023	1-9-2025	1	1	1	€ 58.000.000,00		€ 8.132.898,65	2
KENVAL23-1	Call grote kennis- en valorisatieprojecten (JTF-Regiosamenwerking)	23-1-2023	29-9-2023	1	1	0	€ 28.568.000,00	€ 9.000.000,00	€ 33.463.417,88	13
CAMPUS23-1	Subsidie opleidingsinfrastructuur en campusactiviteiten (JTF)	1-3-2023	26-4-2024	0	0	1	€ 45.000.000,00	€ 5.000.000,00		0
STARUP23-1	Subsidie start-up fonds	1-3-2023	1-8-2023	1	0	0	€ 10.000.000,00			0
TRANSI23-1	Subsidie arbeidsmarkttransitie (JTF) 1.0	1-3-2023	29-9-2023	0	0	1	€ 20.000.000,00		€ 7.060.672,41	3
INFRAS23-1	Steun aan lokale collectieve infrastructuur en utiliteiten (JTF)	3-4-2023	26-4-2024	0	1	0	€ 48.500.000,00		€ 9.632.635,13	1
TRANSI23-2	Subsidie arbeidsmarkttransitie (JTF) 2.0	9-10-2023	26-4-2024	0	0	1	€ 13.500.000,00			0
VALOR23-2	Valorisatie 2023 Middelgroot (van 350.000 tot 800.000)	9-10-2023	24-5-2024	1	1	0	€ 14.000.000,00	€ 5.000.000,00	€ 1.967.454,19	3
GROENE23-1	Strategische groene projecten	20-10-2023	1-5-2024	1	0	0	€ 25.000.000,00	€ 6.000.000,00		0
DIGREG24-1	Steun aan subsidie-instrumenten voor bevordering digitalisering en robotisering	16-1-2024	16-2-2024	1	0	0	€ 10.000.000,00			0
HRMREG24-1	Steun aan subsidie-instrumenten voor bevordering toekomstgericht en strategisch personeelsbeleid	16-1-2024	16-2-2024	0	0	1	€ 5.000.000,00			0
ENERAR24-1	Energiearmoede	1-2-2024	12-4-2024	0	1	1	€ 6.000.000,00			0
Totaal							€283.568.000,00	€25.000.000,00	€60.257.078,26	22

De eerste twee openstellingen gingen in januari 2023 open. Deze twee waren relatief breed opgezet. De eerste openstelling betrof subsidie voor investering en opleiding langs alle drie de sporen. In deze openstelling konden projectaanvragers uit kleine ondernemingen voor investeringskosten maximaal 30% subsidie ontvangen, middelgrote ondernemingen maximaal 20% en het grootbedrijf maximaal 10%. Per project konden aanvragers maximaal €7,5 miljoen ontvangen voor investeringskosten. Voor opleidingskosten konden subsidieaanvragers maximaal 50% subsidie ontvangen. Het onderscheid tussen mkb-ondernemingen en grootbedrijf is in december 2023 komen te vervallen en de budgetten zijn samengevoegd tot €58 miljoen. Deze openstelling staat tot op heden nog open en tot op heden is er meer budget aangevraagd dan dat er opengesteld is.

De tweede openstelling uit januari 2023 richtte zich op grote kennis- en valorisatieprojecten waarbij aanvragers subsidie konden ontvangen voor onderzoek en innovatie projecten die aansluiten bij de RIS3 transitie. De subsidie bedroeg maximaal €4 miljoen. Valorisatieprojecten kregen maximaal 30% van de subsidiabele kosten vergoed en kennisontwikkelingsprojecten maximaal 40%. Onder voorwaarden kon hier bij samenwerking nog 10% bijkomen. Deze openstelling was een groot succes. Het budget is tweemaal verhoogd en inmiddels bijna volledig beschikt. Er zijn ook nog projecten in afwachting van beoordeling en het is de verwachting dat aanvragers ook zullen worden afgewezen, omdat het budget op is.

In maart van datzelfde jaar zijn vervolgens twee specifiekere openstellingen gelanceerd (gericht op het opzetten van campussen en op startups). Voor de campusregeling was in totaal €50 miljoen beschikbaar en in het startup fonds zat €10 miljoen JTF-subsidie. Projectaanvragers moesten voor het startup subsidie minimaal €400.000 subsidie aanvragen en maximaal €10 miljoen. Op deze openstelling zijn twee aanvragen ingediend. Deze openstelling is inmiddels gesloten. De campusregeling staat wel nog open. Hierbij kunnen projectaanvragers maximaal €10 miljoen krijgen voor het opbouwen of door ontwikkelen van een opleidingsinfrastructuur. Het project moet drie maanden na de datum van subsidieverlening beginnen en binnen 36 maanden zijn afgerond. Deze voorwaarden bleken een knelpunt bij het indienen en goedkeuren van aanvragen, waarover in 4.4 meer.

Parallel aan deze openstellingen werd een openstelling voor Spoor 3 gelanceerd; de subsidie arbeidsmarkttransitie 1.0. Hierbinnen is in totaal €20 miljoen beschikbaar gesteld voor projecten die bijdragen aan een wendbare en weerbare beroepsbevolking. Binnen deze openstelling is het maximum subsidiepercentage tevens vastgelegd op 50%, met een maximum subsidiebedrag van €5 miljoen. Deze openstelling was een succes en werd opgevolgd door een openstelling met verduidelijkte voorwaarden, waarbinnen €13,5 miljoen beschikbaar werd gesteld. Deze openstelling staat momenteel nog open.

In navolging van de succesvolle openstelling voor grote kennis- en valorisatieprojecten ging oktober 2023 een openstelling open voor middelgrote kennis- en valorisatieprojecten. Deze openstelling is gezamenlijk opgezet met EFRO. Omdat JTF zich focust op de provincie Groningen en Emmen is er voor gekozen om gelijktijdig EFRO open te zetten voor de provincie Drenthe en de provincie Friesland. De openstelling bestaat voor €14 miljoen uit JTF-gelden en voor €5 miljoen uit EFRO-gelden. Op beide fondsen zijn in deze openstelling dezelfde voorwaarden toegepast: De subsidieaanvraag van het project moet tussen de € 350.000 en € 800.000 liggen en het maximale subsidiebedrag per projectpartner is € 500.000. Het subsidiepercentage is afhankelijk van mogelijke samenwerkingen tussen ondernemingen en met kennisinstellingen, maar begint op 25%. Voor deze call is het ook noodzakelijk om eerst een aanvraag voor preadvies in te dienen, voordat een volledige aanvraag ingediend kan worden.

In dezelfde maand werd een call gelanceerd voor strategische groene projecten. Deze investeringen zijn gericht op het vestigen van een productiefaciliteit waarmee kansen worden

benut voor realisatie van een strategische grondstof hub voor hernieuwbare koolstof in de regio Groningen-Emmen of voor de vestiging van als strategisch aan te merken 'net zero' maakindustriebedrijven, producenten van technologieën die belangrijk zijn voor het realiseren van de Europese klimaatdoelstellingen. De subsidie binnen deze openstelling bedraagt minimaal €7,5 miljoen en maximaal €15 miljoen per strategisch project. De subsidie voor opleidingskosten bedraagt maximaal €1 miljoen per project. De totale subsidiabele kosten voor een project moeten echter minimaal €100 miljoen zijn. Deze openstelling is dus expliciet gericht op het subsidiëren van grote projecten.

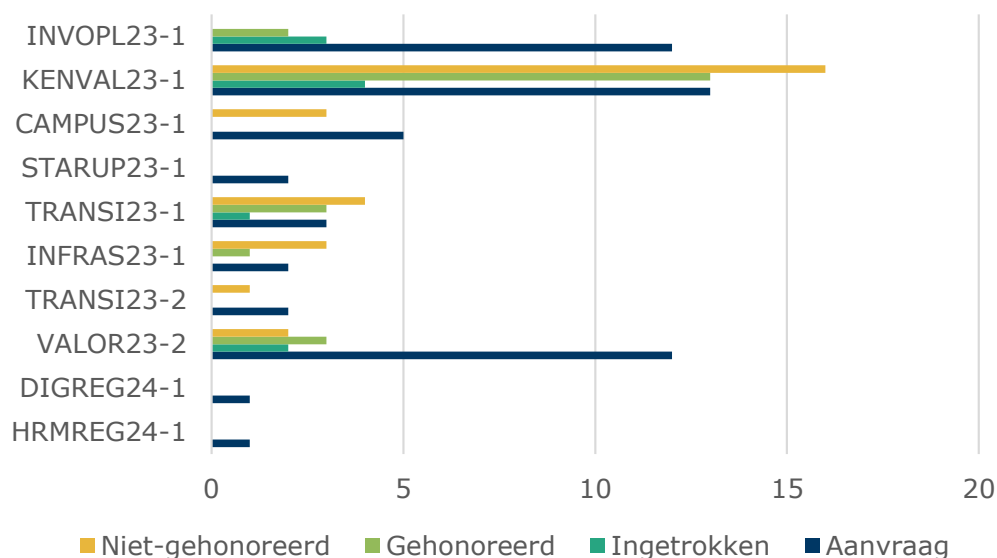
De laatste drie openstellingen zijn kleiner en gericht op een specifieke doelgroep, namelijk het mkb en gemeentes. Het mkb in de proces- en maakindustrie kan subsidie aanvragen voor investeringen in het personeelsmanagement (tot €80.000 met een maximum van 50%) en voor het digitaliseren en robotiseren van productieprocessen (ook tot €80.000 met een maximum van 50%). Tenslotte kunnen een achttal gemeenten in de regio Groningen-Emmen³ met subsidie uit de Energiearmoede openstelling zich richten op het verbeteren van de energie-efficiëntie van particuliere woningen in die gemeente. De subsidie maakt het mogelijk voor de genoemde gemeenten om een doelgroep te ondersteunen die anders niet of in mindere mate mee kan in de energietransitie. Ook richt de subsidie zich op bij- en omscholing van werknemers en werkzoekenden gericht op het doorvoeren van de energiebesparende maatregelen.

Projectaanvragen

In de regio Groningen-Emmen zijn tot en met 31 maart 2024 **115 projectaanvragen** ingediend. Daarvan zijn er tot op heden 22 gehonoreerd (21%), 29 niet-gehonoreerd (27%) en tien ingetrokken (9%) (zie Figuur 2). Daarnaast zijn er nog 54 projectaanvragen die in afwachting zijn van een definitieve beslissing (51%). Deze moeten of nog beoordeeld worden door de deskundigencommissie of wachten nog op de financiële en technische toets. Bij beide valorisatie openstellingen (groot en middelgroot) moeten nog veel aanvragen beoordeeld worden (respectievelijk 13 en 12). Ook veel aanvragen (n = 12) uit de brede eerste en langlopende openstelling over innovatie en opleiding zijn nog in behandeling.

Het meest voorkomende criterium waarop projecten werden afgewezen betrof criterium D (de hoogte van het economisch of financieel toekomstperspectief) met 54%. Twaalf aanvragen die in eerste instantie waren afgewezen hebben opnieuw ingediend. Hiervan zijn er drie opnieuw afgewezen, twee inmiddels gehonoreerd en zijn er zeven nog lopende aanvragen.

³ Deze gemeentes zijn Emmen, Westerwolde, Stadskanaal, Pekela, Veendam, Oldambt, Midden-Groningen en Eemsdelta. De keuze is gebaseerd op het onderzoek 'Feiten over energiearmoede in Nederland' van TNO uit 2021.

Figuur 2. Status van projectaanvragen per openstelling regio Groningen-Emmen (n = 115).

Projecten

Sporen en thema's

Van de 22 gehonoreerde projectaanvragen valt de helft onder Spoor 1 Innovatie, acht onder Spoor 2 Infrastructuur en drie onder Spoor 3 Arbeidsmarkt. De meeste subsidie is verleend aan de acht projecten onder Spoor 2, namelijk €27,8 miljoen. De elf projecten uit Spoor 1 ontvangen gezamenlijk €25,4 miljoen en bij Spoor 3 gaat het om €7,1 miljoen. Van de projecten die tot nu toe gehonoreerd zijn ontvangen Spoor 2 projecten daarmee gemiddeld de meeste subsidie en Spoor 1 projecten de minste subsidie.

Tabel 2. Beschikte projecten en verleende subsidie.

Spoor	Beschikte projecten – aantal en %	Verleende subsidie in € en %
1	11 (50%)	€25.4 miljoen (42%)
2	8 (36%)	€27.8 miljoen (46%)
3	3 (14%)	€7.1 miljoen (12%)
Totaal	22	€60.3 miljoen

Het merendeel van de projecten (17 van de 22) wordt gesubsidieerd vanuit JTF Economie. Daarnaast zijn er drie projecten die aanspraak maken op gelden uit JTF Arbeid, dit zijn de drie projecten van Spoor 3. Slechts twee projecten ontvangen geld uit beiden. Dit zijn projecten uit de brede eerste openstelling, waarvan het ene project onder Spoor 1 valt en het andere project onder Spoor 2. Bij dit tweede project is de bijdrage van het arbeidsmarkt-component met minder dan 1% wel erg gering.

In totaal is €44 miljoen subsidie verleend vanuit JTF Economie en €7,5 vanuit JTF Arbeid. Dit maakt de verdeling Economie/Arbeid in regio Groningen-Emmen momenteel 85/15. Op basis

van deze stand van zaken op 31 maart 2024 lijkt daarmee de doel gestelde evenredige verdeling tussen investeringen met economische- en arbeidsmarktdoelstellingen nog ver. Wel dient daarbij te worden aangetekend dat dit ook een reflectie is van de balans van de tot dusver gekozen openstellingen en er ook op het gebied van arbeidsmarkt nog lopende aanvragen zijn en budget beschikbaar is. Het geprogrammeerde budget is nog steeds gericht op een 60/40 verdeling.

Activiteiten

Van de 11 Spoor 1 projecten zetten er tien in op Activiteit C: Investerings in onderzoek en innovatie. Het elfde project zet in op Activiteit A: Productieve investeringen in kleine en middelgrote ondernemingen. Dit laatste project is voornemens om nieuwe innovatie fabriek te bouwen voor de productie van BioMPG. Binnen dit spoor zijn er dus nog geen projecten die primair inzetten op Investerings in de oprichting van nieuwe bedrijven (B) en Investerings in digitalisering, digitale innovatie en digitale connectiviteit (D). Dit betekent niet dat digitalisering geen rol speelt in de onderzoeksprojecten; vier Spoor 1 projecten sluiten wel degelijk aan bij de RIS3 transitie van analoog naar digitaal. Daarnaast staat er momenteel een openstelling open met betrekking tot digitalisering in het mkb, dus de verwachting is dat er wel projecten met deze primaire focus gestart zullen worden.

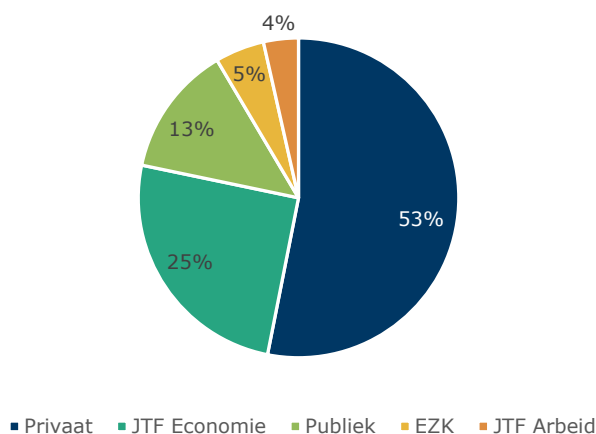
Vijf van de acht projecten binnen Spoor 2 bevatten Investerings in de bevordering van de circulaire economie (J). Daarnaast zet één project exclusief in op Activiteit D: Investerings in het gebruik van technologie, alsook in systemen en infrastructuur voor betaalbare schone energie en zet een ander project in op Activiteit D in combinatie met A (Productieve investeringen in kleine en middelgrote ondernemingen). Activiteit A valt strikt gezien onder Spoor 1, maar A en D dragen uiteindelijk allebei bij aan Nieuwe duurzame bedrijvigheid en economische diversificatie. Dit project beoogt ook om in de regio Groningen een commerciële en volledig operationele demofabriek te bouwen voor het recyclen van slecht recyclebaar plastic. Het laatste project uit Spoor 2 focust primair op een activiteit uit Spoor 1, namelijk Activiteit C: Investering in onderzoek en innovatie. Dit project sluit aan bij de RIS3 transitie: van zorg naar positieve gezondheid en beoogt met behulp van digitale technologieën en patiënt-specifieke data nieuwe innovatieve tandimplantaten te ontwikkelen. Dit project laat zien dat in Groningen Spoor 2 breder ingezet wordt dan strikt voor Infrastructuur projecten, maar ook investeringen doet in nieuwe technologieën. Daarnaast is het ook exemplarisch voor het feit dat in de regio Groningen-Emmen het JTF breder ingezet wordt dan sec de energietransitie, maar ook voor de bredere welvaart van de regio.

De drie Spoor 3 projecten zetten allen in op een andere activiteit. De eerste ontwikkelt onderwijspakketten op het gebied van schone waterstof en draagt daarbij bij aan de begeleiding van werkzoekenden bij het zoeken van een baan (L). Het tweede project zal zelf medewerkers op gaan leiden voor de nieuwe schone maak- en productieprocessen in de Eemshaven en het Chemiepark en focust daarmee op de bij- en omscholing van werknemers en werkzoekenden (K). Het laatste Spoor 3 project wordt geschaard onder Activiteit A: Productieve investeringen in het mkb. Het mkb bedrijf dat hier gesubsidieerd wordt is echter een opleidingsbedrijf voor technische vakmensen.

Financiering

Het maximale percentage dat per project vergoed kon worden was afhankelijk van de openstelling, het type project en de kenmerken van de aanvrager. Figuur 3 toont de wijze waarop gehonoreerde projecten gefinancierd worden. De totale subsidiabele kosten (TSK) van de 22 projecten bedraagt €177 miljoen. Van deze TSK wordt 25% gefinancierd door JTF Economie en 4% door JTF Arbeid. De publieke cofinanciering bedraagt 18%, waarvan 5% EZK-cofinanciering en 13% Overig publiek. 53% van de financiering bestaat uit private middelen.

Figuur 3. Financiering van projecten (n = 22).

In totaal is er tot eind maart 2024 €8.718.381,73 van de beschikbare €25 miljoen aan EZK cofinanciering ingezet, verdeeld over 11 projecten. Negen van deze projecten vallen onder Spoor 1 en twee onder Spoor 2 en allemaal komen ze uit de kennis- en valorisatie openstellingen (negen groot en twee middelgroot).

Uitputting budget

Het totale budget in de regio Groningen-Emmen is (na aftrekking van de uitvoeringskosten) €317.615.226,00. De minimale totale subsidiabele kosten (TSK) zijn daarmee €635.230.452,00.

Op dit moment is tot en met 2026 voor Groningen-Emmen een bedrag van €19.056.914 (0,5% per jaar) gealloceerd als voorfinanciering van de EC; met de goedkeuring van de STEP verordening zal dit worden opgehoogd met een extra 30% (dit is nog niet verwerkt in de financiële administratie). Daarnaast is er momenteel een beschikte TSK van €186.993.081 (gehonoreerde projecten) en zijn er projectaanvragen die zijn goedgekeurd door de deskundigencommissie, maar nog niet beschikt zijn met een TSK van €211.998.900. In totaal leidt dit tot een gerealiseerde TSK van €418.048.895. Dit is 66% van de minimale TSK.

De lopende aanvragen hebben tezamen nog een TSK van €488.552.137. Daarnaast wordt er verwacht dat er op de huidige openstellingen nog €120 miljoen aan TSK zal worden ingediend en op toekomstige openstellingen nog €130 miljoen. In totaal is de prognose dus dat de gerealiseerde TSK eind 2026 €1.156.601.032 zal zijn. Dit ligt (ver) boven de bestuurlijke afspraken om te streven naar 80% van de uitgaven voor eind 2026. Niet alle ingediende projectaanvragen zullen goedgekeurd worden, maar over het algemeen verwachten betrokkenen uit de regio wel dat de bestuurlijke afspraken behaald zullen worden en dat het beschikbare budget binnen de programmaperiode beschikt zal worden.

Tabel 3. Uitputting van het budget in regio Groningen-Emmen.

		Bedrag
Doelstelling	Totale JTF budget	€317.615.226
	Minimale TSK	€635.230.452
	Streefcijfer van 80%	€508.184.362
Realisatie	Voorfinanciering EC	€19.056.914
	TSK beschikt	€186.993.081
	TSK positief beoordeeld	€211.998.900
	Totaal	€418.048.895
	Percentage van minimale TSK	66%
Prognose	TSK aangevraagd	€488.552.137
	Ingeschatte TSK die zal worden ingediend in de huidige openstellingen	€120.000.000
	Ingeschatte TSK die zal worden ingediend in nog open te stellen calls en waarvan de kosten meetellen voor afrekening in 2026	€130.000.000
	Totaal	€738.552.137
	Realisatie + prognose	Totaal
	Percentage van minimale TSK	182%

Uitvoering van het programma

In Groningen-Emmen is het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) in eerste instantie verantwoordelijk voor de uitvoering. SNN is een samenwerkingsverband van de drie noordelijke provincies (Groningen, Friesland en Drenthe) en de gemeenten Groningen, Leeuwarden, Assen en Emmen. In opdracht van het rijk, individuele provincies of gemeenten voert SNN subsidieregelingen uit en opereerde al als de beheerautoriteit voor het EFRO operationeel programma in Noord. Regionale opdrachtgevers voor het JTF zijn Provincie Groningen en Gemeente Emmen, die SNN ondersteunen met inhoudelijke expertise. De samenwerking tussen deze partijen verloopt goed. De uitgebreide ervaring met uitvoering van EFRO maakt dat SNN goed is toegerust om de uitvoering op effectieve wijze vorm te geven.

De problematiek in de regio Groningen-Emmen sluit goed aan bij de doelstellingen van het nationale JTF-programma. In de regio kon daarom gebruik gemaakt worden van (de doelstellingen van) lopende plannen en programma's zoals de RIS3 strategie en het Kaderplan. Betrokkenen geven aan dat bij het opstellen van de TJTP in eerste instantie de focus lag op de problematiek rondom het stopzeten van de productie van aardgas en de aanpalende industrieën en het potentiële banenverlies dat daarmee gepaard zou gaan. Gedurende het proces kreeg de regio echter ook te maken met energieproblematiek. Thema's zoals energietoerusting en energieschaarste zijn daarom ook expliciet onderdeel geworden van het regionale programma.

In januari 2023 zijn de eerste twee openstellingen op basis van het TJTP gepubliceerd. Dit waren brede openstellingen gericht op investering en opleiding (alle drie de sporen) en op grote kennis- en valorisatieprojecten (Spoor 1 en 2). Op met name deze tweede openstelling

kwamen veel aanvragen binnen. Voor partijen uit het veld bleek de voorbereidingstijd voor een aanvraag in eerste instantie echter niet voldoende. Van de eerste ingediende projectaanvragen werd het merendeel afgewezen doordat de projectplannen een te lage kwaliteit hadden. De regio en de II zijn hier vervolgens actief met partijen mee aan de slag gegaan, wat uiteindelijk geleid heeft tot een veel hoger slagingspercentage.

Ook mkb'ers geven aan dat ze redelijk overvallen werden door de eerste openstellingen. Zij werden gevraagd om mee te denken over het JTF-programma, maar hoorden vervolgens niks tot de publicatie van de regelingen. Betrokkenen beschrijven dit als een 'blackbox' proces. Dit is echter de standaardpraktijk en de regio heeft alle procedures correct doorlopen. Wel geven ze aan dat de communicatie in de uitvoering een stuk beter gaat. Ook wordt de regio geprezen voor het feit dat ze goed op de hoogte zijn van de bedrijven die zich in de regio bevinden en de wijze waarop de openstellingen in samenspraak met de regionale partijen tot stand komen, voorbeelden hiervan zijn de recente openstellingen voor HR en digitalisering projecten in het mkb.

Uit de tussentijdse resultaten blijkt dat het beschikte budget voor arbeidsmarktprojecten achterloopt op innovatie- en economieprojecten. Als verklaring hiervoor wordt gegeven dat arbeidsmarktpartijen (nog) beschikken over minder organiserend vermogen dan partijen uit het economische veld. Hierdoor is de aanlooptijd voor het indienen van een aanvraag voor een arbeidsmarktproject langer. Ook hebben deze partijen minder ervaring met het aanvragen van Europese subsidies. JTF lijkt in de uitvoering veel op het op economie gerichte EFRO en minder op het op arbeidsmarkt gerichte ESF+; hier heeft de economische poot daarmee een voordeel. Verder wordt aangegeven dat het voor arbeidsmarktprojecten ook lastiger is om cofinanciering te krijgen en wordt de staatssteuntoets ervaren als een ingewikkelde component. Er is behoefte aan duidelijke kaders met betrekking tot staatsteun voor sociale en arbeidsmarktprojecten.

Daarnaast is er op het gebied van arbeidsmarkt veel samenwerking in het Noordelijk verband (provincies Groningen, Friesland en Drenthe). Baten uit het JTF moeten echter neerslaan in de provincie Groningen of Emmen. Deze afbakening van de regio wordt in sommige gevallen als lastig ervaren. Normaliter wordt er door de provincie Groningen veel samengewerkt met Friesland en Drenthe, maar dat is binnen JTF beperkt mogelijk. Met name voor arbeidsmarktprojecten wordt dit als een belemmering ervaren, omdat projecten een bredere scope kunnen beogen. Desalniettemin wordt het JTF door de arbeidsmarktregio zeer gewaardeerd en zijn zij ook blij dat de 50/50 economie/arbeidsmarkt verdeling is opgenomen in het JTF-programma; het duurt misschien langer voordat arbeidsmarktprojecten op gang komen, maar de verwachting is zeker dat dit nog aan zal trekken. Momenteel wordt er gewerkt aan een openstelling gericht op langdurige werkzoekenden, waarbij via loonkostensubsidie mensen de kans krijgen om achttien maanden te werken in een veilige omgeving om vertrouwen op te doen voordat ze de arbeidsmarkt betreden.

De meningen over of de 50/50 verdeling haalbaar is lopen daarentegen wel uiteen. Waar arbeidsmarktpartijen verwachten dat het nog aan zal trekken, stellen anderen dat het door de grootte van het JTF-budget in de regio Groningen-Emmen niet realistisch is dat de helft besteed kan worden aan arbeidsmarktprojecten. In innovatie- en infrastructuurprojecten gaat substantieel meer geld om dan in arbeidsmarktprojecten. Er zit een groot schaalverschil tussen het type project op het gebied van economie en op het gebied van arbeidsmarkt. Om ervoor te zorgen dat er aan het einde van de programmaperiode geen JTF-gelden onbesteed blijven, wordt er door betrokken in de regio Groningen-Emmen ook nagedacht over het overcommitteren van middelen.

Een grote teleurstelling voor de regio Groningen-Emmen was het initiële geringe succes van de campusregeling. Deze regeling had een groot budget van €50 miljoen en zou bijdragen

aan de ontwikkeling en totstandkoming van een opleidingsinfrastructuur. Hier bleek er echter een mismatch te zijn tussen de doelstellingen van het JTF-programma (waar deze campus-regeling zeer goed bij past) en de praktische opzet van de regeling. Ingediende aanvragen konden niet worden goedgekeurd, omdat de financiering van nieuwe onderwijsgebouwen via deze regeling beperkt mogelijk was en de projecten vaak niet voor 2027 afgerond konden zijn. Deze afwijzingen werkten ook demotiverend voor de betrokken partijen.⁴

Met name in het begin werden er ook problemen ervaren met de 'strenge' deskundigencommissie. Indieners en betrokkenen in de regio vonden dat aanvragen die overduidelijk van toegevoegde waarde waren voor de regio ten onrechte werden afgewezen door de deskundigencommissie. De deskundigencommissie kan aanvragen echter alleen toetsen op de criteria die door de het Rijk zijn opgesteld en door regionale stuurgroep zijn goedgekeurd voor een regeling. Inmiddels heeft de deskundigencommissie de mogelijkheid om met aanvragers in gesprek te gaan wanneer deze wel geacht hebben toegevoegde waarde te hebben, maar met het ingediende voorstel niet slagen voor alle beoordelingscriteria. Dit wordt door betrokkenen als een positieve stap ervaren.

Het mkb is expliciet een doelgroep van het JTF-programma en ook in Groningen-Emmen moeten ze betrokken worden voor het behalen van de doelstellingen. Het betrekken van het mkb blijkt in de praktijk echter lastig. In het begin vroeg de regeling om een eigen bijdrage van minimaal zes ton. Hier kunnen kleine mkb'ers in principe nooit aan voldoen. Na gesprekken met de regio zijn er toen specifiek regelingen opengesteld voor die doelgroep waarbij de eigen bijdrage werd verlaagd naar een ton. Dit moet voor mkb'ers beter haalbaar zijn. Echter blijkt ook de tijdsinvestering die nodig is om tot een goed voorstel te komen vaak een probleem. Daarnaast wordt geconstateerd dat voor mkb'ers de procedure te lang duurt, dat het te ingewikkeld is en dat de deskundigencommissie niet altijd snapt wat de ondernemers in hun aanvraag schrijven. De recente HR en digitalisering openstelling zijn daarentegen specifiek gericht op het mkb en de verwachting is dat deze regelingen beter aan zullen sluiten op de behoefte van het (kleinere) mkb dan de voorgaande.

Conclusie

De regio Groningen-Emmen heeft van alle regio's veruit het grootste budget. Dit gaat gepaard met een relatief groot geografisch gebied (ten opzichte van de andere JTF-regio's) en een brede thematische afbakening. Mede daarom lijkt het te gaan lukken om voldoende projecten te vinden die bijdragen aan de doelen van het regionale programma. Op 31 maart 2024 was er 66% van de te realiseren TSK beschikbaar of positief beoordeeld (inclusief voorfinanciering vanuit de EC). In de regio zijn daarnaast ook nog veel aanvragen in behandeling en worden er nog veel aanvragen verwacht op de huidige openstellingen en toekomstige openstellingen. Daarom ligt de prognose ver boven de bestuurlijke afspraken om 80% ge-prognostiseerde uitgaven te hebben voor eind 2026.

Op dezelfde peildatum is €44 miljoen subsidie verleend vanuit JTF Economie en €7,5 vanuit JTF Arbeid. Dit maakt de verdeling Economie/Arbeid in regio Groningen-Emmen momenteel 85/15. De beoogde gelijke verdeling tussen de bekostiging van de economie en de bekostiging van de arbeidsmarkt lijkt daarom uit zicht. Betrokkenen verklaren dit aan de ene kant door de gemiddeld kleinere omvang van arbeidsmarktprojecten. Het budget in Groningen-Emmen is erg hoog en het wegzetten daarvan gaat makkelijker in relatief grotere innovatie- of infrastructuurprojecten. Desalniettemin laat de analyse ook zien dat het niet alleen draait om de omvang van de projecten, maar dat er ook substantieel minder arbeidsmarkt dan

⁴ Op de peildatum van 31-03-2024 was er binnen de campusregeling nog geen project goedgekeurd, inmiddels is er in Emmen een campusproject met een TSK van €20 miljoen gehonoreerd.

economie aanvragen zijn goedgekeurd (17 om drie, waarbij er ook nog twee gefinancierd worden uit zowel JTF Arbeid als JTF Economie). Dit komt mede doordat arbeidsmarktprojecten een langere aanlooptijd nodig hebben – de partijen hebben over het algemeen minder ervaring met het aanvragen van Europese subsidies. De campusregeling had grote projecten voor Spoor 3 op moeten leveren, maar daar bleek een mismatch te bestaan tussen de doelstellingen van het JTF-programma en de praktische opzet van de openstelling. De hoop is dat de verdeling nog iets gelijkjer zal worden, maar de verwachting is niet dat de 50/50 verdeling gehaald zal worden; de programmering van de regio zet in op een 60/40 verdeling.

In het begin waren er in de selectieprocedure frustraties door afwijzingen van aanvragen door de deskundigencommissie. Betrokken uit de regio en de aanvragende partijen staken veel tijd in aanvragen die van toegevoegde waarde zouden zijn, maar die vervolgens afgewezen werden. De deskundigencommissie toetst echter slechts op de criteria die worden meegegeven vanuit de stuurgroep en het Rijk. Hier lijkt inmiddels een *modus operandi* gevonden te zijn waarbij aanvragers begeleid worden in het proces om een zo hoogwaardig mogelijk voorstel af te leveren en de deskundigencommissie aanvragers ook uit kan nodigen voor verdere toelichting wanneer zaken onduidelijk of onvoldoende toegelicht zijn in het projectplan.

In Groningen-Emmen waren de eerste openstellingen breed en generiek. Dit veranderde langzaam in gerichtere calls voor een specifieke doelgroep of een specifieke doelstelling. Deze specifiekere calls beantwoorden een behoefte uit de regio en middels deze calls kan ook gestuurd worden op specifieke doelstellingen uit de TJTP.

2 Uitvoering van JTF in regio IJmond

Regionale context

In de regio IJmond neemt de staalindustrie een aanzienlijk deel van (in)directe werkgelegenheid voor haar rekening, waarbij de Tata Steel Nederland (TSN) de basis vormt dit industriële cluster met daaromheen veel indirecte banen in aangelegen sectoren. In het bredere Noordzeekanaalgebied (NZKG) is ingezet op een ambitieuze transitie agenda met bijna een halvering van CO₂-uitstoot in 2030 en bijna volledige reductie in 2050. Met deze ambitieuze transitie hangen ook grote sociaaleconomische gevolgen samen. De verwachting is dat fossiele sectoren en banen zullen krimpen terwijl stappen in de richting van duurzamere staalproductie en diversificatie van de regionale economie door in te zetten op IJmond als energiehubs ook anderen sectoren fundamenteel zullen veranderen. Het TJTP becijfert het aantal direct getroffen banen in de staalindustrie op circa 9.000, met mogelijk nog eens 30.000 indirecte banen in en rondom de regio IJmond.

De arbeidsmarkt van Regio IJmond kenmerkt zich nu door een lage werkloosheid, maar de energie transitie heeft naast baanverlies ook invloed op de aard van het werk en de arbeidsmarkt. Digitale vaardigheden, IT-kennis in de industrie en kennis van duurzame technieken worden steeds belangrijker. Verder is er behoefte aan omscholing van werkenden die hun baan verliezen en nieuw werk vinden in de regio als gevolg van diversificatie van de regio. Als laatst is er een toenemend tekort aan technisch en ICT-personeel en het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) verwacht deze krapte op de arbeidsmarkt toeneemt door de energietransitie en de transitie belemmert⁵⁶.

In de regio IJmond is ingezet op economische diversificatie door het stimuleren van opkomende duurzame energiesectoren buiten de staalindustrie en ontwikkeling tot een energie hub voor de regio. Belangrijke factoren hierbij zijn de strategische ligging aan zee en in het Noordzeekanaalgebied, de grote energiebehoefte, de sterke energie-infrastructuur en de industriële kennisbasis in de brede maakindustrie. Aanvullende sterktes zijn de aanwezigheid van staal (bijv. als materiaal voor windturbines) en de plannen voor een energiehaven en windmolenparken op zee. De regio heeft hierdoor een potentie om een energie hub te worden rondom Noordzeekanaal en metropoolregio Amsterdam, waarbij energiestromen samenkomen middels opslag en conversie naar andere energiedragers kan plaatsvinden. Daarbij kan de regio ook innovatieve technieken voor energieopwekking en -besparing ontwikkelen en exporteren, bijvoorbeeld voor groene waterstof, wind- en zonneparken op zee, hergebruik van CO₂ en duurzame en 'smart' industrie.

Opzet en inrichting van het programma

Regionale beleidstheorie

In het licht van bovenstaande uitdagingen zet regio IJmond het JTF in ter ondersteuning van baanbehoud in de regio en ter vermindering van de CO₂ uitstoot van het industriële cluster in de regio. Om die reden wordt JTF expliciet ingezet voor het hele economisch ecosysteem

⁵ PBL Regionale arbeidsmarkteffecten van de energietransitie: een scenarioverkenning (2020). [www.pbl.nl]

⁶ PBL Inzicht in arbeidsmarktknelpunten voor de uitvoering van het klimaatbeleid (2022) [www.pbl.nl]

in de regio, door zowel grootbedrijf, mkb als kennis- en arbeidsmarktpartijen te mobiliseren. De regio volgt de drie sporen van het nationale JTF programma, die hieronder worden beschreven.

In aanvulling op de brede projectaanvragen binnen de hieronder beschreven sporen, heeft de regio IJmond in haar TJTP als resultaat van een kloofanalyse een drietal specifieke acties gedefinieerd die productieve investeringen in het grootbedrijf mogelijk maken. Deze acties zijn expliciet gedefinieerd met de bedoeling om het JTF in te zetten voor investeringen die concreet bijdragen aan realisatie van de benodigde infrastructuur voor de ambities in het TJTP. Figuur 4 brengt deze sporen en types van gesubsidieerde projecten in IJmond in kaart.

Spoor 1: vernieuwing en versterking van de regionale economie

Hierbij wordt ingezet op investeringen in onderzoek voor duurzame industrie in het mkb die kunnen bijdragen aan een diversificatie van de regionale economie als duurzame energy hub en daarmee aan nieuwe banen in de regio. Daarbij Bijvoorbeeld investeringen in de elektrificatie van staalproductie, nieuwe toepassingen voor groene waterstof in de industrie en hergebruik van afgevangen CO2 als grondstof in de industrie.

In Spoor 1 worden activiteiten A en C gesubsidieerd. Productieve investeringen in het mkb (A) moeten leiden tot economische diversificatie, modernisering en reconversie. Daarnaast moeten activiteiten uit actielijn C, namelijk investeringen in onderzoek en innovatie, bijdragen aan de overdracht van geavanceerde technologieën.

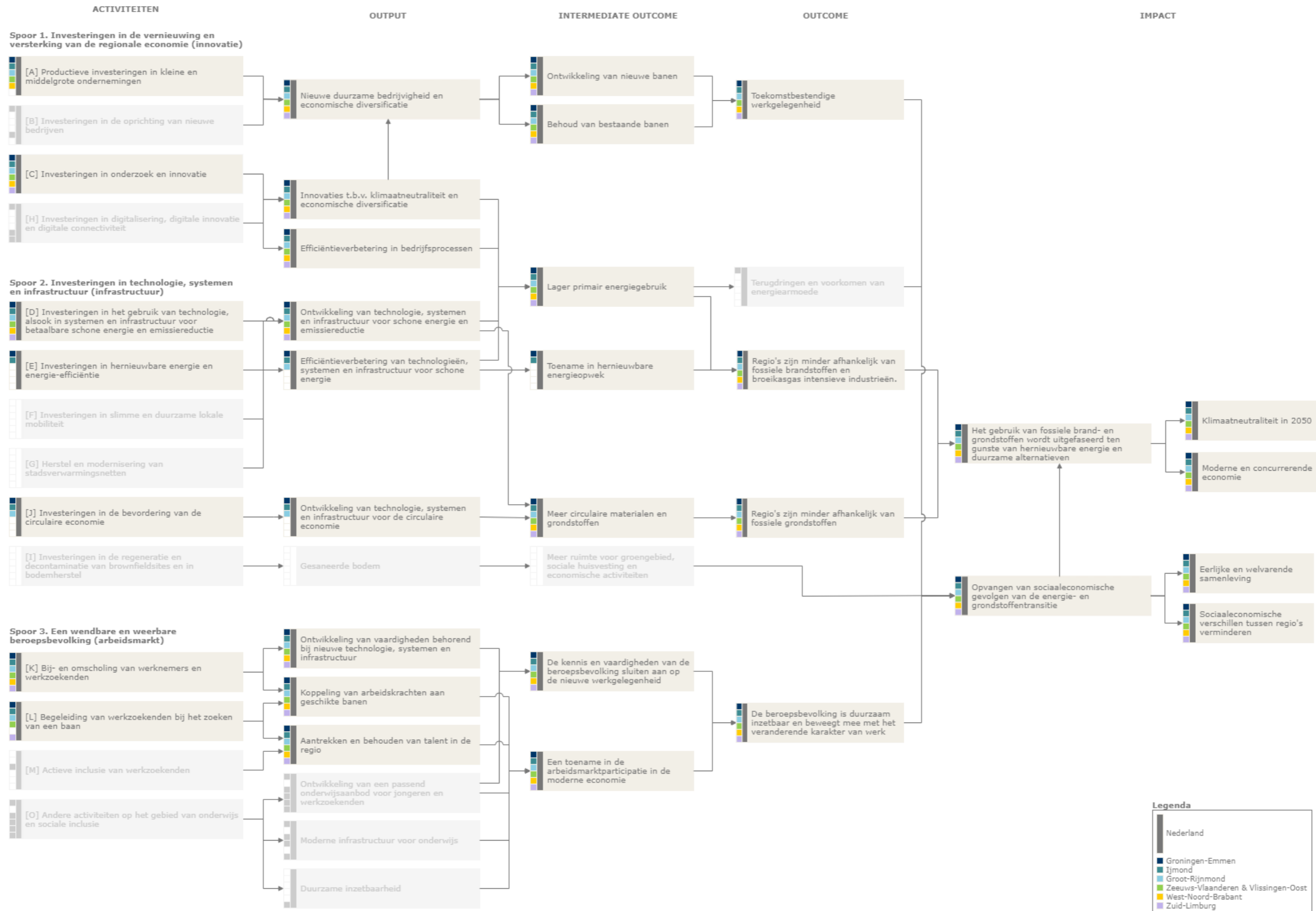
Spoor 2: investeringen in technologie, systemen en infrastructuur

In dit kader zal het JTF investeringen ondersteunen in het gebruik van en aanleg van technologie, systemen en infrastructuur van de economie in de IJmond voor betaalbare en schone energie. Bijvoorbeeld investeringen in de energie infrastructuur voor de aanlanding van wind op zee en de opslag en uitbouw van technische werkplaatsen voor wind op zee (o.a. in energiehavens).

In spoor 2 worden activiteiten D, E en J gesubsidieerd. Binnen actielijn D ondersteunt het JTF investeringen in het gebruik van technologie, systemen en infrastructuur voor betaalbare schone energie en energieopslag, ter vermindering van broeikasgasemissies. Daarnaast worden investeringen in hernieuwbare energie en energie-efficiëntie ondersteund (E). Deze investeringen moeten onder andere bijdragen aan het terugdringen van energiarmonoede. Tot slot ondersteunt spoor 2 investeringen in de bevordering van circulaire economie, onder meer door het voorkomen en verminderen van afval, efficiënt gebruik van hulpbronnen, hergebruik, herstel en recycling (J).

Spoor 3: een wendbare en weerbare beroepsbevolking

Hier investeert JTF in aanvullende mogelijkheden die bijdragen aan het aantrekken en behoud van banen en het opleiden en ontwikkelen van (technisch) personeel. Bijvoorbeeld bijscholing van technisch personeel (K) in de (staal)industrie via fieldlabs en programma's voor het vergroten van de (digitale) vaardigheden die nodig zijn voor de klimaattransitie en acties die bijdragen aan duurzame en inclusieve inzetbaarheid. Ook de begeleiding van werkzoekenden bij het vinden van een baan (L) wordt ondersteund door het JTF, zodat kan worden voorzien in de personeelsbehoefte van de industrie als gevolg van de transitie.

Figuur 4. Regionale beleidstheorie IJmond

Synergie

In de tot dusver beschikte projecten is niet direct synergie met andere subsidies zichtbaar. Het JTF in regio IJmond wordt bewust ingezet voor aanzienlijk grotere projecten dan EFRO, en eventuele aanvragers geïnteresseerd in EFRO worden actief richting het JTF gestuurd als de activiteiten gepland zijn in het IJmond gebied. De achterliggende gedachte is dat EFRO op die manier beschikbaar is voor aanvragers buiten de regio IJmond. Wel is het JTF-programma in de regio IJmond erop gericht om een zichtbare bijdrage te leveren op doelen die voor verschillende niveaus zijn gedefinieerd. Zo noemt het TJTP samenhangende landelijke programma's als het [Klimaatakkoord](#) en het [Grondstoffenakkoord](#). Hierin staan afspraken tussen Rijksoverheid en andere partijen over respectievelijk de vermindering van broeikasgasuitstoot en de transitie naar een circulaire economie. Gezien het aandeel van staalproductie in de gehele CO2 uitstoot zijn deze afspraken ook van bijzonder belang voor regio IJmond. Daarnaast wordt ook een expliciete verbinding gelegd met de landelijke actie-agenda LLO (Leven Lang Ontwikkelen), welke ook expliciete aandacht vraagt voor bij- en omscholing van werknemers in door de transitie geraakte sectoren.

Daarnaast zoekt het JTF-programma van de regio IJmond aansluiting bij regionale programma's, zoals de [Regionale Innovatiestrategie RIS3 van West-Nederland](#), die richting geeft aan de innovatie in West-Nederland, waarbinnen bijvoorbeeld de ambities richting een energiehubs nader zijn vormgegeven. In aanvulling hierop sluit JTF op bij diverse regionale economische programma's en initiatieven, zoals het [regioplan Noordzeekanaalgebied](#), [Cluster Energie Strategie \(CES\) voor Noordzeekanaalgebied](#), de [MRA agenda IJmond](#) en het [Made in IJmond gebiedsprogramma](#). In haar aandacht voor ontwikkeling van toekomstbestendige vaardigheden en ondersteuning van om- en bijscholing van werknemers wordt ook samenwerking gezocht met regionale arbeidsmarktprogramma's, zoals [Regionale aanpak Arbeidsmarkt Zuid-Kennemerland en IJmond](#), en de [Regionale Uitvoeringsagenda](#) van het Regionaal Platform Arbeidsmarktbeleid Noord-Holland Noord. Binnen ditzelfde kader is ook aansluiting met provinciale doelstellingen zoals vastgelegd in de [Human Capital Agenda Klimaatopgave](#) en het [Manifest Werken & Ontwikkelen 2030](#) van provincie Noord Holland.

Tot slot zoek het JTF in IJmond in haar activiteiten aansluiting bij private regionale initiatieven zoals het [Techport meerjarenplan](#), [Roadmap Plus](#) van Tata Steel, en het [House of Skills](#).

Tussentijdse resultaten

Overzicht openstellingen

In de regio IJmond zijn vanaf begin 2023 tot 31 maart 2024 formeel **drie openstellingen** actief, waarbinnen het volledige budget van 56,3 miljoen zal worden weggezet⁷. Allereerst is gekozen voor een brede openstelling, waarin projecten voor alle sporen kunnen worden aangevraagd in een gezamenlijke openstelling. Deze brede openstelling loopt tot eind 2026, of totdat het budget is uitgeput. Individuele projecten kunnen een subsidie tot € 4.000.000 aanvragen⁸, met een maximaal subsidiepercentage van 50%. Sinds de openstelling begin 2023 wordt dit bedrag in tranches beschikbaar gesteld; om deze reden is per 31 maart nog niet het volledige bedrag opengesteld. Per 31 maart 2024 is er €5,8 miljoen aan subsidie

⁷ De datum van 31 maart 2024 heeft geen bijzonder belang voor JTF in de regio IJmond, en is slechts gekozen als moment voor de data-afslag voor de eerste rapportage. Dit stelt de evaluatie in staat om zo de zes regio's met elkaar te vergelijken.

⁸ Bij aanvang van de openstelling was dit maximum op € 2.000.000 gesteld.

verleend, wat inhoudt dat het beschikbare budget tot op heden voor 10% is gealloceerd aan projecten.

Een tweede openstelling (open sinds Augustus 2023) is beschikbaar als investeringsregeling voor bedrijven. Deze biedt €12.5 miljoen voor investeringsprojecten en bijbehorende opleidingen die bijdragen aan de transitie naar een circulaire en klimaat neutrale economie. Ook in deze openstelling kunnen projecten ingediend worden onder alle drie de sporen. Aanvragers kunnen projecten ter waarde van minimaal € 500.000 aanvragen, met een maximaal subsidiepercentage van 50% voor scholingsactiviteiten. Voor investeringen geldt een gedifferentieerd subsidiepercentage van maximaal 10% voor grootbedrijf, 20% voor middenbedrijf en 30% voor kleinbedrijf. Per project kan tot €4 miljoen als subsidie worden toegekend. Daarnaast geldt een subsidieplafond van €5 miljoen voor aanvragen van grote ondernemingen.

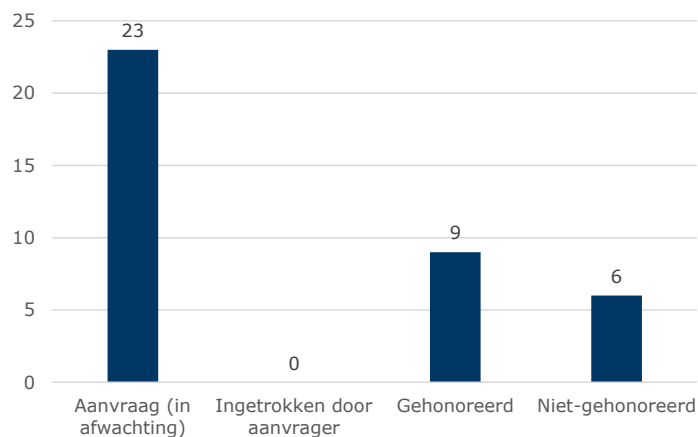
Tot slot is tevens in Augustus 2023 een aparte openstelling geopend voor aanvragen voor scholingsvouchers. Erkende scholingsinstellingen kunnen in dit verband tussen €50.000 - € 100.000 subsidie aanvragen om pakketten scholingstrajecten aan te bieden. Het gaat hier om pakketten van individuele scholingsvouchers ter waarde van maximaal €1.250. Een totaal van € 500.000 is hiervoor beschikbaar, tegen een subsidiepercentage van 50%.

Tabel 4. Openstellingen JTF-regio IJmond tot 31-03-2024 (n = 3).

Regeling-code	Omschrijving	Start	Einde	Beschikbare subsidie (€)	Verleende subsidie (€)	Aantal projecten
J123IJ.123	Regionale subsidies voor het Territoriaal Just Transition Plan voor de regio IJmond	23-01-23	N.v.t.	38.125.000	5.808.125,33	9
J123IJ.823	Steun aan investeringen en bijbehorende opleidingen voor de regio IJmond	15-08-23	01-09-25	12.500.000	0	0
J3IJ.0823	Openstelling Spoor 3 - Scholingsvouchers	15-08-24	31-12-26	500.000,00	0	0
Totaal					5.808.125	9

Projectaanvragen

Per 31 maart 2024 zijn er in regio IJmond in totaal 38 projectaanvragen ingediend. Negen (24%) hiervan zijn gehonoreerd, zes (16%) afgewezen en de resterende 23 (62%) aanvragen zijn positief geadviseerd door de deskundigencommissie en zitten nu in de financieel-technische beoordeling. Alle zes afgewezen projecten zijn afgewezen vanwege het niet behalen van de minimumgrens die geldt voor het totaal aantal punten (70 punten). Criteria waar projecten vaker op zijn afgewezen betreffen criteria B (de mate waarin het project sociaaleconomisch integraal is), C (de mate van technische en sociale innovatie) en E (de kwaliteit van het projectplan).

Figuur 5. Status van projectaanvragen (n = 38).

Projecten

Sporen en thema's

Zoals hierboven geïntroduceerd hanteert IJmond brede openstellingen waarin projecten actief worden aangemoedigd om meerdere sporen te bestrijken. Op basis van de specifieke openstelling waarbinnen een project is ingediend, valt daarom niet zonder meer vast te stellen welk spoor het project beoogt. Na beschikking worden projecten wel als zodanig door de uitvoeringsorganisatie geclassificeerd. Onderstaande figuur laat zien dat vier van de negen beschikte projecten met name aan spoor één (innovatie) zijn te koppelen, nog eens vier aan spoor twee (infrastructuur), en tot slot één project aan spoor drie (arbeidsmarkt). Ondanks deze verdeling, blijkt dat de invulling van sociale doelstellingen als beoordelingscriterium in de projectbeoordeling consequent bij alle projecten wordt meegenomen. Hier is al in de voorbereidende fase van projectaanvragen op aangestuurd door het steunpunt; dit verklaart waarom alle gehonoreerde projecten ook een deel van hun budget hebben gereserveerd voor JTF arbeid. Binnen de negen beschikte projecten is circa 11% van het JTF budget gereserveerd aan sociale doelstellingen.

Op basis van de stand van zaken op 31 maart 2024 lijkt daarmee de ten doel gestelde evenredige verdeling tussen investeringen met economische- en arbeidsmarkt doelstellingen nog uit het zicht. In IJmond is besloten gebruik te maken van de mogelijkheid in het bestuursakkoord om 10% af te wijken van de 50/50 doelstelling, en dus te richten op 40% besteding met een arbeidsmarkt doelstelling. Door daarnaast van ieder project te vragen een bijdrage te leveren aan arbeidsmarkt doelstellingen, heeft IJmond ook verder op dit vlak inspanningen geleverd. Hier is echter wel tussen projecten een aanzienlijk verschil van inzet te zien; het aandeel van JTF investeringen met een sociale doelstelling varieert van 2% tot 35% voor alle acht tot dusver beschikte spoor 1 / 2 projecten. Om toch tot een hogere verdeling te komen is de regio met de beheer autoriteit in begin 2024 overeengekomen dat de specifieke definitie van arbeidsmarkt doelstelling breder zal worden geïnterpreteerd als 'sociale doelstellingen', en bijvoorbeeld ook aan deze budgettitel kan worden gekoppeld als een project een positieve bijdrage heeft op de volksgezondheid. Op basis van deze afspraak schatten regionale betrokkenen in dat men ondanks de huidige verdeling in IJmond aan de afspraken van het bestuursakkoord zal kunnen voldoen.

Activiteiten

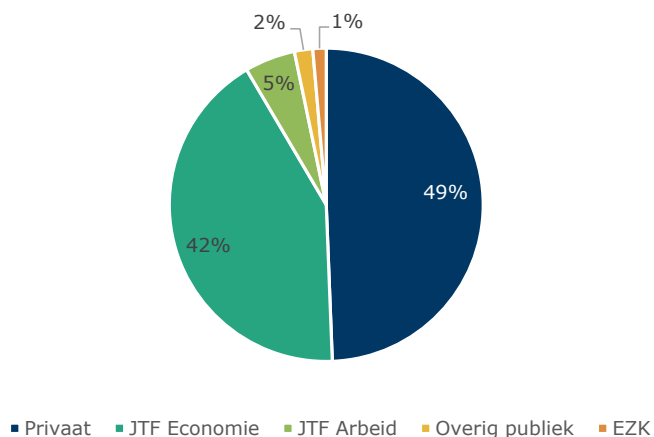
De projecten toegekend aan spoor 1 leveren allereerst een bijdrage aan productieve investeringen in midden- en kleinbedrijf in de regio (activiteit A). Het gaat hierbij om de ontwikkeling van nieuwe technologieën waarbij het JTF wordt ingezet om de experimentele ontwikkeling mogelijk te maken, deze te testen en klaar te maken voor bredere uitrol. Zo zijn bijvoorbeeld twee projecten ondersteund die zich richten op het genereren van energie uit zee- en oceaangolven. De gekozen investeringen in IJmond richten zich daarnaast op het gebruik van (nieuwe) technologie, systemen en infrastructuur voor schone energie (Activiteit D). Onder deze noemer wordt bijvoorbeeld de ontwikkeling van een productie- en assemblage faciliteit van een nieuw type warmtepomp element. Daarnaast ondersteunt JTF onder deze activiteit ook het testen en uitrollen van een platform om energieverbruik in kantoren beter te monitoren en daarop te kunnen handelen. Een project van een heel andere aard ondersteunt het opzetten van een one-stop shop voor kennisopbouw en innovatieve ideeën over de energie transitie. Deze ondersteuning richt zich via trainingstrajecten (Activiteit K).

De voorgenomen activiteiten in projecten opgevoerd onder spoor 2 verschillen niet wezenlijk van de projecten die onder spoor 1 zijn ingeboekt. Dit lijkt een gevolg van de brede openstellingstrategie waarin projectaanvragers niet expliciet een keuze hoefden te maken voor spoor 1 of 2. Ook hier is JTF ondersteuning gericht op zowel productieve investeringen (activiteit A) als het ondersteunen van (nieuwe) technologie, systemen en infrastructuur voor schone energie (Activiteit D). Investeringsprojecten die de circulaire economie bevorderen staan daarbij ook centraal (activiteit J), met een project waar JTF de oprichting van een pilotfaciliteit ondersteunt om vanadium als kostbare grondstof uit staalslakken (afvalproduct van Tata Steel) te winnen, en een ander project dat ondersteuning heeft gekregen voor een veilige en duurzame verwerking van medisch afval.

Aandacht voor arbeidsmarktdoelstellingen in de diverse projecten vertaalt zich met name in de ondersteuning van om- en bijscholing van werkenden (activiteit K). Het project dat onder spoor 3 is van start is gegaan richt zich expliciet op het verbeteren van instroom, behoud en ontwikkeling van arbeidskrachten voor de techniek en energietransitie. Hier is bijscholing ook een component, al gaat het ook hier echter met name om HR dienstverlening aan bedrijven, en niet specifiek op het begeleiden van werkzoekenden.

Financiering

Binnen de brede openstelling wordt voor alle projecten 50% als maximum subsidiepercentage gehanteerd. In de investeringsregeling (open sinds Augustus 2023) zijn de voorgenomen subsidiepercentages lager, afhankelijk van bedrijfsgrootte. Tot dusver zijn er echter nog geen projecten beschikt in die betreffende openstelling. De taartdiagram laat daarmee ook zien dat 49% van de kosten gedekt worden door private actoren. Het aandeel van publieke cofinanciering is in Maart 2024 2% en heeft betrekking op het enige spoor 3 project dat op dit moment is beschikt. Deze wordt ook deels gefinancierd door gemeenten en provincie die samenwerken in Techport.

Figuur 6. Financiering van projecten (n = 9).

Tot dusver is € 474.041,24 aan EZK cofinanciering gerapporteerd. Dit heeft betrekking op het eerste toegekende project in spoor één. Het beperkte gebruik van EZK cofinanciering tot dusver is een gevolg van een bewuste keuze van de II, waarin in eerste instantie JTF gelden worden aangewend om te voldoen aan de relatief strikte eisen rondom frontloading. De verwachting is dat wanneer de beschikkingen en declaraties goed op schema liggen, gebruik van EZK cofinanciering verder kan stijgen.

Uitputting budget

Het totale budget van JTF in de regio IJmond is (na aftrekking van de uitvoeringskosten) €56.304.516,00. De minimale totale subsidiabele kosten (TSK) zijn daarmee €112.609.032,00.

Op dit moment is tot en met 2026 voor IJmond een bedrag van €3.378.271 (0,5% per jaar) gealloceerd als voorfinanciering van de EC; met de goedkeuring van de STEP verordening zal dit worden opgehoogd naar 30% (dit is nog niet verwerkt in de financiële administratie). Daarnaast is er momenteel een beschikte TSK van €34.543.503,33 (gehonoreerde projecten) en zijn er projectaanvragen die zijn goedgekeurd door de deskundigencommissie, maar nog niet beschikt zijn met een TSK van €39.663.569. In totaal leidt dit tot een gerealiseerde TSK van €74.207.072. Dit is 66% van de minimale TSK. Dit ligt nog onder de bestuurlijke afspraak om eind 2023 te streven naar 80%, maar wel hebben de (nog niet beschikte) projectaanvragen tezamen nog een TSK van €32.769.854, waarmee de totale prognose op dit moment op 95% uitkomt. Ondanks dat men niet verwacht dat al deze projectaanvragen goedgekeurd zullen worden, hebben betrokkenen uit de regio wel de verwachting uitgesproken dat ten minste 70% van het beschikbare budget uiterlijk 2026 als projectkosten gedeclareerd kunnen worden.

Tabel 5. Uitputting van het budget in regio IJmond.

		Bedrag
Doelstelling	Totale JTF budget	€56.304.516
	Minimale TSK	€112.609.032
	Streefcijfer van 80%	€90.087.226
Realisatie	Voorfinanciering EC	€3.378.271
	TSK beschikt	€34.543.503
	TSK positief beoordeeld	€39.663.569

		Bedrag
	Totaal	€74.207.072
	Percentage van minimale TSK	66%
Prognose	TSK aangevraagd	€32.769.854
	Ingeschatte TSK die zal worden ingediend in de huidige openstellingen	€34.000.000
	Ingeschatte TSK die zal worden ingediend in toekomstige calls (waarvan de kosten meetellen voor 2026)	€0
	Totaal	€66.769.854
Realisatie + prognose	Totaal	€140.976.926
	Percentage van minimale TSK	125%

Uitvoering van het programma

In regio IJmond is Kansen voor West verantwoordelijk voor de uitvoering van het JTF. Deze instantie is tevens uitvoeringsorganisatie van het JTF in Groot-Rijnmond. Zij is ondergebracht bij Gemeente Rotterdam, maar opereert als zelfstandige organisatie en heeft in het kader van JTF IJmond verder geen specifieke relatie met Rotterdam. KVW is daarnaast beheer autoriteit voor EFRO operationeel programma West, waar ook Noord-Holland onder valt. KVW heeft met name procedurele knowhow in de uitvoering met Europese fondsen. De uitgebreide ervaring met uitvoering van EFRO sinds 2007 maakt dat deze organisatie goed is toegerust om de uitvoering op effectieve wijze vorm te geven. De inhoudelijke sturing komt vanuit regionale opdrachtgevers Provincie Noord-Holland en de gemeenten Beverwijk, Casticum, Heemskerk, Uitgeest en Velsen. Deze opdrachtgevers zijn betrokken in de uitvoering van het JTF via een regionale stuurgroep. Het secretariaat van deze stuurgroep wordt gevoerd door de Omgevingsdienst IJmond (een bredere samenwerking van 14 gemeenten en de provincie Noord-Holland) en voorgezeten door de wethouder van de gemeente Velsen. Omgevingsdienst IJmond vormt ook het Steunpunt JTF, waar mogelijke projectaanvragers terecht kunnen voor vragen en ondersteuning in de voorbereiding van hun aanvraag. Concrete stappen voor uitvoering zijn begin 2023 genomen, toen het steunpunt formeel in het leven is geroepen.

In de voorbereiding heeft Regio IJmond maatschappelijk partners, zoals vakbonden, milieu-organisaties actief betrokken. Zo zitten dergelijke partners niet alleen in het landelijke JTF overleg, maar worden deze ook in de regionale stuurgroep betrokken. Wel blijkt van belang om de rol van deze partners duidelijk te stellen; de regionale bestuurders in de stuurgroep hebben doorzettingsmacht als opdrachtgever, maatschappelijke partners hebben dit niet. Zij hebben een minderheid aan stemmen en een adviserende rol, en dragen bij aan implementatie door hun achterban te mobiliseren.

Een succesvolle uitvoering van het JTF in regio IJmond vraagt om proactieve benadering van mogelijke aanvragers en betrokkenen. De regio wordt gekenmerkt door relatieve kleinschaligheid, zo wonen er circa 200.000 inwoners. Dit vraagt om aanvullende inzet om projecten te mobiliseren, waarbij bijvoorbeeld contact is gelegd met Techport, en GO-NH, publiek-private samenwerking die innovatie in de regio ondersteunen. Het Regionaal steunpunt heeft een actieve rol in het benaderen van mogelijke partners en het opzetten van een regionale projectpijplijn. Alle mogelijke aanvragers worden aangemoedigd contact op te nemen met

het Steunpunt, om zo projectaanvragen zo specifiek mogelijk te krijgen in de richting van de beoordelingscriteria.

De unieke opbouw van economisch activiteit in de regio brengt uitdagingen met zich mee voor de uitvoering van het programma. Daar waar het TJTP had ingezet op specifieke ondersteuning van zowel mkb als grootbedrijf, is dit binnen de kaders van het JTF lastig gebleken. Daarmee zijn deze budgetten opengesteld voor het mkb, maar in dit kader zijn de mogelijke projecten vaak kleiner van schaal en mogelijke impact. Ook zijn dergelijke projecten per definitie bottom-up. Op basis van een kloofanalyse voorzag het TJTP drie acties waarin productieve investeringen in het grootbedrijf waren voorzien als bijdrage aan het positioneren van IJmond als energiehub. Deze acties bleken echter niet als voorzien te kunnen worden uitgevoerd. Ook spelen de eisen ten aanzien van financiële kerngegevens van aanvragers een rol op de mogelijkheid een blijvende bijdrage te leveren aan de transitie. Deze eisen vormen in sommige gevallen een knelpunt, bijvoorbeeld voor nieuwe bedrijven die net voor of tijdens de COVID-19 zijn begonnen met innovatieve toepassingen. Wel is de ervaring dat hier dikwijls gepaste oplossingen voor kunnen worden gevonden.

Om toch te kunnen voldoen aan de gestelde eisen aan bestedingen heeft regio IJmond ervoor gekozen alle subsidiemogelijkheden in een bredere openstelling op een moment te publiceren. Dit maakt communicatie eenvoudiger, en hier wordt mee gepoogd al vanaf begin 2023 duidelijkheid te scheppen naar mogelijke partners over de ondersteuning door het JTF. Door de bedragen binnen deze brede openstellingen in tranches beschikbaar te stellen wordt wel alsnog een vinger aan de pols gehouden over de voortgang van aanvragen en de scope daarvan. Voor de investeringsregeling is de aanpak in regio Groningen-Emmen als inspiratie gebruikt, en zijn de kaders van de investeringsregeling gebaseerd op de ervaringen in die regio.

De provincie Noord-Holland levert een actieve bijdrage aan de uitvoering van het JTF programma in de regio. Zo is met ingang van Oktober 2023 een provinciale regeling voor regionale cofinanciering aan Europese programma's in het leven geroepen, waarbinnen ook het JTF ondersteund wordt. Deze regeling voorziet in maximaal 15% van de totale subsidieabele kosten tot een maximum van €100.000. Daarnaast kunnen aanvragers sinds begin 2024 ook financiële ondersteuning aanvragen (tot €10.000) voor projectaanvragen.

In vergelijking met andere regio's, is IJmond later van start gegaan met het benaderen van mogelijke projectaanvragers. Om toch de bestedingsdoelstellingen te kunnen halen wordt ingezet op grote projecten, die zover als mogelijk uitvoering gereed zijn. Om die reden zijn langdurige infrastructurele projecten, op bijvoorbeeld projecten waar consortia nog moeten worden gevormd in de praktijk in IJmond niet door het JTF worden ondersteund.

Voor de selectieprocedure van ingediende projectaanvragen is een deskundigencommissie opgericht. Deze commissie opereert in brede zin op vergelijkbare wijze als de deskundigencommissie in EFRO, met specifiek verschil dat voor alle aanvragen een fysieke vergadering wordt georganiseerd waar project aanvragers worden gevraagd hun project te pitchen. De ervaring van betrokkenen tot nu toe met deze fysieke vergaderingen is positief. Zo wordt het gewaardeerd dat men meer te zien krijgt dan de papieren aanvraag, en er zijn voorbeelden waar dit ook gevolgen heeft gehad voor besluitvorming. Soms is een aanvraag goed in elkaar gezet (al dan niet door externe adviseurs), maar mist de visie of passie bij de aanvrager. Andersom gebeurt ook, waarbij de pitch en beantwoording van vragen twijfels bij de deskundigencommissie konden wegnemen.

Via de contacten van het steunpunt met mogelijke aanvragers wordt actief gestuurd op het meenemen van een arbeidsmarktcomponent. Dit is één van de beoordelingscriteria, en mogelijke aanvragers wordt te kennen gegeven dat projectaanvrager hier expliciet aandacht

voor moeten hebben om succesvol beoordeeld te kunnen worden. Daarmee hebben projecten weliswaar aandacht voor opleidingen, maar dit is tot dusver een relatief klein aandeel van de budgetten. Het TJTP identificeert naast bedrijven ook gemeentes en de betrokken arbeidsmarktregio als doelgroep van het JTF. Vanuit hun wettelijke taak zouden dan ook van deze partijen projecten met een grotere bijdrage aan arbeidsmarktdoelstellingen kunnen worden verwacht. Deze lopen echter tegen een aantal knelpunten aan; zo vragen projecten met publieke cofinanciering om extra inzet in de coördinatie en doorlopen deze langere besluitvormingsprocessen⁹. Daarnaast geldt dat deze organisaties beperkte capaciteit hebben om projectaanvragen binnen het JTF in te dienen. Om dit verder te stimuleren is financiële ondersteuning overeengekomen van een half FTE in gemeente Beverwijk. In de loop van 2024 zal het effect van deze extra ondersteuning moeten blijken. Tot april 2024 is de ervaring dat gemeentelijke projecten die tot nu toe zijn ingediend zich niet specifiek genoeg hadden gericht op de doelstelling van het TJTP en om die reden afgewezen worden. De verwachting is dat in 2024 weliswaar nog een aantal specifieke spoor 3 projecten zullen worden ingediend; bovenstaande factoren hebben ook als gevolg dat het voortraject van deze projecten relatief lang is.

Een andere genoemde reden voor het achterblijven van investeringen met een arbeidsmarktdoelstelling zit in het feit dat de regio geen hoger onderwijsinstellingen heeft. Het NOVA college (regionale MBO aanbieder) speelt een belangrijke rol in diverse aanvragen, maar doordat ondersteuning voor opleidingen elders mogelijk buiten de regio zouden vallen (met name in Amsterdam), bestaat het risico dat deze daarmee buiten de regionale scope van JTF IJmond valt. Dit maakt een groot verschil in de eventuele absorptiecapaciteit.

De regio heeft ingespeeld op bovenstaande ervaringen door in aanvulling op bestaande openstellingen een regeling voor scholingsvouchers in het leven te roepen. Deze aanpak is geïnspireerd op de aanpak in Groot-Rijnmond en biedt daarmee een mogelijkheid tot het verhogen van het aandeel investeringen met een arbeidsmarktdoelstellingen. De verwachting is echter dat dit onvoldoende zal blijken om te voldoen aan de minimale verdeling van 40% investeringen met een arbeidsmarktdoelstelling. Daar waar in Groningen-Emmen het TJTP ook maatregelen mogelijk maakt die zich richten op energiearmoede is dit niet voorzien in regio IJmond. Om toch in de buurt van de bestuurlijke afspraken te kunnen komen zijn aanvullende afspraken gemaakt met het Ministerie van SZW over de toekenning van het label arbeidsmarktdoelstelling aan budgetten. Vanaf 2024 mogen projecten in IJmond ook aan die doelstelling meetellen waar deze bijdrage leveren aan sociale gezondheid. Met deze wijziging is de verwachting dat de doelstelling wel haalbaar is.

Conclusie

Inmiddels staan regionale betrokkenen van JTF in IJmond ruim een jaar in de uitvoeringsmodus. De regio ziet zichzelf gesteld voor ambitieuze doelstellingen en het JTF kan hierin een belangrijke rol spelen. In totaal zijn tot april 2024 9 projecten beschikt en zit er nog een groot aantal (23) in de beoordelingsprocedure, waarvan pakweg de helft al is goedgekeurd door de deskundigencommissie. In vergelijking met andere regio's is de uitvoering van het JTF daarmee minder ver, wel is een aanzienlijke inhaalslag voorzien in de eerste helft van 2024. Hier liggen verschillende verklaringen aan ten grondslag. Zo is de regio qua bevolkingsomvang relatief klein, en is deze, behalve Tata Steel, in grote mate gekenmerkt door kleine en middelgrote bedrijven die niet direct capaciteit hebben om een complexe aanvraag

⁹ Zo is in maart 2024 bijvoorbeeld een project beschikt waarin Techport met publieke co-financiering van Provincie Noord Holland en Regionaal Beraad Arbeidsmarkt strategische HR-dienstverlening gaat verlenen aan mkb-bedrijven.

voor JTF ondersteuning te doen. Ook heeft de regio een aanlooperperiode nodig gehad om de regionale ondersteuningsstructuur op te zetten. Zo is het Steunpunt feitelijk in 2023 begonnen met bedrijven in de regio aan te schrijven en zo te werken aan het aanleggen van een projectpijplijn. De vruchten van dit werk worden met name pas in de loop van 2024 verwacht. De regio ziet daarmee geen problemen in het behalen van de gestelde bestedingsdoelen tot aan 2026.

Een analyse van de eerste serie aan succesvol beschikte projecten laat zien dat alle negen projecten expliciet aandacht besteden aan arbeidsmarkt doelstellingen. Dit is het gevolg van de interpretatie van de selectiecriteria waarbij projecten zonder een dergelijke focus niet worden geselecteerd. Het Steunpunt vraagt aanvragers ook expliciet aandacht te besteden aan deze doelstelling. Toch blijft aandacht voor arbeidsmarkt doelstellingen uitgedrukt in een relatief laag aandeel van het budget. Tot dusver is één volledig arbeidsmarktproject binnen spoor 3 goedgekeurd. Wel is in de tweede helft van 2023 een nieuwe openstelling voor aanvragen van scholingsvouchers geopend. Op basis van aanvullende afspraken over het classificeren van projecten aan sociale doelstellingen is daarmee de verwachting dat de afspraken uit het bestuursakkoord kunnen worden gehaald.

3 Uitvoering van JTF in regio Groot-Rijnmond

Regionale context

In de regio Groot-Rijnmond is het havenindustriële cluster (HIC) rondom Rotterdam de belangrijkste banenmotor en het belangrijkste focuspunt van de regio wat betreft de transitie naar duurzame industrie. Dit cluster heeft een hoge dichtheid van industriebedrijven en vormt de grootste bron van werkgelegenheid in Groot-Rijnmond. In dit cluster ligt een grote opgave voor verduurzaming, waarop al actief wordt geïnvesteerd door in te zetten op vernieuwing met groene, circulaire waardeketens. Bovendien zijn verzwaring van het elektriciteitsnet en het vergroten van de opslag van batterijen een belangrijke prioriteit.

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) voorspelt dat in de fossiele industrie het aantal banen gaat dalen, terwijl er nieuwe banen ontstaan in nieuwe waardeketens. Het TJTP spreekt de verwachting uit dat de groen transitie de al bestaande krapte verder zal vergroten en er ook toe zal leiden dat de werkgelegenheid verder opschuift in opleidingsniveau. Dit heeft gevolgen voor huidige werknemers in deze cluster, die meer dan gemiddeld lager zijn opgeleid en werk doen dat door de transitie naar duurzame industrie geraakt kan worden. In het plan wordt geschat dat ongeveer één op de drie banen in de haven van Rotterdam verandert door de energietransitie¹⁰. Daarmee ligt de opgave voor de regionale arbeidsmarkt op zowel het terugdringen van al bestaande tekorten, en het vooruitlopen op de toekomstige vraag naar vaardigheden in veranderende industriële banen.

Een hogere instroom in technische opleidingen is noodzakelijk in de gehele onderwijsketen om de transitie succesvol te laten verlopen en de huidige en toekomstige krapte op de arbeidsmarkt beter op te kunnen vangen. Om hierin te slagen moet breder gekeken worden dan tot nu toe wordt gedaan en ook buiten de huidige arbeidspool en bij kwetsbare groepen gekeken worden. De verwachting is dat zonder aanvullende maatregelen het reeds bestaande tekort aan geschikt opgeleide werknemers verder toenemen.

Opzet en inrichting van het programma

Regionale beleidstheorie

De regio Groot-Rijnmond legt in haar aanpak voor JTF de aandacht op de verbinding tussen innovatie en opleiding, met name in sectoren waar afname van werkgelegenheid wordt verwacht. De gesubsidieerde activiteiten dienen bij te dragen aan het versnellen van de energietransitie, het vernieuwen van de lokale economie en het veerkrachtig maken van de arbeidsmarkt voor de transitie. Deze specifieke focus heeft bijgedragen aan een specifieke selectie van ondersteunde activiteiten. Het programma volgt de logica van het nationale JTF programma door gebruik te maken van drie verschillende sporen. Figuur 7 brengt deze sporen en types van gesubsidieerde projecten van het JTF in Groot-Rijnmond in kaart en laat zien hoe de regio inzet op een beperkte selectie van type ondersteunde activiteiten.

Spoor 1: vernieuwing en versterking van de regionale economie

Hierbij gaat het om het vernieuwen en versterken van de regionale economie met nieuwe, duurzame en/of circulaire industriële ketens. Hieronder valt onder meer toepassingsgerichte

¹⁰ JTF Nederland (2022), Territoriaal Plan voor een Rechtvaardige Transitie Groot-Rijnmond, pagina 22

samenwerking tussen Mkb's, grote bedrijven en kennisinstellingen voor oplossingen voor de transitie in de regio, en het ontwikkelen van nieuwe waardeketens zoals groene waterstof, duurzame warmte en het benutten van reststromen CO2.

In spoor 2 worden de activiteiten A en C gesubsidieerd door het JTF. Productieve investeringen in het mkb (A) moeten leiden tot economische diversificatie, modernisering en reconversie. De nadruk binnen deze actielijn ligt op de ontwikkeling van circulaire ondernemingen. Daarnaast moeten activiteiten uit actielijn C, namelijk investeringen in onderzoek en innovatie naar onder andere circulaire en fossielvrije technologieën, bijdragen aan de overdracht van geavanceerde technologieën.

Spoor 2: investeringen in technologie, systemen en infrastructuur

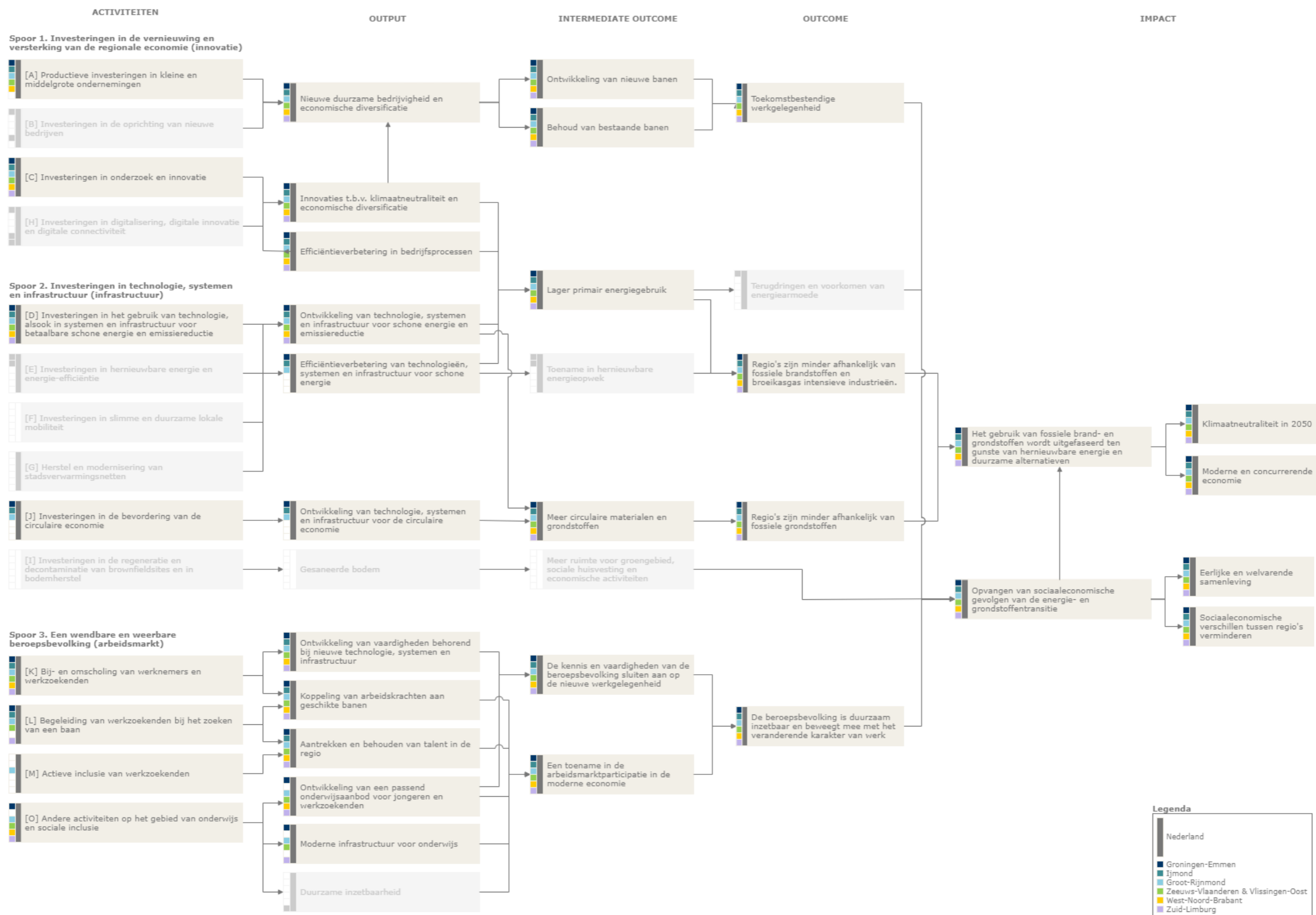
Het doel hierbij is het versnellen van de transitie met investeringen die tot decarbonisatie van bestaande industriële ketens leiden, dan wel een concrete bijdrage leveren aan een circulaire economie. Dit spoor bevat daarmee onder andere het ondersteunen van acties om fossiele brandstoffen te vervangen door elektrificatie, waterstof, reststromen en dergelijke, en van vervolginvesteringen in daadwerkelijk toepasbare decarbonisatie. Met name in de energie-, chemische industrie en processector is dergelijke verduurzaming een grote prioriteit.

Binnen spoor 2 worden activiteiten D en J gesubsidieerd. In actielijn D worden investeringen in technologie, systemen en infrastructuur voor schone energie en vermindering van broeikasgasemissies ondersteund. Daarnaast worden investeringen in de bevordering van circulaire economie (J) ondersteund vanuit spoor 2.

Spoor 3: een wendbare en weerbare beroepsbevolking

Projecten binnen spoor 3 dienen zich te richten op het vergroten van beschikbaarheid van een voldoende opgeleide beroepsbevolking, zodat het vacatureoverschot kan afnemen en de opgaven van de transitie haalbaar worden. Hiervoor is een brede, integrale aanpak nodig om arbeidspotentieel te mobiliseren, op te leiden en in te zetten.

Door om- en bijscholing van werknemers en werkzoekenden (K) bewegen de vaardigheden van de beroepsbevolking mee met de behoeften voor de transitie in Groot-Rijnmond. Daarnaast worden werkzoekenden begeleid bij het vinden van een baan in het transitiegebied (L). Daarnaast worden werkzoekenden indirect begeleid bij het vinden van een baan door actieve inclusie (M). Binnen deze actielijn wordt ingezet op economische integratie en participatie van groepen die aan de zijkant van de samenleving staan. Tot slot wordt geïnvesteerd in overige activiteiten (O), zoals faciliteiten voor training en opleidingsdoeleinden die gerelateerd zijn aan de doelstellingen van JTF Groot-Rijnmond.

Figuur 7. Regionale beleidstheorie Groot-Rijnmond

Synergie

Het JTF programma in Groot-Rijnmond noemt een aantal programma's die regionaal, nationaal en op Europees niveau mogelijke complementariteit bieden. Allereerst wordt op Europees niveau EFRO en ESF+ genoemd, naast andere programma's zoals Connecting Europe Facility (CEF), LIFE en Horizon Europe.

Synergie van het JTF met andere (financierings-)instrumenten in Groot-Rijnmond is allereerst te vinden in de diverse RVO subsidies die beschikbaar zijn. Zo is in November 2023 de regeling Demonstratie Energie- en Klimaatinnovatie (DEI+) gelanceerd, waarbinnen bedrijven subsidies kunnen aanvragen voor energie-innovaties, bijvoorbeeld pilotproject of demonstratieproject mogelijk te maken. Deze regeling voorziet mogelijkheden om binnen de wettelijke kaders van staatssteun een stapeling van subsidies mogelijk te maken¹¹. Ook ondersteuning van de Europese Investeringsbank is genoemd als voorbeeld van publieke steun die kan samenlopen met JTF. Daarnaast is binnen spoor 3 door het JTF expliciet samenwerking gezocht met het Rijnmonds Arbeidsmarkt Perspectieffonds (RAP). Deze regionale subsidieregeling richt zich op het terugdringen van de personeelstekorten in de maatschappelijk cruciale sectoren, en wordt ingezet als cofinanciering van het JTF voor de scholingsvouchers binnen spoor 3. Daarmee biedt deze gezamenlijke openstelling volledige financiering voor de scholingsvouchers om zo ook de meest kwetsbare groepen te kunnen bereiken.

Het ligt niet voor de hand dat projecten ondersteuning aanvragen van zowel EFRO / ESF+ als het JTF. EFRO-subsidies zijn beperkter in omvang dan het JTF. Bovendien heeft het regionaal steunpunt zich actief ingezet om aanvragers onder EFRO waar mogelijk richting het JTF te bewegen, in antwoord op de gestelde opgave van frontloading. Wel zijn er voorbeelden in Groot-Rijnmond van aanvragers die in het kader van EFRO (Programma Kansen voor West 2) ondersteuning hebben ontvangen voor de ontwikkeling van een bepaalde innovatie, en vervolgens via ondersteuning van JTF verder willen opschalen.

In theorie is het JTF programma gepositioneerd als concrete bijdrage voor deze initiatieven. Met name de aandacht voor het stimuleren van waterstof in het programma van Groot-Rijnmond sluit aan bij het Klimaatakkoord. Ook draagt het regionale JTF programma rechtstreeks bij aan de uitdagingen die in het Rotterdams Klimaatakkoord en de Havenvisie Rotterdam zijn vastgelegd.

Tussentijdse resultaten

Overzicht openstellingen

In de regio Groot-Rijnmond zijn er in de periode van 23 januari 2023 tot eind maart 2024 **drie openstellingen** geweest¹². Met deze drie openstellingen is in totaal €40,975 miljoen beschikbaar gesteld, en na twee aanvullende openstellingen in April 2024 komt dit totaal op €55.6 miljoen. In totaal is er binnen het JTF €56,3 miljoen (€58.6 miljoen inclusief uitvoeringskosten) toegekend aan de regio, vermeerderd met €5 miljoen EZK-cofinanciering. Per 31 maart 2024 is er €36,6 miljoen aan subsidie verleend, wat inhoudt dat van het beschikbare budget tot op heden voor 65% is gealloceerd aan projecten.

¹¹ RVO (2024), [RVO Handleiding DEI+](#) maart 2024.

¹² De datum van 31 maart 2024 heeft geen bijzonder belang voor JTF in de regio Groot-Rijnmond, en is slechts gekozen als moment voor de data-afslag voor de eerste rapportage. Dit stelt de evaluatie in staat om zo de zes regio's met elkaar te vergelijken.

Twee openstellingen zijn gepubliceerd in januari 2023, waarvan één gericht op projecten in spoor 1 en 2, en de ander in spoor 3. Voor spoor 1 en 2 is in 2023 in totaal 31.1 miljoen in een gecombineerde openstelling beschikbaar gesteld. Projectaanvragers konden in de openstelling van 1 en 2 per project een subsidie aanvragen tot €2 miljoen met een maximaal subsidiepercentage van 50%. Projecten dienden zich te richten op de uitvoering van experimentele projecten (gericht op de opschaling van nieuwe technologieën en/of het toepassen van bestaande technologieën in een nieuwe context) en voor de voorbereiding hiervan (bijvoorbeeld in de vorm van een industrieel onderzoek of haalbaarheidsstudie). Aanvragen zijn beoordeeld in volgorde van binnenkomst en dit budget was binnen een paar dagen uitgeput.

De openstelling voor projecten binnen spoor 3 omvatte in totaal €9.375 miljoen, voor projecten die bijdragen aan een wendbare en weerbare beroepsbevolking. Binnen deze openstelling is het maximum subsidiepercentage tevens vastgelegd op 50%, zonder daarbij een maximum subsidiebedrag te vast te leggen. Het beschikbare bedrag binnen deze eerste openstelling binnen spoor 3 is bewust lager dan de openstelling 1/2, om zo tegemoet te komen aan de absorptiecapaciteit en te verwachten grotere inzet om projectaanvragers te mobiliseren.

In september 2023 is een derde openstelling gelanceerd, waarbinnen onderwijsinstellingen ondersteuning voor scholingsvouchers kunnen aanvragen. Deze openstelling is gezamenlijk georganiseerd met het Rijnmonds Arbeidsmarkt Perspectiefonds (RAP), waarbij JTF en RAP elk 50% van de financiering op zich nemen. Projecten met scholingsvouchers dienen specifiek aandacht te hebben voor het opvangen van de arbeidsmarktgevolgen van de energietransitie in het Haven Industrieel Complex (HIC) in de regio en de opleiding expliciet koppelen aan een baangarantie van ten minste 12 maanden. Instellingen kunnen deze voucher in batches aanvragen voor doelgroepen die geen recht hebben op studiefinanciering; deze bieden maximaal €2.500 per individu en door de gecombineerde inzet van RAP en JTF is de dekking van de kosten gemaximeerd tot 100%.

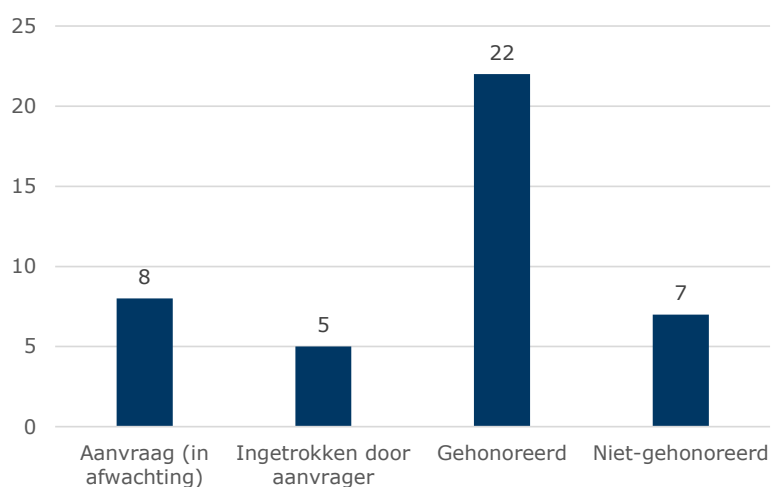
Voor april 2024 zijn nog eens twee openstellingen gepland; één met een gerichte focus binnen sporen 1 en 2 (gericht op elektrificatie en waterstof) voor € 7.15 miljoen, en één aparte openstelling voor spoor 3 van €7.5 miljoen.

Tabel 6. Openstellingen JTF-regio Groot-Rijnmond

Regelingcode	Omschrijving	Start	Einde	Opengestelde JTF subsidie (€)	Verleende subsidie (€)	Aantal goedgekeurde projecten
J12RMD.123	Openstelling Spoor 1 en Spoor 2	23-01-23	nvt	31.100.000	28.397.699,16	19
J3RMD.123	Openstelling Spoor 3 Wendbare en weerbare beroepsbevolking in duurzaam toekomstbestendig HIC	23-01-23	nvt	9.375.000	8.215.968,59	3
J3RMD.0823	Openstelling Spoor 3 JTF Rijnmond - Scholingsvouchers	28-09-23	31-12-26	500.000	0	0
Totaal				40.975.000	36.613.667,15	22

Projectaanvragen

Per 31 maart 2024 zijn er 42 projectaanvragen ingediend. Tweeëntwintig (52%) hiervan zijn gehonoreerd, zeven (17%) afgewezen, vijf (12%) ingetrokken en de resterende acht (19%) aanvragen zijn in afwachting van de beoordeling. Alle zeven afgewezen projecten zijn afgewezen vanwege het niet behalen van de minimumgrens die geldt voor het totaal aantal punten (70 punten). Vier van de afgewezen projecten betreffen projectaanvragen voor spoor 1, de overige drie afgewezen projecten zijn aanvragen die zich richtten op spoor 3.

Figuur 8. Status van projectaanvragers (n = 42).

Projecten

Sporen

In de uiteindelijk toegewezen projecten ligt het zwaartepunt op spoor 1 (13 van de 22 beschikte projecten), met daarnaast zes projecten in spoor 2 en in totaal drie in spoor 3. Een analyse van de gealloceerde gelden laat zien dat 21 van deze 22 projecten ten minste een deel van investeringen reserveert voor een arbeidsmarktdoelstelling. De regio heeft hier in de voorbereidende fase ook expliciet aandacht voor gevraagd bij aanvragers in spoor 1 en 2. De percentages van budgetten gealloceerd aan arbeidsmarkt binnen elk project zijn wel relatief laag. Deze variëren over het algemeen tussen 1% en 2%; drie projecten zitten wel hoger en hebben tussen 15% en 20% gealloceerd aan arbeidsmarkt doelstellingen.

Tabel 7. Beschikte projecten en verleende subsidie.

Spoor	Beschikte projecten – aantal en %	Verleende subsidie in € en %
1	13 (59%)	€19.6 miljoen (54%)
2	6 (27%)	€8.8 miljoen (24%)
3	3 (14%)	€8.2 miljoen (22%)
Totaal	22	€36.6 miljoen

Vier projecten investeren JTF-middelen exclusief met een arbeidsmarktdoelstelling; dit betreft de drie projecten die onder spoor 3 zijn aangevraagd, en behelst daarnaast een projectaanvraag in spoor 2 dat zich richt op het creëren van werklocaties ten behoeve van MKB-bedrijven die zich bezighouden met het ontwikkelen en opschalen van circulaire chemische processen. Dit betreft daarmee niet direct werkgelegenheid of training, maar een bredere interpretatie van 'arbeidsmarktdoelstellingen' voor de toewijzing van budgetten. Binnen de 22 tot dusver beschikte projecten is circa 28% van het JTF budget gereserveerd aan arbeidsmarktdoelstellingen.

Op basis van de stand van zaken op 31 maart 2024 lijkt daarmee de ten doel gestelde evenredige verdeling tussen investeringen met economische- en arbeidsmarktdoelstellingen nog ver. Wel dient daarbij te worden aangetekend dat dit ook een reflectie is van de balans van de tot dusver gekozen openstellingen. Groot-Rijnmond maakt geen gebruik van de afgesproken mogelijkheid om af te wijken van de 50/50 verdeling tussen economie en arbeidsmarkt, en verwacht met de resterende openstellingen in het programma dit verschil grotendeels recht te trekken.

Activiteiten

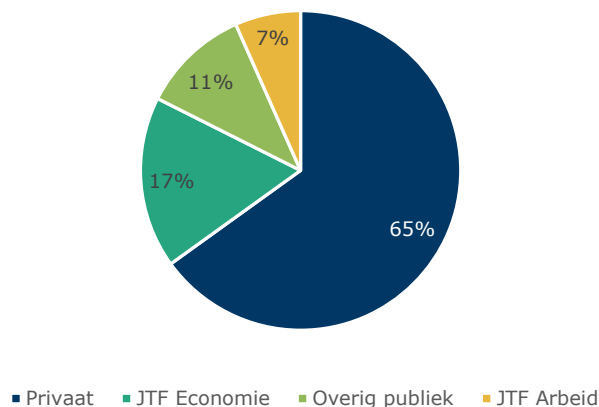
De toegekende projecten die onder spoor 1 zijn geclassificeerd richten zich voornamelijk op productieve investeringen (activiteit A) en investeringen in onderzoek en innovatie (activiteit C). Voor een drietal projecten zijn beide type activiteiten gecombineerd; hier wordt met steun van JTF een pilot productiefaciliteiten opgezet met de ambitie deze bij succes verder op te kunnen schalen. Veel voorkomende investeringen richten zich op de ontwikkeling van groene waterstof toepassingen, en energieopslag. Twee projecten richten zich expliciet op de inzet van digitalisering ten behoeve van de energietransitie.

De voorgenomen activiteiten in projecten opgevoerd onder spoor 2 verschillen niet wezenlijk van de projecten die onder spoor 1 zijn ingeboekt. Dit lijkt een gevolg van de gecombineerde openstellingstrategie voor spoor 1 en 2. Ook hier is het grootste deel van de activiteiten gericht op productieve investeringen, al zijn deze gericht op het gebied van circulaire economie (activiteit J). Hier ondersteunt JTF de ontwikkeling, test en uitrol van diverse innovatieve methoden voor industriële recycling en afvalwerking (denk aan innovatieve pyrolyse toepassingen voor diverse materialen, en bijvoorbeeld verwerking van afval-en reststromen van on- en offshore windturbines).

Alle projecten, ook degenen die zijn aangevraagd binnen sporen 1 en 2, zijn aangemoedigd om een integrale aanpak te kiezen, en daarvoor ook een arbeidsmarktcomponent op te nemen. Dit is met name terug te zien in de gekozen classificering van budgetten. Aandacht voor arbeidsmarktdoelstellingen is met name terug te vinden in de vorm van gecreëerde (hoogwaardige) werkgelegenheid. Aandacht voor bij- en omscholing (activiteit K) is expliciet slechts genoemd in drie van de zeventien projecten in spoor 1 en 2. De drie spoor 3 projecten kiezen een eigen focus, met één dat zich richt op scholingstrajecten om tekorten in de sector tegen te gaan, een project dat expliciet begeleidingstrajecten door omliggende gemeenten ondersteunt met het oog op actieve inclusie, en tot slot één waarin Human Capital Coalitie Energietransitie trajecten rondom bij- en omscholing combineert met loopbaanbegeleiding (activiteit L) en partnerschappen met onderwijsinstellingen.

Financiering

In alle openstellingen tot eind maart 2023 kan JTF tot 50% van de subsidiabele kosten dekken. Figuur 11 laat staan dat in de goedgekeurde projecten tot dusver de private en publieke cofinanciering naast JTF een aanzienlijk groter deel voor zijn rekening neemt. De 65% aan private bijdrage in onderstaande taartdiagram wordt veroorzaakt door een groot project waar naast de toegekende JTF-subsidie van €2 miljoen voor €45.7 miljoen aan private bijdrage is opgenomen. Daarnaast zijn er een aantal andere projecten die het maximumsubsidiebedrag van €2 miljoen in de eerste openstelling voor spoor 1 en 2 hebben aangevraagd, en het verschil met de te maken kosten ook als eigen bijdrage opvoeren. Dit verklaart ook de 11% aan aanvullende publieke middelen. Dit gaat om een combinatie aan gemeentelijke gelden, Rijksdienst voor Ondernemend (RVO) Nederland, en diversie publieke actoren. In regio Groot-Rijnmond zijn tot eind maart 2024 nog **geen projecten** geschikt met cofinanciering van EZK. De planning is dat deze zal worden ingezet voor beschikte projectaanvragen in de openstellingen voorzien voor April 2024.

Figuur 9. Financiering van projecten (n = 22).

Uitputting budget

Het totale budget in de regio Groot-Rijnmond is (na aftrek van de uitvoeringskosten) €56.304.516,00. De minimale totale subsidiabele kosten (TSK) zijn daarmee €112.609.032,00.

Op dit moment is tot en met 2026 voor Groot-Rijnmond een bedrag van €3.378.271 (0,5% per jaar) gealloceerd als voorfinanciering van de EC; met de goedkeuring van de STEP verordening zal dit worden opgehoogd met 30% (dit is nog niet verwerkt in de financiële administratie). Daarnaast is er momenteel een beschikte TSK van €152.513.790,59 (gehonoreerde projecten) en zijn er projectaanvragen die zijn goedgekeurd door de deskundigencommissie, maar nog niet geschikt zijn met een TSK van €45.663.001. In totaal leidt dit tot een gerealiseerde TSK van €201.122.273. Dit is al 179% van de minimale TSK. Dit ligt al ruim boven de bestuurlijke afspraak om eind 2023 te streven naar 80% van de minimale TSK. Vervolgens ligt er nog een TSK van €3.823.949 van projectaanvragen die nog moeten worden beoordeeld. De verwachting is niet dat deze projectaanvragen allemaal goedgekeurd zullen worden, maar over het algemeen verwachten betrokkenen uit de regio daarmee geen problemen om ten minste 70% van het beschikbare budget uiterlijk 2026 als projectkosten te kunnen declareren.

Tabel 8. Uitputting van het JTF-budget in regio Groot-Rijnmond.

		Bedrag
Doelstelling	Totale JTF budget	€56.304.516
	Minimale TSK	€112.609.032
	Streefcijfer van 80% van minimale TSK	€90.087.226
Realisatie	Voorfinanciering EC	€3.378.271
	TSK beschikt	€152.081.000
	TSK positief beoordeeld	€45.663.001
	Totaal	€201.122.273
	Percentage van minimale TSK	179%
Prognose	TSK aangevraagd	€3.823.949
	Ingeschatte TSK die zal worden ingediend in de huidige openstellingen	€500.000
	Ingeschatte TSK die zal worden ingediend in nog open te stellen calls en waarvan de kosten meetellen voor afrekening in 2026	€40.000.000
	Totaal	€44.323.949
	Totaal	€245.446.221
Realisatie + prognose	Percentage van minimale TSK	218%

Uitvoering van het programma

In Groot-Rijnmond is Kansen voor West in eerste instantie verantwoordelijk voor de uitvoering. Deze instantie is ondergebracht bij Gemeente Rotterdam, maar opereert feitelijk als zelfstandige organisatie. KVW is ook verantwoordelijk voor de uitvoering van het JTF in regio IJmond, en daarnaast de beheer autoriteit voor EFRO operationeel programma West. Regionale opdrachtgever zijn Provincie Zuid-Holland en Gemeente Rotterdam, en deze ondersteunen KVW met hun inhoudelijke expertise. KVW heeft met name procedurele know-how in de uitvoering met Europese fondsen. De uitgebreide ervaring met uitvoering van EFRO sinds 2007 maakt dat deze organisatie goed is toegerust om de uitvoering op effectieve wijze vorm te geven.

De uitvoering van het JTF-programma in Groot-Rijnmond begon in 2021 bij de totstandkoming van het TJTP (September 2021). Van deze basis is vervolgens tussen September 2021 en Mei 2022 het nationaal programma verder ontwikkeld. In de tussentijd heeft Groot-Rijnmond op eigen initiatief al voorbereidingen getroffen voor het opzetten van de regionale JTF infrastructuur, zoals een regionale stuurgroep met betrokkenheid van maatschappelijke partners, en een steunpunt dat projectaanvragers kan ondersteunen op inhoudelijk vlak. Onder andere door bestending van samenwerking met de regionale ontwikkelingsmaatschappij voor Zuid-Holland (Innovation Quarter) zijn proactief stappen gezet om mogelijke projectaanvragers al in een vroeg stadium te bereiken en zo een projectpijplijn vroegtijdig voor te bereiden. Ook bestaan sinds het eerste begin van het programma nauwe contacten met Deltalinqs, de ondernemersvereniging van de haven- en industriële bedrijven in de Mainport Rotterdam. Al deze contacten bouwen voort op netwerken en ervaringen binnen EFRO. Betrokkenen geven in interviews aan dat JTF dan ook veel wordt gezien als mogelijkheid als een specifieke vorm van EFRO financiering.

De resultaten van deze voorbereidingen zijn direct terug te zien in de respons op de drie openstellingen die in 2023 zijn gelanceerd. Alle openstellingen waren binnen een paar dagen overtekend. Dit kan worden gezien als het directe resultaat van actieve voorbereiding, sturing en ondersteuning in de vroege fase van projectaanvragen. Aanvragers worden uitgenodigd om hun projectidee te pitchen bij het steunpunt in een vroeg stadium, nog voordat een projectaanvraag formeel kan worden ingediend. Zo kan al vroegtijdig worden gesignaleerd of de projectaanvragen in voorbereiding kansrijk zijn, en welke elementen wellicht al voor de formele aanvraag wordt verstuurd al kunnen worden versterkt. Ook stellen deze vroege contactmomenten het steunpunt en KVW in staat om te monitoren welke projecten ingediend zullen gaan worden. Op basis van de ervaringen in de eerste openstellingsronde voor spoor 1 bleek bijvoorbeeld maar één echt elektrificatieproject te zitten. Om dit verder te stimuleren is voor April 2024 een openstelling van spoor 1 projecten voorzien met deze specifieke focus.

Om te kunnen voldoen aan de opgave van financiële frontloading is allereerst van belang dat er voldoende projecten snel intekenen nadat de openstelling is gepubliceerd. Daarnaast is in de subsidieregeling voor de eerste openstellingen in Groot-Rijnmond expliciet opgenomen dat projectactiviteiten uiterlijk december 2026 zijn uitgevoerd. Voor de beoordeling betekent dit dat men een risicoanalyse maakt van de geplande activiteiten. In de voorbereiding wordt al actief geadviseerd om elementen die onzekerheden introduceren voor de timing te vermijden. Uiteindelijk kan dit zelfs reden zijn om projecten te weigeren. Als gevolg hiervan worden projecten waar implementatie afhankelijk van vergunningstrajecten in de openbare ruimte vermeden. Gevolg is dat juist grotere complexere projecten die mogelijk van cruciaal belang zijn voor de energietransitie (elektriciteitsnet, waterstof projecten met grote capaciteit) niet zonder meer worden ondersteund door het JTF.

Voor de selectieprocedure van formeel ingediende projectaanvragen is een deskundigencommissie opgericht. Deze commissie opereert in brede zin op vergelijkbare wijze als de deskundigencommissie in EFRO, met specifiek verschil dat voor alle aanvragen een fysieke vergadering wordt georganiseerd waar project aanvragers worden gevraagd hun project te pitchen. De ervaring van betrokkenen tot nu toe met deze fysieke vergaderingen is positief. Zo wordt het gewaardeerd dat men meer te zien krijgt dan de papieren aanvraag, en er zijn voorbeelden waar dit ook gevolgen heeft gehad voor besluitvorming. Soms is een aanvraag goed in elkaar gezet (al dan niet door externe adviseurs), maar mist de visie of passie bij de aanvrager. Andersom gebeurt ook, waarbij de pitch en beantwoording van vragen twijfels bij de deskundigencommissie konden wegnemen.

Betrokken geïnterviewd in deze evaluatie zien geen structurele problemen met de toepassing van selectiecriteria. Deze worden gezien als bruikbaar voor de beoordeling van projecten, en leiden ook in principe tot het soort projecten dat men graag ziet. Ten aanzien van de eisen van socio-economische integraliteit wordt wel opgemerkt dat hier geen vaste definitie voor is. Dit maakt het lastig te beoordelen; is het bijvoorbeeld voldoende dat een productieve investering ook investeert in opleidingen, of is hiervoor meer nodig?

Conclusie

Terugkijkend op de voorbereiding en de ervaringen in het eerste implementatiejaar is het team van betrokkenen in Groot-Rijnmond er goed in geslaagd om projecten te vinden voor het JTF. Groot-Rijnmond heeft actief gestuurd op een volledige benutting van het fonds, en hanteert daarvoor een bewuste strategie van overcommitteren. Daarnaast heeft de regio de vlucht naar voren genomen in contact met mogelijke projectaanvragers toen de specifieke details van het JTF op nationaal niveau nog moesten worden afgestemd. Dit maakt dat Groot-Rijnmond in April 2024 een totaal van 179% van de totale subsidiabele kosten (TSK) heeft

gecommitteerd. Met de 22 tot nu toe beschikte projecten is in April 2024 65% van het JTF-budget vastgelegd. Dit ligt ruim boven de afgesproken streefwaarden in de bestuurlijke afspraken, en biedt vertrouwen dat de regio erin zal slagen de JTF-middelen volledig te benutten binnen het daarvoor bestemde tijdpad.

In april 2024 loopt regio Groot-Rijnmond nog achter op het bereiken van een evenredige verdeling van middelen tussen economie doelstellingen en arbeidsmarktdoelstellingen. Het aandeel van investeringen in arbeidsmarktdoelstellingen ligt in april 2024 op 28%, met name als gevolg van de gekozen openstellingsstrategie, waarbij ook is ingespeeld op de verwachte langere doorlooptijd van project in spoor 1 en 2, en de absorptiecapaciteit van de regio voor het specifiek soort van voorziene projecten in spoor 3. Daarnaast is het aandeel investeringen in arbeidsmarktdoelstellingen in projecten van sporen 1 en 2 lager gebleken dan verwacht. De koppeling van investeringen in arbeidsmarktdoelstellingen in projecten binnen spoor 1 en 2 blijkt beperkt. Projectaanvragers hebben over het algemeen ervaring binnen bedrijfsleven, of binnen de wereld van onderwijs en arbeidsmarktbeleid, en kunnen elkaar nog niet altijd vinden. Het volledige budget dat beschikbaar was voor de spoor 3 openstelling in 2023 is wel volgens plan uitgeput, al vroeg het mobiliseren van de (voornamelijk publieke) aanvragers meer inzet dan in andere openstellingen. In antwoord op deze ervaring is al in september 2023 een aanvullende openstelling gepubliceerd met een JTF-bijdrage van €0.5 miljoen (met nog eens €0.5 miljoen cofinanciering uit het Rijnmonds Arbeidsmarkt Perspectiefonds) waarbinnen onderwijsinstellingen aanvragen kunnen doen voor scholingsvouchers. Als hier veel interesse voor blijkt is een mogelijkheid deze openstelling verder te verruimen. Daarnaast is in april 2024 een nieuwe openstelling van spoor 3 projecten van start gegaan.

4 Uitvoering van JTF in regio Zeeuws-Vlaanderen Vlissingen-Oost

Regionale context

De JTF-regio Zeeuws-Vlaanderen/Vlissingen-Oost (ZV-VO) kenmerkt zich door een prominente aanwezigheid van de chemische sector. Belangrijke economische dragers in het gebied zijn Dow, Yara en Zeeland Refinery. Ook de procesindustrie is een grote werkgever. Het Zeeuwse JTF-gebied bestaat uit Zeeuws- Vlaanderen plus de gemeenten Vlissingen en Borssele.

De regio ZV-VO heeft relatief gezien een hoog energieverbruik en samen met het gebruik van fossiele grondstoffen leidt dit tot een hoge CO₂- uitstoot. Het hoge aandeel in energieverbruik, CO₂-uitstoot én in het verdienvermogen voor de Zeeuwse economie maakt dat de JTF-inzet zich primair richt op het verduurzamen van de chemie in ZV-VO. De gunstige ligging aan zee wordt daarnaast gezien als een kans voor de overgang naar waterstof, vanwege de offshore windparken op de Noordzee en de aanlanding van groene energie in Borssele. Ook de gunstige geografische ligging met diepzeehavens en internationale verbindingen biedt kansen.

Deze transitie vindt plaats in een regio waar het aantal onderwijsinstellingen voor vervolgonderwijs (mbo, hbo) en de totale capaciteit van deze instellingen relatief beperkt is. Hetzelfde geldt voor de omvang van het mkb. Daarnaast vormt ook de krappe arbeidsmarkt een uitdaging.

Opzet en inrichting van het programma

Regionale beleidstheorie

Overeenkomstig met bovenstaande uitdagingen, is de transitie van de (zware) chemische industrie naar een groene chemische industrie het grote thema voor JTF in de regio. De sporen binnen het TJTP richten zich daarom voornamelijk op het stimuleren van systemen en infrastructuur voor betaalbare, schone energie (o.a. in de vorm van groene waterstof) en circulaire economie, evenals het meebewegen van de arbeidsmarkt in deze richting. Door bij- en omscholing worden mensen klaargemaakt voor het werken in de groene chemische industrie. Daarnaast wordt talent aangetrokken en behouden, en worden mensen opgeleid om mee te kunnen met de veranderende aard van het werk in het chemisch cluster om het verwachte grote tekort van arbeidskrachten in de toekomst op te vangen. Figuur 10 toont de regionale beleidstheorie voor de regio ZV-VO.

Spoor 1: vernieuwing en versterking van de regionale economie

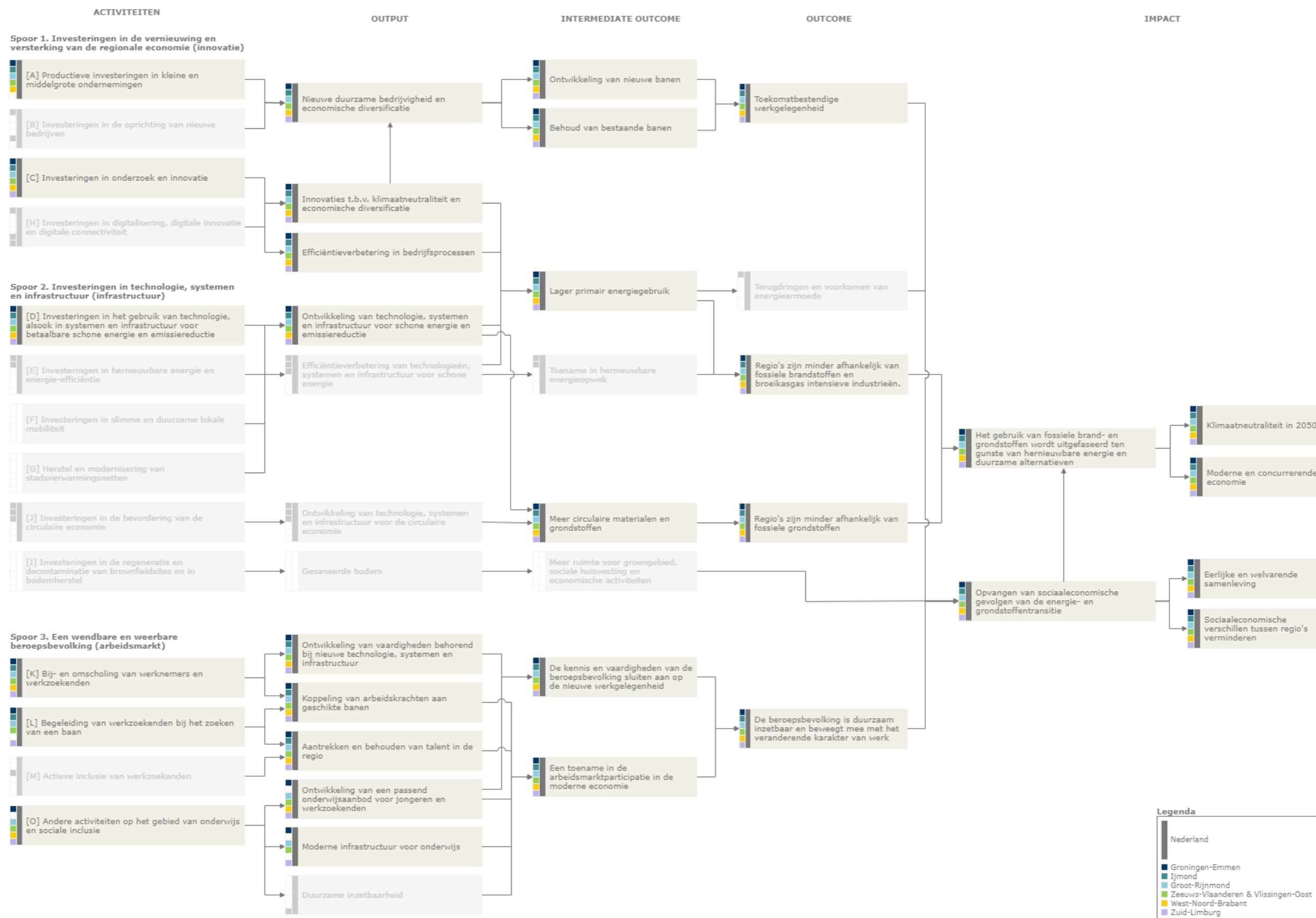
Binnen spoor 1 wordt ingezet op het creëren van nieuwe, toekomstbestendige banen om het verlies van fossielen banen in de regio op te vangen. Hierbij wordt de transitie gemaakt fossiele naar groene en circulaire chemie. In spoor 1 worden activiteiten A en C gesubsidiëerd. Productieve investeringen in het mkb (A) moeten leiden tot economische diversificatie, modernisering en reconversie. Daarnaast ondersteunt dit spoor investeringen in onderzoek en innovatie (C) die streven naar hogere TRL-niveaus voor duurzame innovaties in de chemie. Dit richt zich ook op het grootbedrijf in de regio.

Spoor 2: investeringen in technologie, systemen en infrastructuur

Het doel van spoor 2 is om de investeren in 'hardware' van de economie om tot nieuwe vanen te komen. Het gaat hierbij om technologie, systemen en infrastructuur voor de duurzame maak- en procesindustrie. Dit spoor richt zich met name op investeringen in het gebruik van technologie en systemen en infrastructuur voor betaalbare groene energie (D) ten behoeve van de groene en circulaire chemie. De belangrijkste ontwikkelbehoefte betreft infrastructuur voor groene waterstof en een verzwaring van het elektriciteitsnet. Dit richt zich ook op het grootbedrijf in de regio.

Spoor 3: een wendbare en weerbare beroepsbevolking

Dit spoor geeft specifiek aandacht aan het aantrekken van talent voor de chemie en bredere technische sectoren, en het creëren van een toekomstbestendige arbeidsmarkt door Leven Lang Ontwikkelen te stimuleren. Hierbij wordt ingezet op activiteiten K, L en O. Om- en bijscholing van werknemers en werkzoekenden (K) wordt ondersteund met als doel dat de vaardigheden van de beroepsbevolking aansluiten op de toekomstige behoeften van de arbeidsmarkt. Daarnaast worden werkzoekenden begeleid bij het vinden van een baan (L) met maatregelen voor betere toegang tot de arbeidsmarkt en steun voor de ontwikkeling van digitale vaardigheden. Tot slot worden andere activiteiten op het gebied van onderwijs en sociale inclusie (O) ingezet om onderwijs en opleidingen te moderniseren.

Figuur 10. Regionale beleidstheorie Zeeuws-Vlaanderen en Vlissingen-Oost

Synergie

Voorbeelden die meerdere keren in de gesprekken met betrokkenen uit de regio ZV-VO genoemd zijn, zijn het MIT-programma (gericht op ontwikkeling of vernieuwing van producten, productieprocessen of diensten in het mkb), het EFRO-programma OPZuid en ESF+.

De JTF doelstellingen in de regio sluiten aan bij de doelstellingen van verschillende regionale programma's. Op nationaal niveau draagt het programma bij aan het Klimaatakkoord, wat tot doel heeft om de CO₂-uitstoot in 2030 met 49% te verminderen vergeleken met 1990. Daarnaast wordt het Grondstoffenakkoord, waarin afspraken zijn gemaakt over de transitie naar een circulaire economie, in het TJTP genoemd als nationaal programma waar JTF ZV-VO aan bijdraagt. Op regionaal niveau is bijvoorbeeld synergie zichtbaar met Aanvalsplan Arbeidsmarkt, dat zich richt op het voorzien in voldoende en goed gekwalificeerde mensen voor verschillende sectoren, regio's en werkgevers in Zeeland. Ook draagt JTF ZV-VO op regionaal niveau bij aan de Regionale Energie Strategie Zeeland (RES 1.0), Cluster Energie Strategie Schelde-Deltaregio, de RIS3 Zuid-Nederland, het compensatieprogramma Wind in de Zeilen en de Actieagenda Groene Chemie van EN Zuid. In de gesprekken wordt echter geen synergie genoemd tussen de projecten die voor de verschillende programma's uitgevoerd worden. De synergie beperkt zich dus vooral tot synergie in doelstellingen en in betrokkenen bij de governance, waardoor projecten eenvoudig naar de juiste regeling verwezen kunnen worden.

Tussentijdse resultaten

Overzicht openstellingen

In de regio Zeeuws-Vlaanderen Vlissingen-Oost (ZV-VO) zijn in de periode van 13 februari 2023 tot en met 31 maart 2024 **zes openstellingen** geweest (Tabel 9). Voor de zes openstellingen is in totaal €56,3 (€58.6 inclusief uitvoeringskosten) beschikbaar. Per 31 maart 2024 is er bijna €52 miljoen aan subsidie verleend, wat inhoudt dat het beschikbare budget tot op heden voor 92% beschikt is.

Openstellingen zijn tijdens de eerste helft van 2023 in eerste instantie per spoor georganiseerd. In februari van 2023 gingen de eerste openstelling open voor Spoor 1 en Spoor 3. Voor Spoor 1 was iets minder dan €17 miljoen beschikbaar. Aanvragers moesten minimaal €200.000 en konden maximaal €5 miljoen per project aanvragen en het maximale subsidiepercentage bedroeg 50% JTF/EZK. Het grootbedrijf kon onder voorwaarden ook meedoen. Voor deze openstelling was ook EZK cofinanciering beschikbaar. Deze openstelling is gesloten zonder dat het subsidieplafond bereikt is en opgevolgd door een nieuwe openstelling voor Spoor 1 in juni 2023 met dezelfde subsidievoorwaarden. Het budget voor deze openstelling is aan één project besteed. Ook voor deze openstelling was weer EZK cofinanciering beschikbaar.

De eerste Spoor 3 openstelling is ook de enige openstelling voor dit spoor alleen geweest. Bij deze openstelling konden aanvragers minimaal €200.000 en maximaal €5 miljoen per project aanvragen en was het maximale subsidiepercentage 50% JTF en kon het grootbedrijf in specifieke gevallen ook meedoen. Deze openstelling was een succes met een bijna volledig uitgeput budget.

De eerste openstelling op Spoor 2 Infrastructuur was minder succesvol. Het subsidieplafond bedroeg meer dan €28 miljoen en projecten konden tot €14 miljoen subsidie ontvangen, maar uiteindelijk is er geen projectaanvraag op goedgekeurd, waarbij ook de planning een rol speelde. In interviews wordt aangegeven dat de meeste afwijzingen plaatsvinden omdat de link tussen onderwijs en bedrijfsleven niet goed genoeg gemaakt wordt. Wel worden altijd

adviezen meegegeven waarmee aanvragers hun voorstel kunnen verbeteren, zodat deze later opnieuw ingediend kan worden. Veel voorstellen worden volgens respondenten in een latere openstelling dan alsnog gehonoreerd. Voor deze openstelling was de minimale te verlenen subsidie €500.000. Na deze ronde is het gehele budget beschikbaar gesteld en opgehoogd tot bijna €31 miljoen voor een nieuwe openstelling. Hier is uiteindelijk wel één project op ingediend en goedgekeurd.

De laatste openstelling is verbreed naar een gecombineerde openstelling voor de drie sporen samen in oktober 2023. Daar is €36,6 miljoen aan subsidie opengezet, wat bijna volledig beschikt is aan een vijftal projecten. Het subsidieplafond is hoger dan wat in de subsidieregeling vermeld is omdat al het resterende budget is overgeheveld naar deze openstelling. De hoogte van de subsidie bedroeg maximaal €10 miljoen per project, met een maximaal subsidiepercentage van 50%. Vier van de vijf projecten in deze openstelling betroffen grote infrastructuurprojecten waarvan drie projecten inderdaad de maximale €10 miljoen subsidie ontvangen hebben. Deze projecten betroffen allemaal infrastructuur voor verschillende waterstoffabrieken. Momenteel is nog een gecombineerde openstelling in voorbereiding met de resterende €4 miljoen JTF-subsidie en €2 miljoen EZK-cofinanciering.

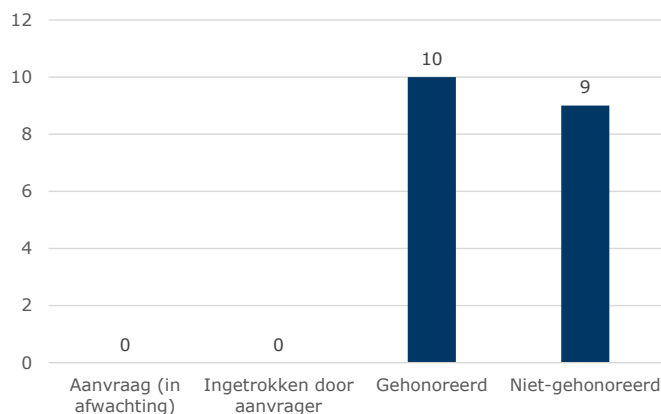
Tabel 9. Openstellingen in JTF-regio Zeeuws-Vlaanderen Vlissingen-Oost (per 31 maart 2024).

Regeling-code	Omschrijving	Start	Einde	Beschikbare subsidie (€)	Beschikte subsidie (€)	Aantal projecten
J1ZV.0223	Spoor 1 Innovatie	13-02-23	31-03-23	€16.891.355,00	€1.803.439,00	1
J3ZV.0223	Spoor 3 Arbeidsmarkt	13-02-23	29-09-23	€7.562.833,00	€6.460.281,00	2
J2ZV.0223	Spoor 2 Infrastructuur	08-05-23	22-05-23	€28.152.258,00	€0,00	0
J1ZV.0623	Spoor 1 Innovatie	05-06-23	07-07-23	€4.233.241,00	€4.357.601,00*	1
J2ZV.0823	Spoor 2 Infrastructuur	15-08-23	11-09-23	€30.755.301,00	€6.317.151,00	1
JA.ZV.1023	Spoor 1, 2 en 3	16-10-23	13-12-23	€36.600.000,00	€32.728.143,00	5
Totaal					€51.666.615,00	10

*De beschikte subsidie is hoger dan de beschikbare JTF-subsidie omdat de beschikbare subsidie ook nog wordt aangevuld met EZK-cofinanciering.

Projectaanvragen

Per 31 maart 2024 zijn er **19 projectaanvragen** ingediend. Tien (53%) hiervan zijn gehonoreerd en de overige negen (47%) zijn afgewezen (zie Figuur 11). Er zijn vooralsnog geen casussen waarbij de aanvraag is ingetrokken door de aanvrager en er zijn momenteel ook geen aanvragen die in afwachting zijn van een beoordeling. Voor alle afgewezen projecten geldt dat deze de minimum totaalscore van 70 punten in de beoordeling niet gehaald hebben. Voor slechts één project was dit de enige reden voor afwijzing. De resterende acht (89%) niet-gehonoreerde projecten zijn daarnaast ook afgewezen vanwege het niet behalen van de minimumgrens voor de individuele beoordelingscriteria (minimaal de helft van het maximum aantal punten voor het betreffende criterium). Het meest voorkomende criterium waarop projecten werden afgewezen betrof criterium D (de hoogte van het economisch of financieel toekomstperspectief); dit betrof 89% van de afgewezen projecten. Afgewezen projecten kunnen hun voorstel in een latere openstelling met wat aanpassingen weer indienen, om dan wellicht alsnog gehonoreerd te worden. Het daadwerkelijke percentage uiteindelijk afgewezen projecten zal dus lager liggen.

Figuur 11: Overzicht van de status van de ingediende aanvragen (n = 19).

Projecten

Sporen en thema's

Onderstaande tabel laat zien dat twee van de tien projecten aan Spoor 1 zijn gekoppeld, vijf aan Spoor 2 en drie aan Spoor 3. De verleende subsidie is voor 75% verleend aan Spoor 2 projecten.

Tabel 10. Beschikte projecten en verleende subsidie.

Spoor	Beschikte projecten – aantal en %	Verleende subsidie in € en %
1	2 (20%)	€6.2 miljoen (12%)
2	5 (50%)	€38.6 miljoen (75%)
3	3 (30%)	€6.9 miljoen (14%)
Totaal	10	€51.7 miljoen

Gehonoreerde projecten kunnen gefinancierd worden met subsidie dat in de administratieve systemen is geormerkt als JTF Economie of als JTF Arbeid of vanuit beiden. In de regio ZV-VO zijn er meer projecten op het gebied van Economie (n = 6) dan op het gebied van Arbeid (n = 3). Er is daarnaast één geïntegreerd project dat geld ontvangt uit beide budgetten. In totaal is €41,5 miljoen subsidie verleend vanuit JTF Economie en €7,1 vanuit JTF Arbeid. Dit maakt de verdeling Economie/Arbeid in regio ZV-VO momenteel 85/15. De ten doel gestelde evenredige verdeling tussen investeringen met economische- en arbeidsmarkt doelstellingen lijkt daarmee op basis van deze stand van zaken uit zicht. Meerdere interviewrespondenten geven aan dat deze sociale component wel belangrijk wordt gevonden bij het indienen van een aanvraag en het uitvoeren van projecten, maar dat het in de regio moeilijk is om voldoende projecten te vinden en ontwikkelen op het gebied van arbeidsmarkt (Spoor 3). Dit lijkt vooral te maken te hebben met het beperkte aantal onderwijsinstellingen. Iedereen is tevreden met de inzet en kwaliteiten van deze instellingen, maar de absorptiecapaciteit voor nieuwe projecten is beperkt doordat deze instellingen 1) in mindere mate in de regio aanwezig zijn en 2) zelf ook een beperkte capaciteit hebben voor het aantal projecten waar ze aan bij kunnen dragen. De beoogde verdeling wordt daarom meer als 'inspanningsverplichting' gezien, dan als resultaatverplichting.

Activiteiten

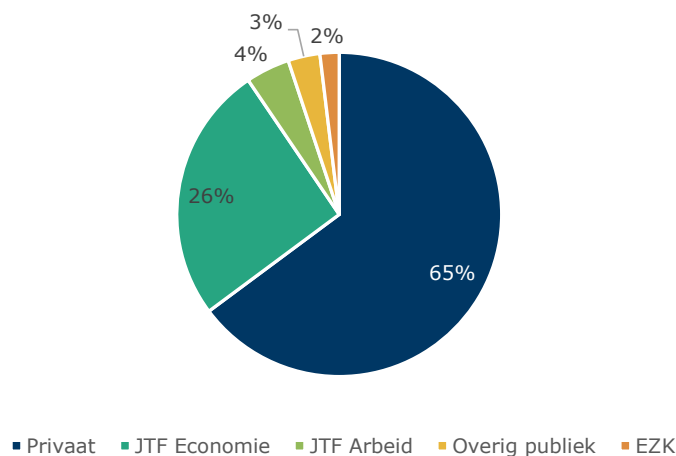
Van de twee projecten in Spoor 1 zet er één in op productieve investeringen in het mkb (A) en activiteiten op het gebied van onderwijs en sociale inclusie (O). Dit project wordt uitgevoerd door een consortium van mkb bedrijven en onderwijsinstellingen en doet breed onderzoek naar de toepassing van hernieuwbare energie in momenteel nog fossiele industriële processen. Het andere project zet in op investeringen in onderzoek en innovatie (C) met betrekking tot hergebruik van CO₂.

De meeste projecten in ZVVO vallen onder Spoor 2. Vier van de vijf zetten hierbij in op investeringen in het gebruik van technologie, systemen en infrastructuur voor betaalbare schone energie (D). Het gaat hier om drie elektriciteitsaansluitingen met voldoende capaciteit en een substation voor drie verschillende waterstoffabrieken. Het vijfde project zet in op activiteit C: Investerings in onderzoek en innovatie.

Alle drie de projecten uit Spoor 3 richten zich op activiteiten op het gebied van onderwijs en sociale inclusie (O). Hierbij wordt onder andere een Energy Campus Zeeland opgezet en het personeel voor de nieuwe waterstoffabrieken opgeleid.

Financiering

Figuur 12 toont de wijze waarop gehonoreerde projecten gefinancierd worden. Het diagram laat zien dat 65% van de kosten gedekt wordt door private actoren. De totale subsidiabele kosten (TSK) van de 10 gehonoreerde projecten bedragen circa €161 miljoen. 30% van deze kosten wordt gefinancierd vanuit JTF: 26% vanuit JTF Economie en 4% vanuit JTF Arbeid. Verder wordt de TSK voor 5% gedekt door publieke cofinanciering, waarvan 2% EZK-cofinanciering en 3% overige publieke cofinanciering. 65% van de financiering bestaat uit private middelen.

Figuur 12: Financiering van projecten in JTF-regio Zeeuws-Vlaanderen Vlissingen-Oost

De TSK die gedekt wordt door private middelen is relatief hoog, aangezien het maximale subsidiepercentage volgens de voorwaarden en staatssteunregels 50% bedraagt. Dit komt met name doordat er één project is dat €53 miljoen private middelen inzet en één van de waterstoffabrieken voor de aanleg van de elektriciteitsaansluiting ook zelf €18 miljoen beschikbaar stelt.

In totaal is er € 3.080.519 aan EZK-cofinanciering ingezet. Deze cofinanciering is ingezet bij twee projecten in Spoor 1. De bijdrage van het Rijk wordt in deze gevallen gematcht door een bijdrage uit JTF Economie en krijgen geen subsidie vanuit JTF Arbeid.

Uitputting budget

Het totale budget in de regio Zeeuws-Vlaanderen is (na aftrekking van de uitvoeringskosten) €56.304.516,00. De minimale totale subsidiabele kosten (TSK) zijn daarmee €112.609.032,00.

Op dit moment is tot en met 2026 voor ZV-VO een bedrag van €3.378.271(0,5% per jaar) gealloceerd als voorfinanciering van de EC; met de goedkeuring van de STEP verordening zal dit worden opgehoogd met een extra 30% (dit is nog niet verwerkt in de financiële administratie). Daarnaast is er momenteel een beschikte TSK van €161.416.592,67 (gehonoreerde projecten) en zijn er geen projectaanvragen die zijn goedgekeurd door de deskundigencommissie, maar nog niet beschikt zijn. In totaal leidt dit tot een gerealiseerde TSK van €164.794.864. Dit is al 146% van de minimale TSK. Dit ligt ver de bestuurlijke afspraken om te streven naar 80% van de uitgaven voor eind 2026.

Er zijn momenteel geen lopende aanvragen. Wel wordt er in een toekomstige openstelling nog €12 miljoen aan TSK verwacht. In totaal is de prognose dus dat de gerealiseerde TSK eind 2026 €176.794.864 zal zijn. Dit ligt boven de bestuurlijke afspraken.

Tabel 11. Uitputting van het budget in regio Zeeuws-Vlaanderen Vlissingen-Oost.

		Bedrag
Doelstelling	Totale JTF budget	€ 56.304.516
	Minimale TSK	€ 112.609.032
	Streefcijfer van 80%	€ 90.087.226
Realisatie	Voorfinanciering EC	€ 3.378.271
	TSK beschikt	€ 161.416.593
	TSK positief beoordeeld	€ 0
	Totaal	€ 164.794.864
	Percentage van minimale TSK	146%
Prognose	TSK aangevraagd	€ 0
	Ingeschatte TSK die zal worden ingediend in de huidige openstellingen	€ 0
	Ingeschatte TSK die zal worden ingediend in nog open te stellen calls en waarvan de kosten meetellen voor afrekening in 2026	€12.000.000
	Totaal	€12.000.000
Realisatie + prognose	Totaal	€176.794.864
	Percentage van minimale TSK	157%

Uitvoering van het programma

In Zeeuws-Vlaanderen en Vlissingen-Oost is de Gedeputeerde Staten Noord-Brabant de Intermediaire Instantie en zijn de uitvoeringstaken belegd bij Stimulus Programmamanagement. Stimulus is een onderdeel van de provincie Noord-Brabant en beheert en faciliteert subsidieprogramma's voor de provincies Noord-Brabant, Limburg, Gelderland, Zeeland en Vlaanderen. De programmering van het regionale programma wordt gesteld door de regionale stuurgroepen en Stimulus heeft de procedurele knowhow met de

uitvoering van Europese fondseon om deze in de praktijk te brengen. Omdat het JTF een nieuw programma is wordt de kennis en ervaring die bij Stimulus aanwezig is zeer gewaardeerd.

De regio ZV-VO kent een aantal sociaal-economische kenmerken die van invloed zijn op de plannen in het TJTP en de uitvoering van het JTF in de regio. De regio kampt bijvoorbeeld met een kleine beroepsbevolking. Ook is de beschikbare capaciteit van instellingen voor vervolgonderwijs (mbo en hbo) beperkt, en bestaat de chemische sector, waar het JTF in de regio zich op richt, voornamelijk uit grootbedrijf (bijvoorbeeld DOW, Yara en Refinery). Daarom voorziet de regio ook participatie van het grootbedrijf in het TJTP, in de vorm van twee productieve investeringen in het grootbedrijf. Deze projecten zijn technisch noodzakelijk voor de uitvoering van het TJTP, om bij te dragen aan de groene waterstofeconomie (één van de speerpunten van het regionale JTF-programma). De projecten worden ook gezien als noodzakelijk voor baancreatie, door de kloof te overbruggen tussen verwacht baanverlies door de klimaattransitie en baancreatie door het JTF in het mkb.

Betrokkenen geven aan dat verschillende maatschappelijke partners actief betrokken zijn geweest bij de opzet van het regionale programma, VNO-NCW, de Zeeuwse Milieufederatie en de arbeidsmarktregio. Ook de onderwijsinstellingen Hogeschool Zeeland (HZ) en Scalda worden genoemd als actieve leden van de stuurgroep. Er is echter wel ook kritiek op de manier waarop bepaalde maatschappelijke organisaties (niet) betrokken zijn bij het proces. Zo is de vakbond FNV pas laat in de vormgeving van het regionale programma betrokken, wat een constructieve inbreng zou hebben belemmerd. De vakbond heeft daardoor de uitnodiging afgeslagen.

Net als in de overige regio's is in de regio ZV-VO het als een belemmering ervaren dat het lang duurde om de landelijke afspraken scherp te krijgen. Het verduurzamen van de (zware) chemische industrie was een probleem waar de regio al langer mee werkte, waardoor de lopende plannen van de regio goed aansluiten bij de doelstellingen voor JTF. De betrokken partijen in de regio hadden liever meer tijd gehad voor het verzamelen van projectplannen, waarbij zij nu vinden dat die tijd teveel verloren is gegaan aan het maken van de landelijke afspraken en de complexe hybride governance structuur.

De regio ZV-VO is zeer voortvarend van start gegaan met het beschikken van subsidie. Per eind maart 2024 was 92% van het beschikbare budget al beschikt. Hiermee ligt de regio ver voor op de bestuurlijke afspraken om 80% geprognostiseerde uitgaven te hebben voor eind 2026. Dit betekent echter ook dat bijsturing op bepaalde doelstellingen nog maar beperkt mogelijk is. Het behalen van een evenredige verdeling van het JTF-budget tussen economische en arbeidsmarkt projecten lijkt bijvoorbeeld niet meer mogelijk. Momenteel bedraagt deze verdeling 85/15 Economie/Arbeid.

De voornaamste reden dat deze verdeling momenteel scheef is, is dat de regio een aantal grote infrastructuurprojecten gefinancierd heeft. In totaal heeft een viertal infrastructuurprojecten ca. €32 miljoen subsidie ontvangen, wat 57% van het totale JTF-budget in de regio is. Deze investeringen sluiten echter wel goed aan bij de doelstellingen van de regio zoals gepresenteerd in de TJTP

De regio geeft aan dat een 50/50 verdeling in regio ZV-VO niet haalbaar is. Door de beperkte absorptiecapaciteit van de aanwezige onderwijsinstellingen is het niet mogelijk om daar veel grote projecten te starten. Ook het feit dat de chemische sector met name uit grootbedrijf bestaat maakt het lastig om de thematische doelstellingen van de TJTP te rijmen met de voornaamste doelgroep van het JTF (het innovatieve mkb). Betrokkenen geven aan dat ze deze gelijke verdeling tussen economie en arbeidsmarkt daarom niet als harde regel hebben ervaren en de regionale doelstellingen uit de TJTP hebben nagestreefd. Het was ook niet

duidelijk wat de gevolgen (zouden) zijn van het wel of niet behalen van de verdeling. Zij zien de doelstelling meer als inspanningsverplichting dan als resultaatverplichting. Het feit dat de onderwijsinstellingen wel betrokken zijn bij een aantal projecten toont dat er inderdaad wel inspanningen verricht zijn.

Conclusies

In totaal zijn sinds de eerste openstelling in februari 2023 tot april 2024 tien projecten beschikbaar in de regio ZV-VO. Met deze projecten is 164% van de minimale TSK behaald, waarmee ZV-VO voorloopt op de bestuurlijke afspraken. Wel is het moeilijk om de beoogde verdeling tussen arbeidsmarkt en economie te behalen. Een gelijke verdeling is niet meer mogelijk, omdat het budget relatief vroeg al is uitgegeven aan een aantal grote infrastructuurprojecten op het gebied van waterstof.

Een groene waterstofeconomie was daarentegen ook expliciet onderdeel van de TJTP van de regio, echter lijkt de verdeling ten opzichte van de andere doelstellingen van het regionale programma uit proportie. Een verklaring hiervoor is de beperkte capaciteit van de onderwijsinstellingen in de regio. Hierdoor is het moeilijk voor projecten om voldoende capaciteit voor de arbeidsmarktactiviteiten te organiseren.

5 Uitvoering van JTF in regio West-Noord-Brabant

Regionale context

JTF-regio West-Noord-Brabant wordt gekenmerkt door de chemische industrie op het Industrieel Park in de haven van Moerdijk en de opwekking van fossiele energie in de Amercentrale in Geertruidenberg. Als enige regio wordt West-Noord-Brabant gesplitst in een kerngebied en een omgevingsgebied. Het kerngebied bestaat uit de vijf industrie intensieve gemeenten aan de Noordwestflank¹³ en de overige gemeenten in het COROP-gebied vormen het omgevingsgebied. Hier is voor gekozen omdat alleen de kerngemeenten een energietransitie moeten ondergaan (en daarmee aansluiten bij de doelstellingen van het JTF), maar met name op het gebied van arbeidsmarkt en scholing de omringende gemeenten nodig hebben om deze doelstellingen te kunnen behalen. Daarnaast is de connectie met de haven van Rotterdam en daarmee Groot-Rijnmond van belang.

In West-Noord-Brabant verdwijnen aan de ene kant veel fossiele banen door de sluiting van de Amercentrale in 2024 en het stopzetten van productiesites voor bulkchemie. Aan de andere kant ontstaat nieuwe werkgelegenheid in de groene chemie waardoor twee parallelle processen van baanrimp in conventionele chemie en baangroei in groene chemie ontstaan. Hierdoor zijn bijna alle banen in de chemiesector onderhevig aan behoefte tot omscholing. Daarnaast kampt de chemiesector met een slecht imago bij jongeren, waardoor het aantrekken van talent voor groene chemie nog lastiger wordt.

De regio kent echter ook voordelen zoals de basis infrastructuur en verbindingen met andere chemieclusters, een sterke combinatie van marktleiders, innovatief mkb en onderwijsinstellingen, sterke andere lokale sectoren en lokale opleidingen op het gebied van techniek, chemie en ICT. Deze eigenschappen vormen de basis van de grootste ontwikkelkansen in de regio: de transformatie van fossiele chemie naar groene chemie en diversificatie. De transitie naar groene chemie vraagt ook buiten de sector om veranderingen aan aangrenzende sectoren en stimuleert daar ook werkgelegenheid.

Opzet en inrichting van het programma

Regionale beleidstheorie

De grootste uitdaging in West-Noord-Brabant is de transitie van de fossiele chemie naar groene en circulaire chemie. De sporen binnen het TJTP richten zich daarom voornamelijk op het stimuleren van circulaire en biobased chemie, evenals het meebewegen van de arbeidsmarkt in deze richting. Door transformatie van het bestaande cluster wordt baanverlies en werkloosheid in de chemische sector voorkomen. Daarnaast wordt talent aangetrokken en behouden, en worden mensen opgeleid om mee te kunnen met de veranderende aard van het werk in het chemisch cluster. Figuur 13 toont de regionale beleidstheorie van West-Noord-Brabant.

Spoor 1: investeringen in de vernieuwing en versterking van de regionale economie

Spoor 1 in West-Noord-Brabant is voornamelijk gericht op het stimuleren van product- en procesinnovatie, van nieuwe bedrijvigheid en van digitalisering t.b.v. de circulaire en

¹³ Geertruidenberg, Drimmelen, Moerdijk, Steenberg en Bergen op Zoom

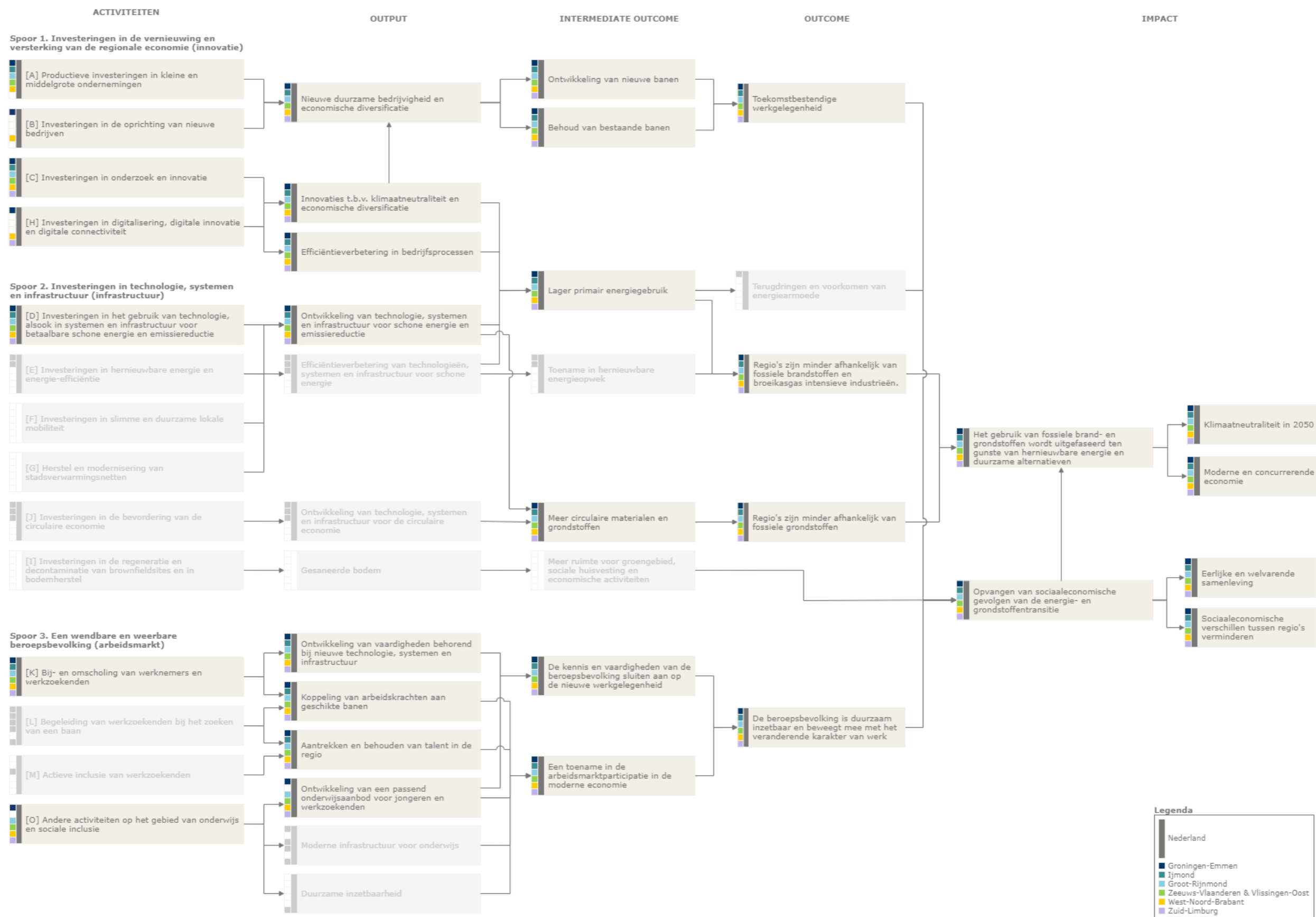
biobased chemie. Binnen spoor 1 worden activiteiten A, B, C en H gesubsidieerd. Productieve investeringen in het bestaande mkb (A) en nieuwe bedrijvigheid (B) binnen de groene chemiesector moeten leiden tot nieuwe duurzame bedrijvigheid en economische diversificatie, wat uiteindelijk toekomstbestendige werkgelegenheid op moet leveren. Verder wordt binnen spoor 1 geïnvesteerd onderzoek en innovatie naar duurzame processen en waardeketens in de industrie (C). Tot slot worden investeringen in digitale innovatie ondersteund (H), specifiek investeringen in proces- en productinnovaties op basis van digitale technologieën.

Spoor 2: investeringen in technologie, systemen en infrastructuur

Het doel van dit spoor binnen West-Noord-Brabant is het creëren van duurzame infrastructuur (te weten elektrificatie, CO₂-infrastructuur en circulaire economie) als voorwaarde voor toekomstbestendige banen in de groene chemie. De activiteiten die mogelijk zijn binnen dit spoor zijn investeringen in het gebruik van technologie, systemen en infrastructuur voor betaalbare schone energie (D). Infrastructuur voor elektrificatie, CO₂ en waterstof is nodig om de afhankelijkheid van fossiele brand- en grondstoffen te verminderen. Deze infrastructuur maakt het immers mogelijk groene en circulaire productieprocessen te implementeren, waardoor het energie- en grondstoffengebruik kan afnemen en de klimaatimpact van het cluster afneemt.

Spoor 3: Een wendbare en weerbare beroepsbevolking

Spoor 3 heeft als doel om een wendbare en weerbare beroepsbevolking te creëren met een focus op het om- en bijscholen van werknemers en werkzoekenden en het aantrekken en behouden van talent in de regio. Activiteiten gericht op om- en bijscholing van werknemers en werkzoekenden (K) worden ingezet om de kennis en vaardigheden van de beroepsbevolking beter aan te laten sluiten op nieuwe en veranderende banen in de (groene) chemie. Daarnaast wordt ingezet op andere activiteiten op het gebied van onderwijs en sociale inclusie (O), met als doel om talent aan te trekken en toekomstbestendig onderwijs te creëren.

Figuur 13. Regionale beleidstheorie West-Noord-Brabant

Synergie

Het JTF-programma in de regio West-Noord-Brabant beoogt samenhang met diverse andere regionale en nationale instrumenten. Ten eerste sluit het JTF-programma in de regio West-Noord-Brabant aan op het [Klimaatakkoord](#) en het [Grondstoffenakkoord](#), welke afspraken bevatten tussen de Rijksoverheid en andere partijen over respectievelijk de vermindering van broeikasgasuitstoot en de transitie naar een circulaire economie. Ook draagt het JTF-programma bij aan de doelen van de nationale [Actieagenda Groene Chemie, Nieuwe Economie](#), namelijk het versnellen van de opschaling van groene chemie. Daarnaast beoogt het JTF-programma van de regio West-Noord-Brabant aansluiting bij regionale programma's, zoals de [Regionale Innovatiestrategie RIS3 van Zuid-Nederland](#), die richting geeft aan de innovatie in Zuid-Nederland, waaronder de chemische clusters daarbinnen.

Er zijn ook diverse programma's in en rondom Moerdijk waar het JTF-programma op aansluit. Het gaat onder andere om de [Havenstrategie en Uitvoeringsagenda Moerdijk 2030](#) en het [clusterplan industriecluster Rotterdam-Moerdijk](#). Beiden zijn er op gericht om Moerdijk (en het grote haven-industrieel cluster Rotterdam-Moerdijk) tot een knooppunt van duurzame logistiek en procesindustrie te maken. Daarnaast sluit het ook breder aan bij de strategieën in West-Noord-Brabant zoals opgenomen in de [Regionale Energie Strategie \(RES\) West-Noord-Brabant](#).

Tussentijdse resultaten

Overzicht openstellingen

In de regio West-Noord-Brabant (WNB) zijn er in de periode van 13-02-2023 tot 31-03-2024 (peildatum) **zes openstellingen** geweest. In regio WNB waren de openstellingen gekoppeld aan één of meerdere sporen. Binnen de openstelling voor Spoor 2 Infrastructuur is geen enkele subsidie verleend. Voor de openstellingen is in totaal €56,3 miljoen (€58,6 miljoen min de uitvoeringskosten) beschikbaar. Tot aan de peildatum is er €28,5 miljoen aan subsidie beschikt, wat inhoudt dat het beschikbare budget tot op heden voor 51% beschikt is. Ook zijn er nog twee aanvragen in afwachting van de uitkomsten van de technische toets (waarover later meer).

Tabel 12. Openstellingen JTF-regio West-Noord-Brabant tot 31-03-2024 (n = 6).

Regeling-code	Omschrijving	Start	Einde	Beschikbare JTF-subsidie (€)	Beschikte subsidie (€)	Aantal projecten
J1WNB.0223	Spoor 1 Innovatie	13-02-23	31-03-23	14.500.000	14.567.144*	5
J2WNB.0223	Spoor 2 Infrastructuur	13-02-23	29-09-23	16.727.630	0	0
J3WNB.0223	Spoor 3 Arbeidsmarkt	13-02-23	29-09-23	11.847.207	10.587.340	6
J1WNB.0623	Spoor 1 Innovatie	05-06-23	07-07-23	9.531.069	1.294.305	1
J1WNB.0823	Spoor 1 Innovatie	15-08-23	11-09-23	8.097.903	2.099.033	2
JA.WB.1223	Spoor 1, 2 en 3	15-12-23	31-1-24	30.000.000	0	0
Totaal					28.547.822	14

*De beschikte subsidie is hoger dan de beschikbare JTF-subsidie omdat de beschikbare subsidie ook nog wordt aangevuld met EZK-cofinanciering en financiering vanuit de provincie Noord-Brabant.

In februari van 2023 werden er tegelijkertijd drie openstellingen gelanceerd – één per spoor. De subsidiepot voor Spoor 1 bestond voor deze eerste openstelling uit €14,5 miljoen JTF-subsidie, aangevuld met €3 miljoen EZK-cofinanciering en €800.000 financiering vanuit de

provincie Noord-Brabant. Projectaanvragers moesten een aanvraag doen voor minimaal €500.000 en maximaal €5 miljoen, waarbij het subsidiepercentage maximaal 50% van de subsidiabele kosten besloeg. Deze subsidieregeling stond alleen open voor projecten uit de kerngemeenten met een focus op de circulair en biobased chemie waarbij productieve investeringen in het grootbedrijf niet waren toegestaan. Met vijf projecten was het subsidieplafond bereikt en is er een tweede openstelling geopend. Hier was iets meer dan €9,5 miljoen JTF-subsidie beschikbaar dat was aangevuld met €2 miljoen EZK-cofinanciering en €800.000 van de provincie Noord-Brabant. De overige voorwaarden bleven hetzelfde.

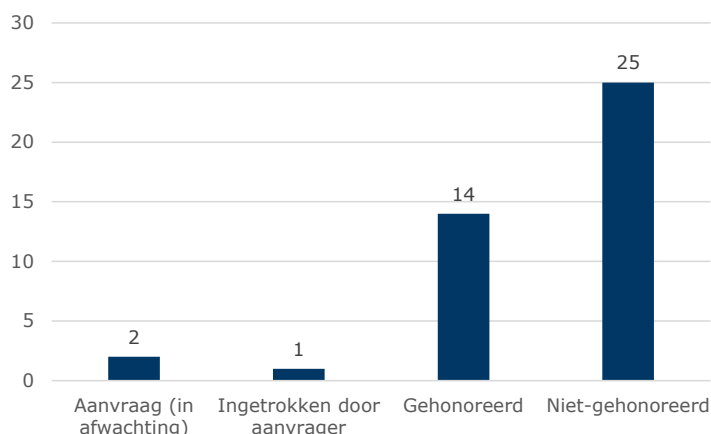
De openstelling voor Spoor 2 bevatte in eerste instantie de meeste subsidie: €16,7 miljoen JTF-subsidie aangevuld met €1,4 miljoen cofinanciering vanuit de provincie Noord-Brabant. Ook deze subsidieregeling stond alleen open voor projecten uit het kerngebied die de 'hardware' zouden ontwikkelen voor de transitie naar betaalbare schone energie. Het grootbedrijf was echter uitgesloten van deelname. De geografische afbakening en de uitsluiting van het grootbedrijf in combinatie met de nauwe thematische focus heeft ervoor gezorgd dat er uiteindelijk maar één aanvraag is ingediend op dit spoor en die aanvraag is afgewezen.

De derde openstelling was gericht op projecten die bijdragen aan meer wendbare en weerbare beroepsbevolking in de gehele COROP-regio West-Noord-Brabant (Spoor 3). Voor deze openstelling was €11,8 miljoen JTF-subsidie beschikbaar. Projectaanvragers konden minimaal €100.000 en maximaal €2,5 miljoen subsidie ontvangen voor hun project, met een maximaal subsidiepercentage van 50%. Deze openstelling ging op basis van *first come, first serve* (FCFS) waarbij afgewezen aanvragen opnieuw ingediend konden worden totdat het subsidieplafond bereikt was.

Eind 2023 is er een gecombineerde openstelling gelanceerd waarbij projecten op alle sporen ingediend konden worden. Al het budget dat nog over was uit voorstaande openstellingen is hier opnieuw beschikbaar gesteld.

Projectaanvragen

In de regio West-Noord-Brabant zijn er tot 31 maart 2024 **42 projectaanvragen** ingediend. Figuur 14 toont de huidige status van deze projectaanvragen. Tot op heden zijn 14 (33%) aanvragen gehonoreerd en 25 (60%) afgewezen. Voor alle afgewezen projecten geldt dat deze de minimum totaalscore van 70 punten niet hebben behaald. Voor negen afgewezen projecten (36%) was dit de enige reden voor afwijzing. De resterende 16 (64%) niet-gehonoreerde projecten zijn daarnaast ook afgewezen vanwege het niet behalen van de minimumgrens voor de individuele beoordelingscriteria (minimaal de helft van de punten dat geldt voor de betreffende criteria). De meest voorkomende criteria waarop projecten werden afgewezen betroffen criteria D (de hoogte van het economisch of financieel toekomstperspectief) en E (de kwaliteit van het projectplan) met beiden 40%. Hierbij moet wel vermeld worden dat een aantal van deze projecten aan de hand van de feedback van de deskundigencommissie een herzien voorstel heeft ingediend in latere rondes en toen wel gehonoreerd is. Het uiteindelijke percentage afgewezen valt dus lager uit.

Figuur 14. Status van projectaanvragen (n = 42).

Daarnaast is er nog één aanvraag ingetrokken door de aanvrager (2%) en zijn er twee aanvragen in afwachting van de financieel technische toets, maar al wel positief beoordeeld door de deskundigencommissie (5%).

Projecten

Sporen

Van de 14 gehonoreerde aanvragen zijn acht gericht op Spoor 1 Innovatie, nul op Spoor 2 Infrastructuur en zes op Spoor 3 Arbeidsmarkt.

Tabel 13. Beschikte projecten en verleende subsidie.

Spoor	Beschikte projecten – aantal en %	Verleende subsidie in € en %
1	8 (57%)	€18.0 miljoen (63%)
2	0 (0%)	€0 (0%)
3	6 (43%)	€10.6 miljoen (37%)
Totaal	14	€28.5 miljoen

Gehonoreerde projecten kunnen gefinancierd worden met subsidie dat is geormerkt als JTF Economie of als JTF Arbeid of vanuit beiden. Ondanks (of dankzij) het feit dat er geen projecten zijn toegekend op Spoor 2 Infrastructuur is de verdeling Economie/Arbeid redelijk gelijk. In de regio West-Noord-Brabant is een vrij evenredige verdeling tussen het aantal projecten dat aanspraak maakt op gelden uit de JTF Arbeid (n = 6) en JTF Economie (n = 5). Er zijn drie geïntegreerde projecten binnen Spoor 1 die geld ontvangen uit beide budgetten, deze ontvangen wel significant minder geld voor arbeidsmarktdoeleinden dan voor economische doeleinden. In totaal is €11,7 miljoen subsidie verleend vanuit JTF Economie en €10,7 vanuit JTF Arbeid. Dit maakt de verdeling Economie/Arbeid in regio West-Noord-Brabant momenteel 52/48.

Een bestuurder uit de regio geeft aan dat deze verdeling natuurlijk werd nagestreefd, maar ook een reflectie is van het feit dat het lastig is om projecten te vinden in het kerngebied; het gebied waar projecten uit Spoor 1 en Spoor 2 (met name JTF Economie) mogen

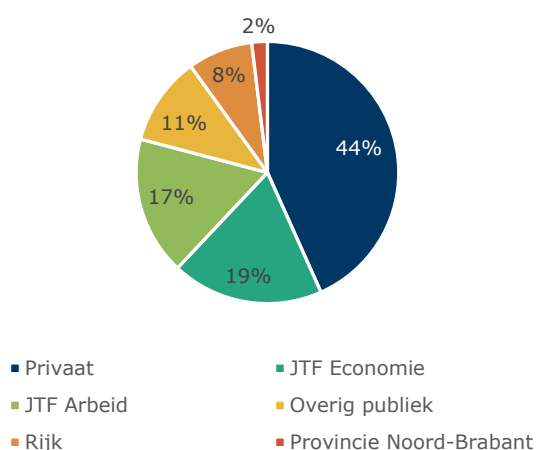
plaatsvinden. Het is makkelijker om projecten voor Spoor 3 in het grotere gebied te vinden. Ook belemmert de stikstofproblematiek en het feit dat er geen vergunningen voor bouwprojecten af worden gegeven het opstarten en beschikken van Spoor 2 projecten.

Activiteiten

Van de acht projecten binnen Spoor 1 zijn drie projecten productieve investeringen in het mkb (A), drie investeringen in onderzoek en innovatie (C) en twee een combinatie van investeringen in onderzoek en innovatie (C) en bij- en omscholing van werknemers en werkzoekenden (K). Deze laatsten ontwikkelen ook een (her)opleidingsprogramma voor personeel uit de huidige fossiele sector. Zoals vastgesteld in de TJTP hebben alle projecten een sterke focus op de chemische industrie en de transitie naar groene chemie. Er zijn (nog) geen projecten met investeringen in de oprichting van nieuwe bedrijven (B) en investeringen in digitalisering (D).

Alle zes Spoor 3 projecten vallen onder Activiteit K: Bij- en omscholing van werknemers en werkzoekenden. Hierbij gaat het vooral om het opleiden van werknemers voor de groene chemie. Ook is er een project dat inwoners breder wil informeren over de energietransitie en een project gefocust op Leven Lang Ontwikkelen binnen de provincie Noord-Brabant. In West-Noord-Brabant zijn Avans Hogeschool (hbo) en Curio (mbo) actief betrokken geweest bij de opzet van het programma en hebben ook meerdere projectaanvragen goedgekeurd zien worden. Hieruit blijkt dat het includeren van het omgevingsgebied, waar de onderwijsinstellingen gesitueerd zijn, in deze regio noodzakelijk bleek voor het behalen van de arbeidsmarkt doelstellingen: geen één partij uit het kerngebied heeft subsidie ontvangen voor Spoor 3.

Figuur 15 toont de wijze waarop gehonoreerde projecten gefinancierd worden. De totale subsidiabele kosten (TSK) van de 14 gehonoreerde projecten bedragen circa €62 miljoen. 19% van dit bedrag wordt gefinancierd vanuit JTF Economie en 17% vanuit JTF Arbeid. Verder wordt de TSK voor 21% gedekt door publieke cofinanciering, waarvan 8% EZK-cofinanciering, 2% vanuit de provincie Noord-Brabant en 11% overige publieke cofinanciering. 43% van de financiering bestaat uit private middelen. Het maximale subsidiepercentage bedroeg 50%. Vrijwel alle projecten zitten hier ook aan. Eén project had de maximale subsidie van €5 miljoen aangevraagd en heeft het restant van de financiering met private middelen bijgelegd. Hierdoor komt het totaal van JTF Economie, JTF Arbeid, EZK en provincie Noord-Brabant uit op 46% en niet op het maximale subsidiepercentage 50%.

Figuur 15. Financiering van projecten (n = 14).

In totaal is er €5.000.000,00 aan EZK cofinanciering ingezet. Deze cofinanciering is ingezet bij vijf projecten in Spoor 1. De bijdrage van het Rijk wordt in deze gevallen gematcht door een bijdrage uit JTF Economie. Daarnaast worden drie van deze projecten ook deels gesubsidieerd vanuit JTF Arbeid.

Uitputting budget

Het totale budget in de regio West-Noord-Brabant is (na aftrekking van de uitvoeringskosten) €56.304.516,00. De minimale totale subsidiabele kosten (TSK) zijn daarmee €112.609.032,00.

Op dit moment is tot en met 2026 voor West-Noord-Brabant een bedrag van €3.378.271 (0,5% per jaar) gealloceerd als voorfinanciering van de EC; met de goedkeuring van de STEP verordening zal dit worden opgehoogd met een extra 30% (dit is nog niet verwerkt in de financiële administratie). Daarnaast is er momenteel een beschikte TSK van €62.443.742 (gehonoreerde projecten) en zijn er projectaanvragen die zijn goedgekeurd door de deskundigencommissie, maar nog niet beschikt zijn met een TSK van €13.503.321. In totaal leidt dit op 31 maart 2024 tot een gerealiseerde TSK van €79.325.334. Dit is 70% van de minimale TSK.

De lopende aanvragen hebben tezamen nog een TSK van €9.206.167. Daarnaast wordt er verwacht dat er op de huidige openstellingen nog €41 miljoen aan TSK zal worden ingediend. In totaal is de prognose dus dat de gerealiseerde TSK eind 2026 €129.531.501 zal zijn. Dit ligt boven de bestuurlijke afspraken om te streven naar 80% van de uitgaven voor eind 2026. Niet alle ingediende projectaanvragen zullen goedgekeurd worden, maar over het algemeen verwachten betrokkenen uit de regio wel dat de bestuurlijke afspraken behaald zullen worden. Het wel of niet behalen van de bestuurlijke afspraken van 80% zal afhangen van de toekomstige aanvragen op de huidige openstelling. Het N+3 risico is met de goedkeuring van STEP daarentegen wel flink gemitigeerd.

Tabel 14. Uitputting van het JTF-budget in regio West-Noord-Brabant.

		Bedrag
Doelstelling	Totale JTF budget	€56.304.516
	Minimale TSK	€112.609.032
	Streefcijfer van 80%	€90.087.226
Realisatie	Voorfinanciering EC	€3.378.271

		Bedrag
	TSK beschikt	€62.443.742
	TSK positief beoordeeld	€13.503.321
	Totaal	€79.325.334
	Percentage van minimale TSK	70%
Prognose	TSK aangevraagd	€9.206.167
	Ingeschatte TSK die zal worden ingediend in de huidige openstellingen	€41.000.000
	Ingeschatte TSK die zal worden ingediend in nog open te stellen calls en waarvan de kosten meetellen voor afrekening in 2026	€0
	Totaal	€50.206.167
Realisatie + prognose	Totaal	€129.531.501
	Percentage van minimale TSK	115%

Uitvoering van het programma

In West-Noord-Brabant is de Gedeputeerde Staten Noord-Brabant de Intermediaire Instantie en zijn de uitvoeringstaken belegd bij Stimulus Programmamanagement. Stimulus is een onderdeel van de provincie Noord-Brabant en beheert en faciliteert subsidieprogramma's voor de provincies Noord-Brabant, Limburg, Gelderland, Zeeland en Vlaanderen. De programmering van het regionale programma wordt gesteld door de regionale stuurgroepen en Stimulus heeft de procedurele knowhow met de uitvoering van Europese fondsen om deze in de praktijk te brengen. Omdat het JTF een nieuw programma is wordt de kennis en ervaring die bij Stimulus aanwezig is zeer gewaardeerd.

Wat het TJTP van de regio West-Noord-Brabant typeert is het onderscheid tussen een kerngebied en een omringend gebied en de relatief nauwe thematische focus. Betrokkenen laten weten dat deze kenmerken van de TJTP noodzakelijk waren om aan te sluiten bij de doelstellingen van het JTF-programma: de directe gevolgen van de klimaattransitie zullen met name voelbaar zijn in het kerngebied, maar de omringende gebieden zullen hier ook de gevolgen van merken en bij moeten dragen aan de oplossing. Met name het feit dat er geen onderwijsinstelling aanwezig is in het kerngebied maakt de inclusie van de omringende gebieden (waaronder Breda) noodzakelijk voor projecten op het gebied van arbeidsmarkt en onderwijs.

Daarnaast bleek dat de eiwittransitie zoals beschreven in de TJTP veel aanvragers aantrok die zicht richtten op de voedseltransitie, terwijl de eiwittransitie in de TJTP beperkt was tot de chemie sector. Het was echter met name door de voorwaarden vanuit de EC niet mogelijk om de scope van het TJTP aan te passen. Daarnaast geven betrokkenen aan dat bedrijven met innovatieve projectideeën die zelf niet direct actief zijn in de chemische sector niet in aanmerking komen voor subsidie onder het JTF. In zijn totaliteit wordt de thematische afbakening in de regio West-Noord-Brabant door betrokkenen als nauw ervaren.

Ook het uitsluiten van het grootbedrijf door productieve investeringen bleek achteraf een obstakel. Betrokkenen geven aan dat het grootbedrijf een essentiële rol speelt in het chemische ecosysteem en dat een energietransitie zonder het grootbedrijf in de regio West-Noord-Brabant eigenlijk niet mogelijk is. Daarnaast vallen bedrijven in de chemische sector door

hun omzet al vaak onder het grootbedrijf, terwijl ze in de bedrijfsvoering eerder het karakter van een mkb bedrijf hebben. Onder voorwaarden zou het grootbedrijf in samenwerking met het mkb of andere maatschappelijke partners in aanmerking moeten komen voor JTF-subsidie om de doelstellingen in de regio West-Noord-Brabant te behalen. Daartegenover staan ook geluiden dat de grote bedrijven juist het oude ecosysteem overeind houden en dat de JTF gelden moeten neerslaan bij het innovatieve mkb voor het ontwikkelen van een nieuwe ecosysteem.

Met name voor de doelstellingen uit Spoor 2 bleek de uitsluiting van het grootbedrijf funest. Spoor 2 richt zich op grote infrastructuurprojecten, waarbij het grootbedrijf nodig bleek. Ook speelde de stikstofproblematiek in de regio hier mee: het bleek vrijwel onmogelijk om een vergunning te krijgen voor infrastructuurprojecten. Uiteindelijk is besloten om de openstelling voor Spoor 2 zonder gehonoreerde projecten te sluiten en het budget over te dragen aan een gecombineerde openstelling voor alle drie de sporen.

Bij de start van het JTF merkten betrokkenen dat aanvragers hun aanvragen vaak baseerden op voorgaande aanvragen voor EFRO. De voorwaarden en beoordelingskaders voor het JTF verschillen echter dermate van EFRO dat aanvragen in eerste instantie niet goed aansloten bij de doelen van JTF. Hierdoor viel het slagingspercentage in het begin tegen. Aanvragers zijn echter aan de slag gegaan met de feedback van de deskundigencommissie en hun projectplannen en hebben deze in latere openstellingen opnieuw (succesvol) ingediend.

Daarnaast geven betrokkenen ook aan dat de voorwaarden van JTF als streng ervaren worden en het aanvraagproces complex en ingewikkeld is. Sommige projecten die in aanmerking zouden komen voor JTF hebben er daarom voor gekozen om in te dienen op andere programma's zoals OPZuid (EFRO) of Interreg.

Ondanks de obstakels en knelpunten zoals de nauwe geografische en thematische focus hebben de betrokkenen uit de regio erg hard gewerkt om projecten op te tuigen en zijn er kwartiermakers actief de regio ingegaan om het JTF aan te kaarten bij partijen in de regio.

Conclusie

Ondanks alle obstakels verloopt de uitvoering van het JTF in de regio West-Noord-Brabant voorspoedig. De regio West-Noord-Brabant loopt met 70% net achter op de bestuurlijke afspraken die stellen dat 80% van de TSK geprognostiseerd dient te zijn voor februari 2024. Er wordt door betrokkenen wel verwacht dat er nog voor €50 miljoen aan TSK ingediend zal worden op huidige en toekomstige openstellingen.

De voornaamste reden voor het achterblijven van het beschikken van subsidie is dat het niet mogelijk is gebleven om Spoor 2 Infrastructuur projecten te vinden. Deze projecten zijn over het algemeen groter en hebben een hogere TSK. Dat dit niet gelukt is komt met name door de stikstofproblematiek en het feit dat het niet mogelijk is om vergunningen te verkrijgen voor infrastructuur projecten. Ook het feit dat het benodigde grootbedrijf is uitgesloten en dat de geografische en thematische focus voor het programma in West-Noord-Brabant nauw is spelen hierin mee. Het meenemen van de eiwittransitie in bredere zin had volgens betrokkenen bijvoorbeeld meer projecten op kunnen leveren, maar het bleek niet mogelijk om de scope van de TJTP uit te breiden.

De regio doet het wel erg goed op het gebied van een gelijke verdeling van budgetten met economische en arbeidsmarkt doelstelling. Zowel wat betreft aantal projecten en verleende subsidie loopt dit gelijk. Momenteel is de verdeling tussen JTF Economie budget en het JTF Arbeid budget 52/48.

Het opzetten van Spoor 3 projecten gericht op de arbeidsmarkt in de bredere regio gaat erg voorspoedig door de betrokkenheid van de onderwijsinstellingen en een vijftal grote projecten (tussen de €1 en €2,5 miljoen). Het opzetten van projecten in kerngebied Moerdijk en Geertruidenberg gaat daarentegen moeizamer. Voor het bereiken van de doelstellingen van het regionale programma werkt dit wel belemmerend. Zoals eerder gezegd ligt dit echter met name aan de strakke kaders van het TJTP (zowel thematisch als geografisch) die gedurende de uitvoering van het programma niet meer verbreed konden worden en niet aan de inspanningen van de regio.

6 Uitvoering van JTF in regio Zuid-Limburg

Regionale context

De JTF-regio Zuid-Limburg omvat het NUTS-3 gebied Zuid-Limburg. Deze regio leunt economisch sterk op het Chemelot, een chemiecluster dat voornamelijk fossiele chemie toepast. Chemelot genereert 30% van het Bruto Binnenlands Product (BPP) van Zuid-Limburg en verschaft 8.000 directe en 16.000 indirecte banen¹⁴. Verder heeft zich een ecosysteem van onderwijs- en onderzoeksinstituten gevormd rond Chemelot. Deze afhankelijkheid van fossiele industrie maakt de regio kwetsbaar voor de sociaaleconomische gevolgen van de klimaattransitie. Veel banen zijn verbonden met fossiele technologieën, terwijl bevolkingskrimp, vergrijzing en algemene arbeidsmarktkrapte in de regio extra druk uitoefenen op de lokale economie.

Belangrijk voor de regio is daarom dat Chemelot een transitie maakt van fossiele chemie naar groene chemie. Dit verzekert blijvende werkgelegenheid en zorgt voor een economisch concurrerende regio. Daarom ligt de centrale focus van het TJTP van Zuid-Limburg dan ook op de transitie van het Chemelotcluster. Grote uitdagingen bij deze transitie zijn het stimuleren van circulair materiaalgebruik, de inzet van biograndstoffen, het verduurzamen van de energievoorziening en het zoeken naar nieuwe productiemethodes. Hiertoe zijn investeringen nodig in innovatie en infrastructuur om het verlies van banen in de chemische en aanpalende sectoren op te vangen. Tevens vergt de transitie een gerichte arbeidsmarktinzet om een veerkrachtige en weerbare beroepsbevolking te creëren die past bij de nieuwe duurzame werkgelegenheid in de regio.

Opzet en inrichting van het programma

Regionale beleidstheorie

De grote uitdaging in de regio Zuid-Limburg is de transitie van fossiele naar groene en circulaire economie. De sporen binnen het TJTP richten zich daarom voornamelijk op het stimuleren van circulaire en biobased chemie, evenals het meebewegen van de arbeidsmarkt in deze richting. Door transformatie van het bestaande cluster wordt baanverlies en werkloosheid in de chemische sector voorkomen. Daarnaast wordt talent aangetrokken en behouden, en worden mensen opgeleid om mee te kunnen met de veranderende aard van het werk in het chemisch cluster. Figuur 16 toont de regionale beleidstheorie voor de regio Zuid-Limburg.

Spoor 1: vernieuwing en versterking van de regionale economie

In de regio Zuid-Limburg is spoor 1 vooral gericht op de toepassing en opschaling van innovatie in de circulaire en biobased chemie, in het bijzonder bij het mkb. Binnen dit spoor worden activiteiten C en H gesubsidieerd. Met name investeringen in onderzoek en innovatie (C) zouden moeten leiden tot innovatief circulair ontwerp en innovatie, innovatieve toepassing van biograndstoffen en andere proces- en productinnovaties ten behoeve van groene chemie. Verder worden binnen spoor 1 activiteiten beoogd rondom digitale innovatie in de

¹⁴ <https://www.limburg.nl/onderwerpen/economie/chemelot/>

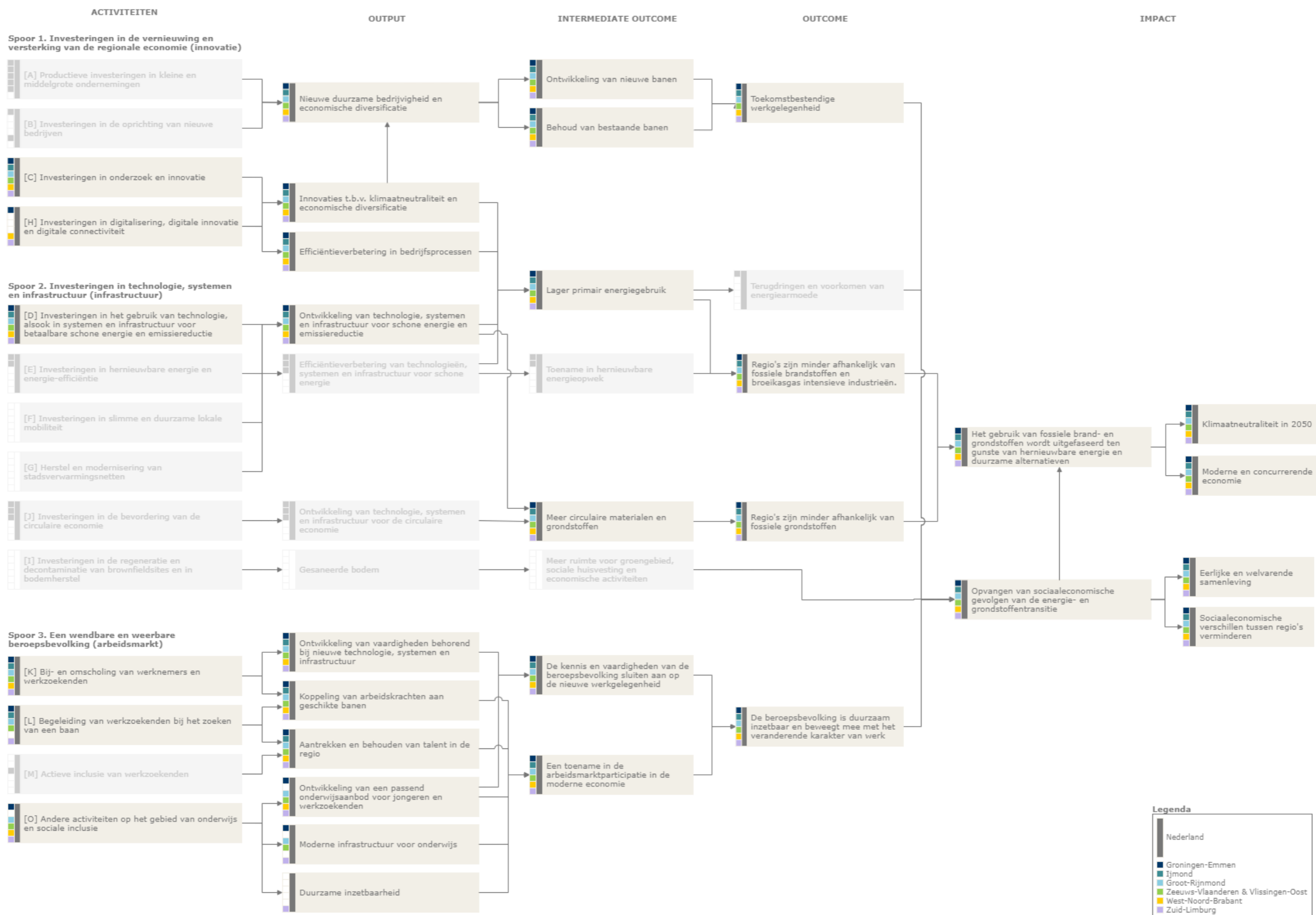
chemie (H). Digitale innovatie is nodig om complexe circulaire en biobased productieketens (op efficiënte wijze) mogelijk te maken.

Spoor 2: investeringen in technologie, systemen en infrastructuur

Spoor 2 is voornamelijk gericht op investeringen in de infrastructuur voor een groene chemische sector. Binnen dit spoor wordt activiteit D gesubsidieerd, namelijk investeringen in technologie, systemen en infrastructuur voor schone energie en de vermindering van broeikasgasemissies. Hieronder wordt onder andere verstaan de aanleg van groene waterstofinfrastructuur, infrastructuur voor het transport van circulaire grondstoffen en CO₂, en infrastructuur voor elektrificatie van het chemiecluster. Deze infrastructuur is randvoorwaardelijk voor de nieuwe bedrijvigheid en de nieuwe banen die worden beoogd in spoor 1.

Spoor 3: een wendbare en weerbare beroepsbevolking

Spoor 3 heeft als doel om een circulaire human capital agenda te implementeren. Binnen dit spoor worden activiteiten K, L en O gesubsidieerd. Door bij- en omscholing van werknemers en werkzoekenden (K) bewegen de skills van personeel mee met de benodigde vaardigheden voor een succesvolle transitie in Zuid-Limburg. Begeleiding van werkzoekenden bij het vinden van een baan (L) in de groene chemie helpt werkzoekenden de veranderende arbeidsmarkt te navigeren en draagt bij aan het aantrekken en behouden van talent voor chemie. Tot slot worden ook andere activiteiten op het gebied van onderwijs en sociale inclusie (O) ontplooid om talent aan te trekken en te behouden. Hierbij wordt bijvoorbeeld ingezet op het realiseren van opleidingsfaciliteiten.

Figuur 16. Regionale beleidstheorie Zuid-Limburg

Synergie

In regio Zuid-Limburg zijn aanvragers over het algemeen in staat te om projecten in te dienen die samenhangen met doelstellingen van andere nationale en regionale programma's, waaronder die van Chemelot. Dit is logisch aangezien in de TJTP – hetgeen dat de kaders schets voor in te dienen projecten – is opgesteld met kennis van deze programma's en doelstellingen.

Het JTF-programma in de regio Zuid-Limburg beoogt samenhang met diverse andere regionale en nationale instrumenten. Ten eerste sluit het JTF-programma in de Regio Zuid-Limburg aan op het Klimaatakkoord en het Grondstoffenakkoord, welke afspraken bevatten tussen de Rijksoverheid en andere partijen over respectievelijk de vermindering van broeikasgasuitstoot en de transitie naar een circulaire economie. Ook draagt het JTF-programma bij aan de doelen van de nationale Actieagenda Groene Chemie, Nieuwe Economie, namelijk het versnellen van de opschaling van groene chemie. Daarnaast beoogt het JTF-programma van de regio Zuid-Limburg aansluiting bij regionale programma's, zoals de Regionale Innovatiestrategie RIS3 van Zuid-Nederland, die richting geeft aan de innovatie in Zuid-Nederland, waaronder de chemische clusters daarbinnen.

Er zijn ook diverse programma's in en rondom Chemelot waar het JTF-programma op aansluit. Het gaat onder andere om de Chemelot Circular Hub Investement Agenda 2020-2030 (CCHA), het bijbehorende Circulaire Economie Actie Plan (CEAP), de Chemelot Strategie 2050, de Brightsite Chemelot Campus, de Visie Chemelot 2025, het bijbehorende Masterplan Chemelot 2030, de Cluster Energie Strategie Chemelot 2030-2050 en het Regioplan Chemelot 2030. De genoemde programma's en initiatieven beogen allemaal een bijdrage te leveren aan de verduurzaming van Chemelot. De doelstellingen van het JTF-programma van Zuid-Limburg zijn complementair aan de doelstellingen uit deze programma's.

Projecten die worden ingediend bij het JTF kunnen bijdragen aan de nationale en regionale programma's die hierboven worden genoemd. Zo wordt bijvoorbeeld beoogd om met behulp van het JTF een deel van de Circulaire Human Capital Agenda van het Circulaire Economie Actie Plan (CEAP) uit te voeren, waaronder het Talentenbureau en het Talent Office. Voor zover bekend zijn er geen mogelijkheden om regionale instrumenten te combineren met het JTF in Zuid-Limburg. Het combineren van JTF-middelen met andere Europese Fondsen is niet toegestaan.

Tussentijdse resultaten

Overzicht openstellingen

In de regio Zuid-Limburg zijn er in de periode van 13-02-2023 tot 31-03-2024 **zes openstellingen** geweest (zie Tabel 15). De openstellingen waren allemaal gekoppeld aan één of meerdere sporen. In eerste instantie is voor elk spoor één openstelling gemaakt. Later vond voor spoor 1 en spoor 2 een additionele openstelling plaats, evenals als een gecombineerde openstelling voor alle drie de sporen. Voor de zes openstellingen is in totaal €56,3 (€58.6 inclusief uitvoeringskosten) beschikbaar. Per 31 maart 2024 is er €28,5 miljoen aan subsidie verleend, wat inhoudt dat tot op heden 51% van het budget beschikt is. Ook zijn er nog vier aanvragen in behandeling (waarover later meer).

Tabel 15. Openstellingen JTF-regio Zuid-Limburg tot 31-03-2024 (n = 6).

Regeling-code	Omschrijving	Start	Einde	Beschikbare subsidie (€)	Beschikte subsidie (€)	Aantal projecten
J3ZL.0223	Spoor 3 Arbeidsmarkt	13-02-23	29-09-23	13.151.327	8.157.735	5
J1ZL.0223	Spoor 1 Innovatie	08-05-23	22-05-23	20.253.044	11.649.569	4
J2ZL.0223	Spoor 2 Infrastructuur	08-05-23	22-05-23	19.200.937	0	0
J2ZL.0823	Spoor 2 Infrastructuur	15-08-23	11-09-23	19.200.937	5.500.000	3
J1ZL.0923	Spoor 1 Innovatie	11-09-23	16-10-23	13.498.415	1.467.302	1
JA.ZL.1223	Spoor 1, 2 en 3	15-12-23	31-1-24	27.700.000	1.733.232	2
Totaal					28.507.838	15

In februari van 2023 ging de eerste openstelling open voor Spoor 3. De openstellingen voor sporen 1 en 2 begonnen op dezelfde datum met een preadviesaanvraag fase om vervolgens in mei gelanceerd te worden. Het budget voor deze Spoor 3 openstelling bestond uit €13 miljoen. Aanvragers moeten minimaal voor €500.000 subsidie aanvragen met een maximum van €2,5 miljoen. Het subsidiepercentage bedroeg maximaal 50% JTF. Deze openstelling ging op basis van *first come, first serve* (FCFS) waarbij afgewezen aanvragen opnieuw ingediend konden worden. De openstelling sloot op 29 september van hetzelfde jaar voordat het subsidieplafond bereikt was.

De eerste openstelling voor Spoor 1 bevatte €20 miljoen aan JTF-subsidie aangevuld met €5 miljoen EKZ-cofinanciering. De subsidie per project was minimaal €1 miljoen en maximaal €5 miljoen met een maximaal subsidiepercentage van 50% JTF/EZK. Projecten moesten leiden tot het bevorderen van vernieuwing, versterking en diversificatie van de regionale economie of het aanjagen van innovatie ten behoeve van de ontwikkeling van een circulair en biobased chemiecluster. Deze call werd opgevolgd door een nieuwe openstelling in september met dezelfde subsidievoorwaarden. In deze tweede call stond alleen expliciet aangegeven dat het JTF in Zuid-Limburg in specifieke gevallen ook grote ondernemen kon ondersteunen (maar geen subsidie zou geven voor productieve investeringen). Deze tweede call had een budget van €13,5 miljoen.

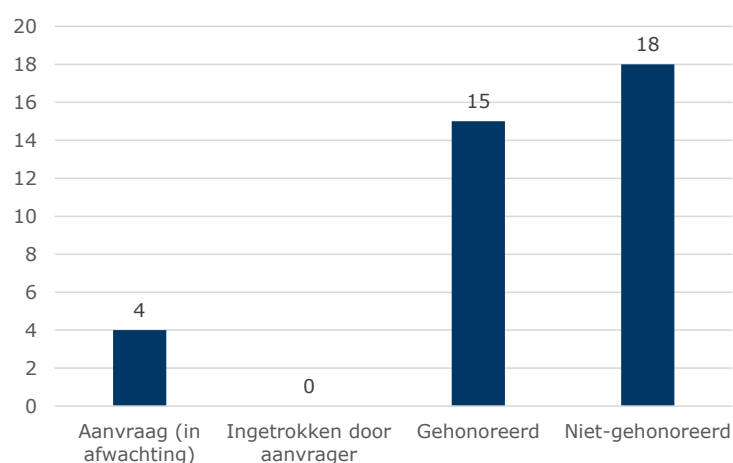
Voor Spoor 2 Infrastructuur zijn ook twee openstellingen geweest. Deze openstellingen volgden hetzelfde patroon als de openstellingen voor Spoor 1, waarbij het grootbedrijf in de tweede openstelling onder bepaalde voorwaarden wel mee mocht doen. Beide openstellingen hadden een budget van €19 miljoen (in de eerste openstelling waren geen goedgekeurde aanvragen dus al het budget is doorgeschoven naar de tweede openstelling).

Al het overgebleven budget is vervolgens samengevoegd en toegevoegd aan een gecombineerde openstelling. In deze openstelling is er wel budget specifiek geormerkt voor arbeidsmarktprojecten: €18,5 miljoen voor Spoor 1 en 2 en €9 miljoen voor Spoor 3. Inmiddels is er een nieuwe gecombineerde openstelling open die in dit rapport nog niet meegenomen wordt.

Projectaanvragen

In de regio Zuid-Limburg zijn tot en met 31 maart 2024 **37 projectaanvragen** ingediend. Figuur 17 toont de huidige status van deze projectaanvragen. Tot op heden zijn 15 (41%) aanvragen gehonoreerd en 18 (49%) afgewezen. Voor alle afgewezen projecten geldt dat

deze de minimum totaalscore van 70 punten niet hebben behaald. Voor vijf (28%) projecten was dit de enige reden voor afwijzing. De resterende 13 (72%) niet-gehonoreerde projecten zijn daarnaast ook afgewezen vanwege het niet behalen van de minimumgrens voor de individuele beoordelingscriteria (minimaal de helft van de punten dat geldt voor de betreffende criteria). Het meest voorkomende criterium waarop projecten werden afgewezen betrof criterium D (de hoogte van het economisch of financieel toekomstperspectief); dit betrof 72% van de afgewezen projecten. Hierbij moet wel vermeld worden dat een aantal van deze projecten aan de hand van de feedback van de deskundigencommissie een herzien voorstel heeft ingediend in latere rondes en toen wel gehonoreerd is. Het uiteindelijke percentage afgewezen valt dus lager uit.

Figuur 17: Status van projectaanvragen (n = 37).

Daarnaast zijn er nog vier aanvragen (11%) in afwachting van de definitieve beoordeling. Er zijn voornamelijk geen casussen waarbij de aanvraag is ingetrokken door de aanvrager.

Projecten

Sporen

Van de 15 gehonoreerde aanvragen zijn zeven gericht op Spoor 1 Innovatie (totaal €15 miljoen verleende subsidie), drie op Spoor 2 Infrastructuur (€6 miljoen subsidie) en vijf op Spoor 3 Arbeidsmarkt (€8 miljoen).

Tabel 16. Beschikte projecten en verleende subsidie.

Spoor	Beschikte projecten - aantal en %	Verleende subsidie in € en %
1	7 (47%)	€14.9 miljoen (52%)
2	3 (20%)	€5.5 miljoen (19%)
3	5 (33%)	€8.2 miljoen (29%)
Totaal	15	€28.5 miljoen

Gehonoreerde projecten kunnen daarnaast gefinancierd worden met subsidie dat is geoormerkt als JTF Economie of als JTF Arbeid of vanuit beiden. In de regio Zuid-Limburg is er

een vrij evenredige verdeling tussen het aantal projecten dat aanspraak maakt op gelden uit de JTF Arbeid (n = 5) en JTF Economie (n = 6). Er zijn vier geïntegreerde projecten die geld ontvangen uit beide budgetten. In totaal is €15,1 miljoen subsidie verleend vanuit JTF Economie en €8,4 vanuit JTF Arbeid. Dit maakt de verdeling Economie/Arbeid in regio West-Noord-Brabant momenteel 64/36.

Activiteiten

De focus van de activiteiten onder Spoor 1 ligt op productieve investeringen in het mkb (A): vijf van de zeven projecten zetten hier op in. Dit is opvallend, aangezien Activiteit A niet is opgenomen in het OP en de beleidstheorie van de regio Zuid-Limburg.¹⁵ Twee projecten combineren investeringen in het mkb met investeringen in onderzoek en innovatie (C) en één met investeringen in het gebruik van technologie, alsook systemen en infrastructuur voor schone energie (D). De overige twee projecten zetten alleen in op onderzoek en innovatie. Er zijn tot de peildatum geen projecten die inzetten op investering in digitalisering en digitale innovatie (H).

Alle drie projecten onder Spoor 2 zetten in op investeringen in het gebruik van technologie, alsook systemen en infrastructuur voor schone energie (D). Eén daarvan combineert dat ook met bij- en omscholing van werknemers en werkzoekenden (K). Hierbij worden onder andere het elektriciteitsnetwerk van het chemiecluster verzaaid en een mogelijke aansluiting van het cluster op de landelijke waterstofinfrastructuur voorbereid.

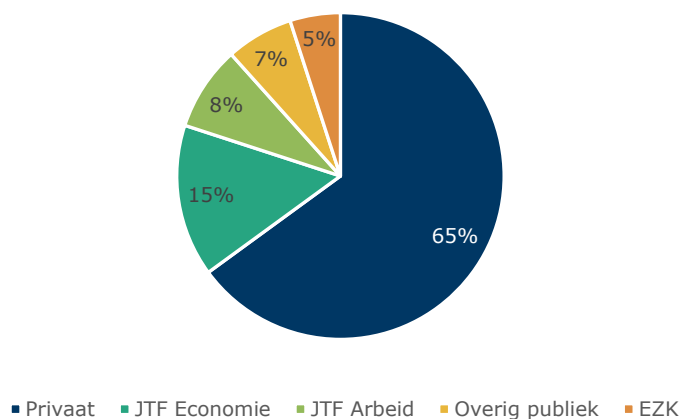
Onder Spoor 3 zetten vier van de vijf projecten in op bij- en omscholing van werknemers en werkzoekenden (K) voor de groene chemie door huidige werknemers opgeleid en/of omgeschoold en mbo en hbo opleiding opgezet. Het laatste project focust op andere activiteiten op het gebied van onderwijs en sociale inclusie (O). Dit project betreft een onderwijsinstelling die een curriculum en onderwijsinfrastructuur op gaat zetten binnen *mechanical engineering* op de Chemelot campus.

Financiering

Figuur 18 toont de wijze waarop gehonoreerde projecten gefinancierd worden. De totale subsidiabele kosten (TSK) van de 15 gehonoreerde projecten bedragen circa €100 miljoen. 15% van dit bedrag wordt gefinancierd vanuit JTF Economie en 8% vanuit JTF Arbeid. Hoewel het aantal projecten dat wordt gefinancierd vanuit JTF Economie en JTF Arbeid vrijwel gelijk is, is de gemiddelde omvang van de verleende subsidie uit JTF Economie groter. Verder wordt de TSK voor 12% gedekt door publieke cofinanciering, waarvan 5% EZK-cofinanciering en 7% overige publieke cofinanciering. 65% van de financiering bestaat uit private middelen.

Dit hoge percentage private middelen komt met name door een drietal projecten die het maximale subsidiebedrag ontvangen hebben en de rest van de projectkosten zelf bijleggen. Eén project heeft een eigen bijdrage met private middelen van bijna €45 miljoen. De meeste andere projecten worden voor ongeveer 50% gesubsidieerd.

¹⁵ Dit blijkt een fout in de administratie en zal naar constatering worden aangepast in de administratie.

Figuur 18. Financiering van projecten in JTF-regio Zuid-Limburg.

In totaal is er €5.000.000,00 aan EZK-cofinanciering ingezet. Deze cofinanciering is ingezet bij drie projecten in Spoor 1. De bijdrage van het Rijk wordt in deze gevallen gematcht door een bijdrage uit JTF Economie en krijgen geen subsidie vanuit JTF Arbeid.

Uitputting budget

Het totale budget in de regio Zuid-Limburg is (na aftrekking van de uitvoeringskosten) €56.304.516,00. De minimale totale subsidiabele kosten (TSK) zijn daarmee €112.609.032,00.

Op dit moment is voor Zuid-Limburg tot en met 2026 een bedrag van €3.378.271 (0,5% per jaar) gealloceerd als voorfinanciering van de EC; met de goedkeuring van de STEP verordening zal dit worden opgehoogd met een extra 30% (dit is nog niet verwerkt in de financiële administratie). Daarnaast is er momenteel een beschikte TSK van €100.387.829,04 (gehonoreerde projecten) en zijn er projectaanvragen die zijn goedgekeurd door de deskundigencommissie, maar nog niet beschikt zijn met een TSK van €22.721.125. In totaal leidt dit tot een gerealiseerde TSK van €126.487.225. Dit is 112% van de minimale TSK. Dit ligt ver boven de bestuurlijke afspraken uit februari 2024 van 80% van de minimale TSK.

De lopende aanvragen hebben tezamen nog een TSK van €2.999.110. Daarnaast wordt er verwacht dat er op de huidige openstellingen nog €35 miljoen aan TSK zal worden ingediend. In totaal is de prognose dus dat de gerealiseerde TSK eind 2026 €164.486.335 zal zijn. Niet alle ingediende projectaanvragen zullen goedgekeurd worden, maar dat is voor het behalen van de bestuurlijke afspraken dus ook niet nodig. Deze hoge TSK betekent echter niet dat alle JTF-gelden ook bijna vergeven zijn, maar worden met name veroorzaakt door een aantal projecten met een hoge eigen bijdrage.

Tabel 17. Uitputting van het JTF-budget in regio Zuid-Limburg.

		Bedrag
Doelstelling	Totale JTF budget	€56.304.516
	Minimale TSK	€112.609.032
	Streefcijfer van 80% van de minimale TSK	€90.087.226
Realisatie	Voorfinanciering EC	€3.378.271

		Bedrag
	TSK beschikt	€100.387.829
	TSK positief beoordeeld	€22.721.125
	Totaal	€126.487.225
	Percentage van minimale TSK	112%
Prognose	TSK aangevraagd	€2.999.110
	Ingeschatte TSK die zal worden ingediend in de huidige openstellingen	€35.000.000
	Ingeschatte TSK die zal worden ingediend in nog open te stellen calls en waarvan de kosten meetellen voor afrekening in 2026	€0
	Totaal	€37.999.110
Realisatie + prognose	Totaal	€164.486.335
	Percentage van minimale TSK	146%

Uitvoering van het programma

De uitvoering van het JTF-programma in Zuid-Limburg start bij te totstandkoming van het TJTP. Diverse partijen waren betrokken bij dit proces, waaronder de arbeidsmarktregio, de provincie, diverse geledingen van Chemelot. Maatschappelijke partners waren formeel ook betrokken bij de totstandkoming van de TJTP. Echter blijkt uit gesprekken dat maatschappelijke partners pas laat in dit proces zijn aangehaakt en dat zij vervolgens weinig ruimte kregen om wijzigingen aan te brengen in de plannen. De regio geeft echter aan dat het proces pas laat op gang was gekomen en daarmee onder druk stond. Dit wordt door de maatschappelijke partners gezien als gemiste kans en zelfs als knelpunt voor de gedegen uitvoering van het programma.

Op basis van het TJTP zijn vervolgens de eerste openstellingen uitgezet door Stimulus. In eerste instantie werd per spoor van het TJTP een aparte openstelling gedaan. In latere calls is de keuze gemaakt om meer nadruk te leggen op integrale voorstellen, waarbij activiteiten in spoor 1 en 2 worden gecombineerd met activiteiten in spoor 3. Bij aanvang van de programmaperiode was er een relatief snelle opeenvolging van openstellingen doordat 72% van de middelen voor eind 2026 uitgegeven moet zijn. Sinds de goedkeuring van het STEP-voorstel is deze tijdsdruk enigszins afgenomen. Enkele respondenten geven echter aan dat de snelle opeenvolging van calls mogelijk van invloed is geweest op de kwaliteit van aanvragen. Als er meer ruimte was geweest tussen de calls, dan was er ook meer tijd geweest voor (potentiële) aanvragers om een goed voorstel in te dienen. In de regio Zuid-Limburg is men tevreden over de rol die Stimulus inneemt bij het uitzetten van calls en het ondersteunen van aanvragers bij projectontwikkeling en het indienen van aanvragen.

De selectie van projecten is vervolgens een uitgebreid proces waarbij de deskundigencommissie een inhoudelijke toets doet en Stimulus een technische toets. Respondenten geven aan dat dit een zorgvuldige procedure is en dat de eisen die worden gesteld aan projecten in verhouding staan tot de uiteindelijke subsidie die projecten kunnen ontvangen. Wel wordt aangegeven dat de drempel om in te dienen mogelijk hoger is door de complexiteit van de aanvraagprocedure. Bovendien is er enige discussie over de toets op de horizontale

beginselen en DNSH. De systematiek om deze eisen te toetsen zou niet toereikend zijn en te veel leunen op de (al dan niet) aanwezige expertise van de deskundigencommissie.

Ook in de fase na toekenning worden enkele knelpunten geïdentificeerd door de respondenten. Ten eerste ontstond er bij de aanvang van de programmaperiode een discussie over de vergunningstermijn voor projecten. In eerste instantie werd een vergunningstermijn van zes maanden beoogd. In de chemische sector kunnen vergunningsaanvragen echter veel langer duren. Uiteindelijk is een vergunningstermijn van 18 maanden afgesproken. Dit kan in het kader van de N+3 verplichting in de uitvoering wel voor meer druk gaan zorgen bij de projectuitvoerders. Wanneer blijkt dat projecten ook vertraging op zullen lopen met het indienen van declaraties en buiten de N+3 termijn zullen vallen zal de regio hier op in moeten spelen.

Ten tweede is het in de regio Zuid niet mogelijk om voorfinanciering te krijgen vanuit het JTF. Projecten kunnen pas zes maanden na de toekenning een eerste declaratie indienen, waarna Stimulus nog 90 dagen heeft om deze te beoordelen. Daarmee kan het in totaal wel negen maanden duren voordat de eerste betaling plaatsvindt. Voor diverse partijen is het een uitdaging om de subsidiabele kosten tot die tijd zelf te dekken. Om die reden starten projecten vaak pas later en lopen de doorlooptijden tussen de aanvraag en de start van een project snel op. Een enkele respondent geeft zelfs aan dat het gebrek aan voorfinanciering een drempel zou kunnen zijn voor partijen om in te dienen.

Los van deze procesmatige uitdagingen ondervond de regio ook enkele inhoudelijke knelpunten. Respondenten lopen er bijvoorbeeld tegenaan dat grootbedrijven geen subsidie kunnen ontvangen vanuit het JTF. Dit komt uit de regelgeving van het EC en is oorspronkelijk gedaan om te voorkomen dat het merendeel van het subsidiebudget bij grootbedrijven belandt. In de regio is er toen niet voor gekozen om een kloofanalyse te doen. Echter blijkt nu dat dit enige uitdagingen met zich meebrengt. Zo is het bijvoorbeeld niet mogelijk voor energiemaatschappijen om subsidie te ontvangen, ondanks dat zij een belangrijke rol spelen in de uitrol van infrastructuur voor verduurzaming van de chemische industrie. Daarnaast is de voorwaarde dat alle projecten volledig in moeten zetten op niet-fossiele brand- en grondstoffen een bottleneck.

De verwachting was ook dat het grootbedrijf een rol zou spelen in de opschaling van innovaties die met behulp van het JTF worden ontwikkeld door mkb'ers. Echter blijkt in de praktijk dat grootbedrijven terughoudend zijn om medewerking en toezeggingen te verlenen wanneer zij niet actief betrokken zijn bij het innovatieproces. Op dit moment doen grootbedrijven meestal niet meer dan een intentieverklaring, wat onzekerheid oplevert voor mkb'ers die een JTF-aanvraag willen indienen.

Tot slot richt het TJTP zich inhoudelijk vooral op projecten die betrekking hebben tot Chemelot. Dit betekent dat andere projecten die gericht zijn op een rechtvaardige transitie in de regio, maar geen chemiebedrijf zijn, buiten beschouwing blijven. Respondenten gaven aan dat het bijvoorbeeld niet mogelijk was om JTF-middelen te benutten voor het opvangen van de recente ontslagen bij VDL-Nedcar, een andere belangrijke werkgever in de regio. VDL-Nedcar valt als partij niet binnen de kaders van het programma, maar de kans om deze werknemers direct te betrekken bij het programma en de omscholingsmogelijkheden die het biedt voelde als een gemis. Meerdere respondenten ervaren de smalle geografische scope als te beperkend.

Los van de inhoudelijke knelpunten lijkt er bij sommige respondenten nog enige onduidelijkheid te zijn over de governance in de regio Zuid-Limburg. Enkele respondenten geven aan dat de rol van de provincie en de stuurgroep niet altijd even duidelijk is. Mogelijk heeft dit te maken met de personele wisselingen die bij de provincie hebben plaatsgevonden sinds de

aanvang van de programmaperiode. Ook wordt het als bijzonder ervaren dat de provincie zelf geen cofinanciering beschikbaar stelt.

Conclusie

Tot nu toe is het in de regio Zuid-Limburg gelukt om voldoende projecten te vinden die voldoen aan de Europese verordening en doelen. De regio liep dan ook voor op de bestuurlijke afspraken die stellen dat 80% van de TSK gerealiseerd diende te zijn voor februari 2024. Rekening houdend met voorfinanciering, de positief beoordeelde aanvragen en de reeds beschikte subsidies, heeft de regio op 1 april 2024 al 112% van de benodigde TSK gerealiseerd.

Op dezelfde peildatum is in totaal €23,5 miljoen subsidie verleend vanuit JTF Zuid-Limburg, waarvan 64% uit JTF Economie en 36% uit JTF Arbeid. Aanvankelijk werd ernaar gestreefd om het budget gelijk (50% - 50%) te verdelen tussen de bekostiging van de arbeidsmarkt en de economie, met een maximale afwijking van 10% afhankelijk van regionale behoeften.

¹⁶ In de regio Zuid-Limburg is deze beoogde verdeling nog niet gerealiseerd.

Gesprekpartners geven aan dat er vanuit de regio een samenhangend pakket aan arbeidsmarktprojecten is binnengekomen, maar dat dit in termen van subsidie niet de 50% haalt. Om de benodigde TSK te realiseren heeft de stuurgroep er uiteindelijk voor gekozen om meer geld beschikbaar te stellen voor Spoor 1 en Spoor 2. Daarnaast wordt meer ingezet op open en integrale calls, waarbij de inhoud vooral aan de markt wordt overgelaten. Hierbij worden nog steeds budgetten gereserveerd voor arbeidsmarkt en economie, maar deze kunnen worden overgeheveld als er onvoldoende aanvragen binnenkomen om één van de twee budgetten op te maken. Hiermee is de inhoudelijke sturing op aanvragen verminderd sinds de start van JTF Zuid-Limburg.

Ondanks de verminderde sturing presteert de regio Zuid-Limburg (net als West-Noord-Brabant) beter dan andere regio's in het verdelen van middelen tussen arbeidsmarkt en economie. Er lijkt dan ook een sterk arbeidsmarktnetwerk aanwezig te zijn in de regio Zuid-Limburg. Zo heeft het Bestuurlijk Overleg Arbeidsmarktregio Zuid-Limburg (BO AMR Z-L) een actieve regiegroep opgericht die beoogt samenwerkingen en concrete aanvragen tot stand te brengen voor Spoor 3. De inspanningen van deze regiegroep heb in ieder geval geleid tot vijf aanvragen, waarvan er drie zijn toegekend. De overige twee zijn positief beoordeeld door de deskundigencommissies.

Ondanks de goede voortgang in de regio Zuid-Limburg zien gesprekspartners ook enkele knelpunten bij het vinden van projecten. Zo zou het JTF bijvoorbeeld onvoldoende toegankelijk zijn voor het mkb, zou de snelle opeenvolging van calls er volgens gesprekspartners toe leiden dat het lastig is om goede voorstellen in te dienen en zou de eerdergenoemde afwezigheid van voorfinanciering en de lange vergunningstermijnen zouden de drempel om voorstellen in te dienen verhogen.

¹⁶ Kamerbrief middelenverdeling Nederlandse enveloppes EFRO en JTF (2020) [[open.overheid.nl](#)]

Contact:

Dialogic innovatie & interactie
Hooghiemstraplein 33
3514 AX Utrecht
Tel. +31 (0)30 215 05 80
www.dialogic.nl

Afbeelding cover: iStock

